

Jɔɔɔ Kéel Lúkas nyə á cilə yí **Isâ í dúgyá nə Jɔɔɔ Kéel Lúkas** **nyə á cilə yí**

Lúkas nyə á cilə Tyofil kálad éga. Njii, tɛɛm bæ ntó, nyə á cilə Jɔɔɔ Kéel shú buud bwé á shígé bæ mímbýágá mí Oyúden wá, bæɔng bwé á dɛ lás Gurêk wá. A ngə féel bwo iciyá bísé nə nkul yáág bwo gwágúle dí yí, nə isâ í dúgyá nə ijâm nə ijag í Oyúden yí. Lúkas ngə lwó cug múud mə Yésus.

Nyə á bɛ icé ílól wa Jɔɔɔ Kéel égaád námə nda Matiyô bá Márkus.

- (1) Sáal mə Yuánes Nduu-buud (3.1-20), bɛ nə nduwán mə Yésus, nə məbwébúlán nyə á bwəma nə ndí má (3.21–4.13).
- (2) Cug mə Yésus nə sáal nyə á sá Galilê yí (4.14–9.50).
- (3) Njɔɔnd Yésus nyə á kyey kálə Yurúsalem yí (9.51–19.28), nə sóólúgú nyə á sá wu yí (19.29–21.38), kə kumə shwiy nyə á yə yí nə gwúmále nyə á gwûm shwoŋ dí yí (22-24).

Sá bí nə nkul ci ná lúú ciyá á kálad wúsə 19.10: «Mwân mə Múúd nyə á zə sɔ bæɔng bwé á jímb wá, zə cug bwo.» Zembî mə mpú ná buud bêsh bwé ngə cugə kú nə nyə wá búsə njímbúlá. Gwə wə nyə á nti Yésus-Kríst yí, ná a zég cug bæɔng bêsh bwé é lég nyə wá. Yésus mə dɛ bul julə búúd bwé ngə bwəma nə mpyóŋ wá, nda: osól ɔ mísəm, ikúkágé, mimbúbúwá, mimbêl nə ojínə ɔ búúd.

Matéédúle mə cilyá

¹ Yé Tyofil lwám múúd, zhwoḡ buud bwé á má ḡḡ she cilə ḡkúmba lâḡ á isâ í á sîy wa sádí yí. ² Bwé á ḡḡ jaaw isâ námá nda búúd bwé á dúḡ byo tééd mátéédúléd wá bwé á bwiḡḡ sá ná. Buud bəḡḡḡ wé bwé ḡḡ sá iséy í bwiḡḡḡlə mílósú mí Zembî. ³ Ná ndéé mə má ka námá kwey ná má jálá nə cilə wo isâ byəḡḡḡ téégyá nda í á ḡḡ sîy ná. Mə zə cilə na mə má fwo mpu wámbulə súsúsá jêsh tééd mátéédúléd. ⁴ Má jî ná wo mpúḡ ná minjîḡḡlú wó á ḡwa myá mí bálé bə bábálé.

Yuánes Nduu-buud mə bá byél

⁵ ḡḡwól fada nyə á bə ná Zakarî ja Herod nyə á bə ḡjwú-buud á Yudea yí. Fada wəḡḡḡ bəḡḡḡ Abiya wé bwé á bə ján ḡwoḡḡ. Mudá yé nyə á bə ná Ilísabet, a ḡjúl shilə bag ə Arəən. ⁶ Bêsh obá nə mudúm nə mudá bwé á bə otútəlí ə búúd mísh má Zembî dí, bwé dúḡḡ mpu sâ Zembî məḡwág, də bə isâ byêsh Cwámba ḡḡ cî ná í bəḡ yí nə məççé mé mêsh mbií á kú nə sâ á jumúḡ. ⁷ ḡjî bwé áshíḡḡ bə nə mwân nəcé Ilísabet nyə á bə kundú, bêsh obá bwé á bə ntəḡ bwé mú icwúcwúúl.

⁸ Dúlúḡá jwəw di í, Zakarî nyə á ḡḡ sá iséy í fada byé nda í á bə jwəḡḡ á ḡwoḡḡ ján ná. ⁹ Ofada bwé á də wusə mpaambé ná bwé féésh nyəḡḡ kəḡ nyíi *Mpaánzə Zembî yé. Bwé á ka námá wusə jîni jaá, mpaambé mú féésh Zakarî ná nyə wé kəḡ nyíi kə jíḡal *cáá. ¹⁰ Wəla lə jígálúlə cáá ni di, buud ə kúl búúd bēsh bwé á bə tóón bwé ḡḡ jəḡula nə Zembî ¹¹ ḡḡwól *éḡḡales má Yawé mú zə lwóya nyúúl wé Zakarî, zə təw nyə ḡḡḡ mbwə məncwúm, *alatâr bwé də jíḡal cáá yé dí koḡḡ. ¹² Mitédúḡá mí á

búbulə Zakarî lúúd nə dúgúlə nyə á dúg éngəles yí, a mú bul bæ nə ifwaas. ¹³ Nji, éngəles mú ci nə nyə ná: «Zakarî, kú bæeg fúndə, nəcé Zembî má ηwa mójəgula mwô. Mudá woó mə bá byá wo mwámudûm, wo bá gwiid nyə ná Yuánes. ¹⁴ Wo bá bul kəəs nə məshusug, ncúlyá buud bwə bá námə bæ nə məshusug nə byélúlə mwân wəəng mə bá byél yí. ¹⁵ Nəcə a bá bæ fwámé múúd mísh má Zembî dî. Nyə abulé bwélé ηgul málwəg kú ηgul gúl sâ ányinyaanê. A bá bwey bæ lwándúlá nə Nkékê Shíshim a njúl ná mwə mə nyóəngúd. ¹⁶ A bá námə sá nə bóól búúd wâ bag ə *Izəryél bwə nyíngəg zə wə Zembî wán Yawé. ¹⁷ A bá zə nə lân mə Zembî nə *shíshim nə ηkul Eli nyə á bæ nə ndî yí. A bá zə sá ηkwambulə mpédúgá osóəngú bənəη bwân. A bá námə sá nə bəəng bwə á dū bæ nə məlwê wá bwə céndúg kuú njəənd, bwə bæ nə fəg á otútəlí ə búúd. Ntó, a bá kwəməsa Cwamba kúl búúd í njúl nyə fwámé kwéeshá.» ¹⁸ Zakarî mú ci nə éngəles ná: «Mə músə cwúcwúúl, mudá waamə má námə jaas; mə e bá wámbulə sâ wó ηgé ci ni ntədəlé?» ¹⁹ Engəles mú bəsa nə nyə ná: «Mə wə Gabryél, mə ji mísh má Zembî dî, mə ηgə sêy nə nyə. Nyə ámə ntí mə nə mə zəg lésha nə wo, zə jaaw wo jəjə mákəl mənî. ²⁰ Nji, nda wó má ka bæ kú *magulə íciyá byâm ná, wo é bæ fífi. Wo bá ji kú lás kə wósə jwôw ísâ mə ámə zə jaaw wo íni í bá bwəma yí. Nəcə byáá í bá bwəma dán wəlad.»

²¹ Í á bæ na, kúl búúd jâη í ηgé bwánd Zakarî. Buud bwə mú ηgə káam nə a má bul bwey nûη

1:13 1.60, 63 **1:15** Ilη 6.3; OoM 13.4-5; Luk 7.33 **1:17** Mal 3.1, 23-24 (Bible Segond 4.6); Mat 17.10-13; Mak 9.13; Yuá 1.21 **1:18** Mat 17.17; 18.11 **1:19** Dan 8.16

Mpáánzə Zembî dí cwû.

²² Ja Zakarî nyə á ka cúwo tóón yí, nyə á bə kú ná nə ŋkul mə lésha nə buud. Bwə mú mpu ná a shí dúg gúl sâ nûŋ fúm á ci dí. Nyə á ŋgə fufə ŋji məbwə. Nyə á shwal bə fífi. ²³ Ja nyə á shínal mé mwôw mə ísəy yâ Mpáánzə Zembî yí, nyə á ka nyiŋgə kə bwədí.

²⁴ Fwála mú cə, mudá yé Ilísabet músə bə nə bum. A mú shwaaw tãŋ ŋŋkwoond otóon kú lwóya nyúul, a ŋgə ci ná: ²⁵ «Sâ Cwám̄ba mə sá mə wə ga. A mə nti mísh mé mádí zə yíl mə shwôn mə á bə nə ndí búúd bām dí yí.»

Yésus mə bá byél

²⁶ Ja bum mə wós Ilísabet ŋkwoond saman dí yí, Zembî mú kənd *éŋgəles Gabryél ŋgwóla á Galilé bwə də jôw ná Nazarét yí. ²⁷ Nyə á kənd nyə ná a kəg lésha nə ncwíyê sás lú múdá í á bə wu ná Maríya yí. Sás dœŋg í á bə nə cəɣlá bá nə Yóseb, muud á bag ɔ *Dávid. ²⁸ Ŋgəles mú nyí Maríya njôw ci nə nyə ná: «Mə báág nə wo, Yawé ji nə wo, a mə sá mpaam nə jɔ lâm.» ²⁹ Iciyá íni í mú sá Maríya mitédúgá búbulə lúúd. A mú ŋgə ji lámúd nə wãŋ mbií məbədə í ké ná ji. ³⁰ Ŋgəles mú ci nə nyə ná: «Maríya, kú bεεg fúndə. Nəcə wo mə bwəma nə ocúncésh ó Zembî. ³¹ Dugí, wo zə bə nə bum, wo bá byá mwámudûm, wo gwiid nyə ná Yésus. ³² A bá bə fwámé múúd. Bwə bá də jôw nyə ná *Mwân mə Zembî a gwów-gwôw. Zembî wúsú Yawé mə bá yə nyə ijwúga í mpáám̄bá jé Dávid. ³³ A bá jwú nə bag ɔ *Yákwab kandugə á kandugə, ijwúga byé í ábálé bə nə məshíné.» ³⁴ Maríya mú ci

---

1:25 Mat 30.23   **1:27** Mat 1.16   **1:31** Iza 7.14; Mat 1.21; Luk 2.21; Mis 4.12   **1:32** Iza 9.6; 2Sa 7.16; Mat 20.30-31   **1:33** Dan 7.14

nə éngəles ná: «Jâh í bá bæ ntədəlé, mɛɛ kú fwo mpu múdúm?» ³⁵ Engəles mú bɛsa nə nyə nə «ŋkɛŋkɛ Shíshim mə bá zə wódí, ŋkul mə Zembî a gwów-gwów í mú búdal wo nda gúgúwá í dɛ búdal múúd ná. Gwə wə í bá sá nə mwân wó bá byá yé mə bá bæ féeshá, bwə dɛ jôw nyə nə Mwân mə Zembî. ³⁶ Dugí, mbyél wô Ilísabet mə zə bæ nə bum ícwúúlúd. A bá námə byá mwámudúm. Nyə muud bwə á dɛ ci ná a ji kundú yé, bum mú nyə ŋkwoond saman dî. ³⁷ Mpuɡ nə sâ cúgɛ nə ŋkul bwelɛ ntɔ Zembî.» ³⁸ Mariya mú ci ná: «Mə ji sɔl məsáal mə Yawé. A sáág mə nda wó mə ci ná.» Engəles mú kyey.

Mariya mə ká dág Ilísabet

³⁹ Námə fwála dɔɔŋgú dî, Mariya mú ŋwa zhí lɛɛlálə kə ŋgwála á kóómb Yudéa jisə mímbán mimbán yí. ⁴⁰ A mú kə nyíi Zakarî dí njów, bóda Ilísabet. ⁴¹ Ja Ilísabet nyə á gwág məbədə mə Mariya yí, mwân nyə á lugusa nyə mwô dî, Ilísabet músə lwánd nə Ŋkɛŋkɛ Shíshim nə cwóó. ⁴² A mú kám məma ŋkwiimbyé, nyə ná: «Wo ji nə ibwádán ntɔ bóólúgá búdá bɛsh, mwân jí wo mwô dí yé ji námə nə ibwádán. ⁴³ Jí í mpú sâ nə nyɔɔŋgú mə Cwámba waamə zég mádí yí. ⁴⁴ Nəcé dugí, nji málwê mām mə ámə gwág məbədə mwô yí, mwân nyə ámə lugusa mə nə məshusug mwô dî. ⁴⁵ Wɛɛ mə jəla, wɛɛ muud mə *búgula nə sâ jêsh Cwámba mə sá nə bwə jááwug wo yí í é bwəma yé.»

Mariya mə ságúsá Zembî

⁴⁶ Mariya mú ci ná:

Zembî waam, wo ji mæma Zembî.

⁴⁷ Shíshim wâm í ñgə kəəs nə məshusəg
nəcé cəgye waamá Zembî.

⁴⁸ Nəcé a mə bále nti mísh dúg zhizhe lwaá dé
ámudâ.

Haaw! Tээéd fwála gaád buud wâ ikala byêsh bwó
bá ðə ci nó: «mee mə jəla».

⁴⁹ Nəcé Zembî á ñkul nyêsh mə sá mə mæma ísâ.

Jíná dé dúsə nə gúmá ntə sâ jêsh.

⁵⁰ Lâm mácey yé wúsə nə bagó

shú búúd bwó ñwá nyə nə fúndúgú wá kə wóós íkala
ikala.

⁵¹ A mə lwóya ñkúl nyé.

A mə sá nə buud bwó ðə ñkêny mányúúl wá bwó
címagú.

⁵² A mə yíl íñkácid i búúd íjiya í ící byáñúd wusə shí,
a bân ózhizhe ɔ búúd gwôw.

⁵³ Buud bwó á bə nə məfúfə wá, a mə yə bwo zhwog
təəm

a nying búúd ó təəm məbwê ocwúd.

⁵⁴ A mə zə kwiid bag ɔ sół məsáal yé *Izurəyél,

a mə téduga lâm mácey yé,

⁵⁵ nda nyə á kaag impáámbé bísú

shú mə *Abəraham bənôñ mpwon buud nyé
kandugə á kandugə ná.

⁵⁶ Mariya bá Ilísabet bwó á já je bə óñkwoond olóol
nə ndéé Mariya músə nyingə kə bwódí.

Byélé mə Yuánes Nduu-buud

⁵⁷ Wəla lə byeyí í á ka wóós Ilísabet. A mú byá
mwámudúm. ⁵⁸ Nə buud bənónj bwó á bə jáñ ban

1:50 Sôm 103.13, 17

1:51 Mbá 5.15; 26.8

1:52 Sôm 75.8; Mat

23.12; Zhk 4.6, 10

1:53 Sôm 107.9; 34.11

1:54 Msh 7.20; Sôm

98.3; Mət 17.7; 22.17

wá, nə mimbyêl myé bwé mú gwág ná Yawé má bul gwág nyə cey lámúd. Bónónj bwé mú ka zə taag.

⁵⁹ Jwôw mwân nyə a wós mwôw mwəmb yí, bwé mú zə ná bwé zé sá nyə ábiwáág. Bwé mú ceeł gwiid nyə ná Zakarî nda sóónjú. ⁶⁰ Nji nyəónjú mú ci ná: «Mbô! Jíná dé wé Yuánes.» ⁶¹ Bwé mú ci nə nyə ná: «Muud ngwúd nə ngwúd cugé nə jíná lú Yuánes njów búúd wún wêsh dî.» ⁶² Bwé mú də lésha nə sóónjú mwân də fufə nji məbwê jílə nyə jíná á céél gwiid mwân yí. ⁶³ Sóónjú mwân mú gwáámb ná bwé yág nyə kwóógú ná a zág cilə cínəng. A mú cilə ná: «Jíná dé wé Yuánes.» Buud bêsh bwé mú bul káam. ⁶⁴ Seegya ntâg ná Zakarî mpu má bân, jûm mú nyə fulî ná a je lás. A mú shwal bân kál ngə yə Zembî məshwúmb. ⁶⁵ Buud ó ban bé bwé mú bæ nə fúndúgú. Ná ndéé buud bwé mú ngə bwiing lân á isá í á sîy íni shí Yudéa á mimbúnj nyêsh. ⁶⁶ Buud bêsh bwé á gwág lân wəng wá bwé á bæ kú bwéle yíl lâm cínəng. Bwé mú də jî ná: «Múmwán jəng í bá bæ jí e? Búbále, nkul má Yawé í á ngə nyîn cug mə mwân wəngúd.»

Zakarî mə cúndə cúndə má Zembî

⁶⁷ Mwân sóónjú yé Zakarî mú lwánd nə Nkénkê Shíshim ná cwóó, a mú cúndə cúndə má Zembî, nyə ná:

⁶⁸ Gúmá nə Yawé, Zembî á *Izərayêl

nəcə a má kwiid kúl búúd jé, yíl bwo mənyámád.

⁶⁹ A má wéeshuli sá nkácid cugye

mpwoŋ buud má sół məsáal yé *Dávid dî.

- 70 Nyə a shí bwey də jaaw kéel dɔɔŋgá,
*buud ɔ micúndá bé nyə á féesh yág wá də jaaw.
- 71 Nyə á kaag ná a bá zə yíl sá mányámá má
mízhízhíh mísúd,
a yíl sá məbwə mə bɔɔŋg bwə ŋgə mpíi sá wád.
- 72 A má lwágulə ná a ji nə lâm mácey nə odâ;
a má téduga sɔ nyə á sá nə bwo yí.
- 73 Nəcə nyə á keen búbálé nə Dâ *Aburrahám ná í bá
bə ná
- 74 á ká shín yíl sá məbwə mə búúd bwə ŋgə lúmbali
nə sá wá di,
sá má bá də yə nyə gúmá kú nə ifwaas,
- 75 sá ŋgə lwóya ná sá búsa buud bé,
sá ŋgə cugə tátəlí nyédí míshúd,
ŋgə cugə nda búúd ɔ kúl jé bwə jálá nə cugə ná,
sá bə ntó mwôw mə cug məsú mēsh.
- 76 Múmwán, bwə bá də jôw wo ná *muud micúndá
mə Zembî á gwôw-gwôw.
Nəcə wo bá ká Cwamba shwóg, kə kwambulə nyə
zhií
- 77 kúl búúd jé í mpúg ná a ŋgə zə ná a zé cug bwo,
juu bwo nə *misəm myáŋ.
- 78 Zembî wúsú ji bul bə nə lâm mácey.
A má nti sá məŋkenya mə ŋgə zhu gwôw
nda mɔɔŋg mə jwôw ja í də cúwo yí,
- 79 má zég kwan bɔɔŋg bwə ŋgə cugə yídúgú shwiy dí
wá,
mə zég sá ná sá cúgəgí ná shee.

1:70 Rom 1.2; Iza 9.1-6; Msh 5.1-3   **1:71** Sôm 106.10   **1:72**
Sôm 106.45; 105.8-9; Ləv 26.42   **1:73** Mət 22.16-18   **1:74** Tit
2.12, 14   **1:76** Mal 3.1; Mat 11.10; Mak 1.2; Luk 7.27   **1:77** Zhe
31.34   **1:78** MmN 34.6; Iza 60.1-2   **1:79** Iza 9.1, 5; 42.6-7; Mat
4.16

⁸⁰ Mwân nyə á ka námə ngə w̄y, *shíshim yé ngé ngwa ŋkul. Nyə á d̄u ji máshí mâ shwééshá ná ndéé kə wósós jwôw nyə á kə lwóya nyúúul kúl búúd jé dí yí.

2

Byélé má Yésus

¹ Í á zə bə mán̄i mwôw di, *Káázel Ogust nyə á cilə ná buud ɔ shí mishwun bēsh bwé kég cilya íl̄āŋ d̄i. ² Il̄āŋ bwelélə s̄y wé cí. Í á bə Kirínus njúl ngwámuna á faan lú Sirí. ³ Ntós buud bēsh bwé á ka kə ngə cilya, muud kə ngwála í dúgyá nə bæend jé yíid. ⁴ Yóseb mú námə tí Nazarêt faan lú Galilê, bád kə Betulehem, ngwála mə *Dávid faan lú Yudéa, nəcé nyə á bə mwân á njów búúd mə Dávid. ⁵ Nyə á ngə kə íl̄āŋ dí, bá Maríya, mudá í á bə nə bá bwé zə béya yé, Maríya wəŋg njúl nə bum.

⁶ Í á ka bə, bwé njúl n̄ūŋ, fwála l̄u byeyí mú wósós Maríya. ⁷ A mú byá mwân yé acumbâ, mwámudûm. A mú wá nyə bwámád a bwíig nyə kúl bwé á d̄u wá itəw idəw ná í dúg də yí, nəcé bwé áshígé bə nə bwágə njów ójōŋ.

Obaagulə ó itəw bwé dúg wəéŋgales

⁸ Obaagulə ó itəw bwé á bə shí nyəŋgúd bwé ngé ji mifum tóŋn íbugád ngé baagulə itəw byāŋ. ⁹ Ngwól *éŋgales mə Yawé mú zə wósós bwo na, məŋkənəwa mə Cwám̄ba mə mú lyɛ bwo nə məŋkenya ná kesh. Ifwaas í músə jág bíi bwo. ¹⁰ Nji, éŋgales mú ci nə bwo ná: «Kúgá fúndə, nəcé mə ngə zə bí nə jəjə kéel í é sá kúl búúd jēsh məma máshusug yí. ¹¹ Cugye

---

2:4 Mat 2.1; Yuá 7.42   **2:11** Mat 20.30-32; Yuá 4.42; Mis 5.31; 13.23; 2Pr 1.11

má byêl bí múús ηgwála mæ *Dávid. Nyæ wá *Krîst Cwám̃ba. ¹² Bi é yag nyæ næ mæyiyé mága: bi é kwey kúkény í mbwúg bwámád kúl bwá d̃a wá it̃aw id̃aw ná í d̃ág d̃a yí.»

¹³ Seegya ná kúdæ zhwog wæηgales wâ gwôw bwá mú zæ kwey nyîni bwá ηgé yæ Zembî gúmá s̃as̃ad ná:

¹⁴ Zembî bág næ gúmá jon á gwów-gwówúd; wa shí, buud Zembî má gwág nywa wá bwá c̃ágæg ná sh̃eε.

¹⁵ Í mú zæ bæ ná, ja wæηgales bwá má béegya næ bwo kæ jon dí yí, obaagulæ ó it̃aw bwá mú ci bwámé næ bwámé ná: «Sá kágá Betalehem kæ d̃ág s̃â í má s̃iy Zembî má sá ná sá mpúg ga.» ¹⁶ Bwá mú ηgæ kæ ná cá-câ, bwá mú kæ kwey Maríya næ Yóseb næ kúkény í mbwúg kúl bwá d̃a wá it̃aw id̃aw ná í d̃ág d̃a yí. ¹⁷ Ja bwá má d̃ág nyæ yí, bwá mú bwiiηg s̃â ηgales nyé ámæ jaaw bwo shú má múmwán j̃oηg yí. ¹⁸ Buud bêsh bwá á ηgæ gwág bwo wá bwá á ηgæ bul káam s̃â bwá á ηgæ bwiiηg yí. ¹⁹ Maríya nyε nyæ á baagulæ isâ byoηg lámúd, a ηgé bigas byo. ²⁰ Ná ndeé obaagulæ ó it̃aw bwá mú nyiηgæ bwá ηgé yæ Zembî gúmá, ηgæ yæ nyæ mæshwúmb næ isâ byêsh bwá ámæ gwág næ d̃ág yí, næcé í á bæ námá ñji nda ηgales nyæ á jaaw bwo ná.

Bwá ká næ kúkény Yésus mpáánzâ

²¹ Ja jwôw lú mwæomb í á wóós yí, í mú bæ fwála ná bwá sáág mwân ábiwáág. Bwá mú gwiid nyæ ná Yésus, jíné ηgales nyæ á jaaw Maríya a kú fwo ηwa bum yí.

2:14 Iza 57.19; Mat 10.13, 34; Mak 9.50; Luk 1.79; 10.5-6; 12.51; 19.38, 42; 24.36; Yuá 4.27; Mis 10.36; Ifz 2.14, 17 **2:19** 2.51 **2:21** 1.31

²² Né ndeé í mú zə bə fwála ná bwé sáág ηgusa íci Moyîz nyə a ci yí. Bwé mú bád kə nə mwân Yurúsalem kálə lwóya nyə wə Yawé, ²³ námə nda jí cilyá *mbwoomb mácɛɛ dí ná, ná: «Mwámudúm yêsh mə tééd byêl yé, bwé kənd nyə koogú ná a bág shú má Yawé.» ²⁴ Í á jii ná bwé kág yána ílím í *mátúnuga námə nda jí cilyá nda mbwoomb mácɛɛ dí ná, bwé kə nə məwúwo məbá ηkí icwɔ í máfaf íbá.

²⁵ Ngwól múúd nyə á də bə Yurúsalem ná Símyon. Nyə á bə tátəlí muud, nyə a wá lâm wə Zembî. Nyə á bə nə Nkɛ̀ɛ̀kɛ̀ Shíshim. Nyə á də bwánd muud nyə á bə ná a bá zə səl *Izəryél milâm shí yé. ²⁶ Nkɛ̀ɛ̀kɛ̀ Shíshim í á lwágulə nyə ntáməd ná nyə abále yə a kú fwo dúg *Kříst Yawé mə bá nti yé. ²⁷ Muud wəɔηgú Nkɛ̀ɛ̀kɛ̀ Shíshim í á sá ná a kág *Luη má Zembî. Ja óbyól ɔ Yésus bwé á zə nə mwân Luη ná bwé zə sá nyə nda mbwoomb mácɛɛ í ηgə ci ná, ²⁸ nyə á ηwa mwân nyédí məbwəd a mú yə Zembî cúncésh, nyə ná:

²⁹ Mása, jaá ga í músə wo je bíd ná lwaá dwô í yág ná shɛ

nda wó á ci ná,

³⁰ nəcé mísh mām mə mə dúg nda wó zə cug sə ná,

³¹ cugúlə wó á kwəməsa ikúl í búúd byêsh í ηgə dúg yí.

³² Jísə məηkenya mə bá sá ná ikúl íshús í mpúg wo yí,

kúl gwô Izəryél í bág nə gúmə yí.

³³ Yésus sóηgú nə nyəɔηgú bwé á ηgə káam sâ jêsh Símyon nyə á ηgə ci shú dé dí yí. ³⁴ Símyon mú

2:22 Ləv 12; Ilη 18.15-16

2:23 MmN 13.2

2:30 Iza 52.10

2:32 Iza 42.6; 49.6; 46.13

2:34 Iza 8.14; 1Pr 2.8

bwádan nə bwo, nyə nə Maríya nyəɔŋgá mə Yésus ná: «Mwân éga Zembî má ntí nyə ná a zég sá né zhwog buud ɔ Izarəyél bwé bálág, zhwog buud wəɔl. A bá bə gúl sâ mə Zembî í bá ntə búúd ŋkul yí, sâ búúd bwé ábúle magulə yí. ³⁵ A bá zə sá né zhwog buud mitédúgá myán mí mpúyúg. Wεε ntâg íí, məcey mə bá nyisəli wo lámúd nda kafwεε.»

³⁶ Ngwól *múúd micúndá á mudâ nyə á bə námá cínəŋg ná Ana, a njúl shilə mə Fanuél beend mə Azεr dí. Mudá wəɔŋgú nyə á bə a mə bul jaas. Nyə a béya a mú cəgə nə ŋgwúm mimbú zəŋgbá. ³⁷ Nyə á ji kúsə kə wós mimbú məwúm mwəɔmb nə mínə. Nyə a shígé də bwelé kə shwóg-shwóg nə Luŋ mə Zembî. Nyə á də sá Zembî iséy byé nə mwásə nə bulú a dúgá ci ídāw, də yə Zembî gúmá. ³⁸ Nyə á bə námá cínəŋgú ja bwé á bə nə Yésus Luŋ yí, a mú yə Zembî akíba; buud bēsh bwé á ŋgə bwánd ná Zembî mə bá zə yíl Yurúsəlem mánýámád wá, Ana nyə á ŋgə jaaw lân mə mwân.

³⁹ Ja obyól ɔ Yésus bwé á shîn sá isá byēsh Mácεε mə Yawé mə ŋgə ci yí, bwé á ka nyiŋgə kə bwádí ŋgwála Nazarét, faan lə Galilé. ⁴⁰ Mwân nyə á ka námá ŋgə wáy, *shíshim yé ŋgə ŋwa ŋkul, a njúl mpaam mə Zembî dí.

Yésus mə nyín mpáánzə Zembî a njúl kákágə

⁴¹ Obyól ɔ Yésus bwé á də kə zāŋ páska dí Yurúsəlem mbú wēsh. ⁴² Bwé á ka námá kwo bád kə nda fúlú í á bə ná, Yésus njúl mimbú wúm nə mímbá, bwé mú kə nə nyə. ⁴³ Ja zāŋ í á shîn yí, obyól bé bwé mú nyiŋgə. Yésus mú lúg Yurúsəlem bwé kú mpu.

2:37 1Tm 5.5; Mat 6.16-17
23.14-17

2:38 Iza 52.9

2:41 MmN 12.1-27;

44 Bwá á ngə téduga ná Yésus bə́nə́nə́ buud ó gwoonɔ́ búsə zhíid. Bwá músə kyey mwásá ncindí. Ná ndéé bwé mú ka zə ngə sɔ́ nyə mímbyéł nə mímbíí myán dí. 45 Nda bwá áshígé kwey nyə ná, bwé mú nyingə nə məsɔ́ɔ́gú kə Yurúsəlem. 46 Í á ka zə bə, bwé má sɔ́ nyə ná sɔ́ sɔ́ tən mwôw mə́lɔ́l, bwé mú kə kwey nyə a njúl tām oyígúli ɔ́ mə́cɛɛ *Luɔ́ mə́ Zembí, a ngə gwágulə bwo, a ngə jí bwo minjígá. 47 Buud bəsh bwé á ngə gwág nyə wá bwé á ngə káam fúg nyé nə məmpɛ́sá mé. Bwé á ngə káam mbíí á ná fúg də jímb lúúd. 48 Ja óbyəl bé bwé á dág nyə yí, bwé á jág bul káam. Nyɔ́ɔ́ngú mú ci nə nyə ná: «Mwān waam, jí wó mə́ sá sá ntáni ní? Wo mpú ná sá shwóɔ́ngú sá mə́ ngə sɔ́ wo nə milām gwôw?» 49 Nyɛ mú ci nə bwo ná: «Bí ámə ngə sɔ́ mə́ nə jí? Bi ampúyé ná mə́ jəlá nə də bə ísá í Dá dí?» 50 Nji bən bwé áshígé mpu gwág sá nyə á ci nə bwo yí. 51 Yésus bə́nə́nə́ bwo bwé mú shulə kə Nazarət, a ngə magulə ijwúga byán. Nyɔ́ɔ́ngú mú baagulə ísá íni byəsh lámúd. 52 Yésus nyə á ka ngə wɔ́f, fúg ngə kwíduli, mpaam mə́ Zembí ngə kwíduli, a ngə bə jɔ́ kágə mísh mə́ Zembí nə mísh mə́ búúdud.

3

Iséy í Yuánes Nduu-buud (Mat 3.1-17; Mak 1.1-11)

1 Í á ka zə bə, ijwúga í *Káázel Tiber í mə́ wóós mbú wúm nə tóón dí, Pons Pilát mú bə ngwámuna á faan lá Yudéa, Herod nyə Tatarák* á Galilê, mínyonə́ yé

2:49 Yuá 2.16   **2:51** 2.19   **2:52** 1Sa 2.26   * **3:1** Tatarák: Ciyá ní í cugé ciyá mákaa; nji í kó ná «ngwámuna nyə á ngə jwú nə mpál nɔ́ á nkúmba faan yé». Dúgúg námó Mat 14.1; Luk 3.19; 9.7; Mis 13.1.

Fílíp nə faan lú Ityurê nə Trakonitídí, Lisanəyas nə faan lú Abilən. ² Í á bə Hána njúl Ajəláci á ofada, bá Kayíf. Ja jəəŋgâ, kéel mə Zembî í á wós wə Yuánes mwân mə Zakarî a njúl shí a shwéeshád.

³ Nyə á ka zə ŋgə kyey shí nyêsh á fundú ŋgwə́ Zhurdê, ŋgə cúndə nə: «Céndúgá mitédúgá, bí duwan, Zembî nyə é juu bí nə *misám mín.» ⁴ Í á bə ntó nda jísá cilyá kálaad mə *múúd micúndá Izayí dí ná. Nəcé jísə nə:

Muud ŋgə cúndə shí a shwéeshád, a ŋgə ci nə:

«Kwambuləgá zhí mə Cwámba,

bí súg kwûŋ jé.

⁵ Bulaləgá íbí byêsh,

bí bwú mímbún mí anánî nə mi acíg-cíg myêsh səl shí,

bí súg məbúgə.

Sanduləgá ikúl í ákukwowlâ, sá byo nə səndôŋ

⁶ muud yêsh ka bá dóg cugúlə Zembî mə bá cug búúd yí.»

⁷ Buud bwə á də zə wə Yuánes áncuncuma zələ də duwan wá, nyə á ka də ci nə bwo nə: «Yé iyələkag íga! Bí mə bále fúndə mpimbə Zembî mə bá lwóya yí? Zə ámə kéwəli bí éne? ⁸ Kágá wúmə fwámé mpúmá† í lwágúlə nə bí mə cénd mítédúgá yí. Kúgá bə nji dúlə téduga nə: “Sə bəŋ sə bí mpwəŋ buud mə *Aburaham” nəcé mə mpú jaaw bí nə Zembî ji nə ŋkul shwə́qla məkwóógú mága, sá mwo bwân ó Aburaham. ⁹ Mpugá nə zəŋ í wál zə sámb míkə́qlə

3:3 Mis 13.24; 19.4; Luk 24.47   **3:4** Iza 40.3-5   **3:6** 2.30-31; Mis 28.28   **3:7** Mat 3.7; Luk 21.5-36   **3:8** 1.54-55; Mat 3.9   † **3:8** Mpumə nyəəŋg wə misólégú.   **3:9** Mat 7.19

mí ílíí máshugud. Bwá é cal líí jêsh í ádé wúmæ fwámé mpúmá yí, bwá kæl gwo kudad.»

¹⁰ Buud bwá mú zə jî nyə ná: «Sá má jəlá nə sá jí?»

¹¹ A mú bęsa nə bwo ná: «Muud jí nə ishimí íbá yé kéénzhug ηgwûd yə nyəηg cúgέ nə ndî yé. Muud jí nə idâw yé sáág námá ntó.» ¹² Oηwenye ɔ tóya bwá mú námá zə nə bwá zə duwan. Bwá mú jí nyə ná: «Yígguli e, sá má jəlá nə sá jí?» ¹³ Nyə nə bwo ná: «Dugá jí búúd nji sâ mácęę má yó bí ηkul nə bí dúg jí yí, bí kú nteęę.» ¹⁴ Ozimbi bwá mú námá jí nyə ná: «Sá bāη sá má jəlá nə sá jí?» Nyə nə bwo ná: «Kúgá mánda múúd nə sâ jé ηkí ntāg nə bí mə lwó múúd mpêl. Maguləgá nə myəna bwá ηgə jəna nə bí má má jəla.»

¹⁵ Nda búúd bwá á ηgə bwánd bwá ηgə téduga ná Yuánes ɔ má jée bə Mesî ná, ¹⁶ Yuánes nyə á ci nə bwo ná: «Mee mə ηgə duu bí nə məjúwó. Nji ηgwól múúd ηgə zə, a jí nə mpífá cɔ mə. Mə ampíyáyé nə mə cínyug nyə mikwoolú mí məηgwub. Nywáá má bá duu bí nə Nkẹηkẹ Shíshim nə kuda. ¹⁷ A mbid fwafuga mbwéd. A bá zə béég búúd nda bwá də fyaf ηkwáándó ná; a ηwa fwámé mpúmá wá ηkundá déd, a yíl ílwáásə shwu kuda jí kú bwεε jímə yíd.»

¹⁸ Yuánes nyə á kwo námá ηgə jaaw bwo Jɔjɔ Kéel, a ηgə yáág nə bwo ná bwá máguləg. ¹⁹ Í á ka zə wóós ná, nyə á jum Herod á Tatarāk nəcé lósú má Herodyád, mudá má mínyəηâ nə mósól məbôw mēsh nyə á də sá má. ²⁰ Herod mú kwádulə dúl bôw cínəηg gwôw, wá Yuánes mímbwugud.

²¹ Í á ka bə gúl ja ná, nda búúd bēsh bwá á ηgə

3:16 Mis 1.5; 11.16; 13.25; 19.2-4; Luk 4.18

3:19 Mat 14.3-4;

Mak 6.17-18 **3:21** 5.16

duwan ná, Yésus mú námé kə duwan. Ná ndéé, ja nyə á ngə jəgəla yí, jon í mú bāŋ, ²² Nkəŋkə Shíshim mú nyín nə nyúul nda faf í mú shulə nyə nyúúlád. Kál í mú zhu jon dí ná: «Wo wə Mwân waamə alám. Lám wám wêsh wúsə wódí.»

Impáambá í Yésus
(Mat 1.1-17)

²³ Ja Yésus nyə a tééd sáal dé yí, nyə á bə kala múúd á je bə mímbú məwúm málól. Buud bwé á ngə téduga ná a ji mwân mə Yóseb, Yóseb mwân mə Heli, ²⁴ Heli mwân mə Matat, Matat mwân mə Lévi, Lévi mwân mə Melúkí, Melúkí mwân mə Yanay, Yanay mwân mə Yóseb. ²⁵ Yóseb mwân mə Matatíyas, Matatíyas mwân mə Amos, Amos mwân mə Nahum, Nahum mwân mə Həsuli, Həsuli mwân mə Nagay, ²⁶ Nagay mwân mə Maad, Maad mwân mə Matatíyas, Matatíyas mwân mə Símyon, Símyon mwân mə Yósek, Yósek mwân mə Yoda. ²⁷ Yoda mwân mə Yoanan, Yoanan mwân mə Résa, Résa mwân mə Zorobábel, Zorobábel mwân mə Salátíyel, Salátíyel mwân mə Neri; ²⁸ Neri mwân mə Melúkí, Melúkí mwân mə Adi, Adi mwân mə Kosam, Kosam mwân mə Elumadam, Elumadam mwân mə Er. ²⁹ Er mwân mə Yésus, Yésus mwân mə Elyazar, Elyazar mwân mə Yorím, Yorím mwân mə Matat, Matat mwân mə Lévi. ³⁰ Lévi mwân mə Símyon, Símyon mwân mə Yúda, Yúda mwân mə Yóseb, Yóseb mwân mə Yonam, Yonam mwân mə Eliyakim. ³¹ Eliyakim mwân mə Məleya, Məleya mwân mə Məna, Məna mwân mə Matata, Matata

---

3:22 4.18 Mwân: Sòm 2.7; Iza 42.1; Luk 9.35; 20.13 **3:27**
Salátíyel: 1Ib 3.17; Esd 3.2 **3:30** Rut 4.18-22; 1Ib 2.1-14 **3:31**
Natan: 2Sa 5.14

mwân mə Natan, Natan mwân mə *Dávid. ³² Dávid mwân mə Yése, Yése mwân mə Yobed, Yobed mwân mə Bowaz, Bowaz mwân mə Sala, Sala mwân mə Naáson. ³³ Naáson mwân mə Aminadab, Aminadab mwân mə Adumin, Adumin mwân mə Arni, Arni mwân mə Hesuron, Hesuron mwân mə Fares, Fares mwân mə Yúda; ³⁴ Yúda mwân mə *Yákwab, Yákwab mwân mə *Izaag, Izaag mwân mə *Aburaham, Aburaham mwân mə Tara, Tara mwân mə Nakor; ³⁵ Nakor mwân mə Seruk, Seruk mwân mə Ragow, Ragow mwân mə Falek, Falek mwân mə Eber, Eber mwân mə Sala; ³⁶ Sala mwân mə Kaynam, Kaynam mwân mə Arfagusaad, Arfagusaad mwân mə Sem, Sem mwân mə *Nówe, Nówe mwân mə Lamek; ³⁷ Lamek mwân mə Matusalem, Matusalem mwân mə Inoog, Inoog mwân mə Yared, Yared mwân mə Maluleel, Maluleel mwân mə Kaynam. ³⁸ Kaynam mwân mə Inos, Inos mwân mə Set, Set mwân mə Adam, Adam mwân mə Zembî.

4

Sátan mə bwówúlá Yésus (Mat 4.1-11; Mak 1.12-13)

¹ Yésus nyə a wú Zhurdê a mə shîn lwánd nə Nkêŋkê Shíshim ná cwóó. Nkêŋkê Shíshim mú kə nə nyə shí a shwééshád. ² Njwû məjamb mú kə bwówulə nyə wu tâŋ mwôw məwúm mánô. Yésus nyə a shígé də tóo sâ mwôw məoŋgúd ná ndéé ja mwôw məoŋg mə á shîn yí a mú gwág zha. ³ Njwû məjamb mú ci nə nyə ná: «Ŋkí wo ji *Mwân mə Zembî, ciŋ nə kwóógú ga ná í nyéég idáw.» ⁴ Yésus

3:33 Mat 29.35; 25.19-26; 11.10-20; 5.1-32   **4:1** Mat 6.16-17; Luk 4.18; Heb 4.15   **4:4** Mbá 8.3

mú yidá bęsa nə nyə ná: «Jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Muud cugé nə ŋkul cugə nji nə idâw”.»

⁵ Njwû məjamb mú kə nə nyə gwów-gwôw. A mú lwágulə nyə məfaan mâ shí mishwun mēsh nji ja ŋgwúd ná cág. ⁶ A mú ci nə nyə ná: «Mə é yə wo ijwûga ná wo jwúg nə məfaan mání mēsh wo ŋwa gúmá jáŋ, nəcé mə wə jí nə byo. Mə ji nə ŋkul yána byo yə múúd yēsh má céél yə yé. ⁷ Ntó, ŋkí wo kúd mpwoombá wa shí yə mə gúmá, byēsh í é bə ísâ byô.» ⁸ Yésus mú bęsa nə nyə ná: «Jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Dugú kúd mpwoombá shí nji wə Zembî woó Yawé. Nji nyə wə wó dúg yə gúmá yé.”»

⁹ *Sátan mú kə nə nyə Yurúsalem, kə təl nyə zhwááŋgê *Mpáanzé Zembî dí gwôw. A mú ci nə nyə ná: «ŋkí wo ji Mwân má Zembî, bídúg nyúul wú wa kə kud shí, ¹⁰ nəcé jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Zembî mə bá lésha nə *wəéŋgales bé ná bwá bááguləg wo. ¹¹ Bwá é ŋkēny wo mábwád, kuú wô í nda bwim bəgú.”»

¹² Yésus mú bęsa nə né ná: «Ciyá jisə ná: “Wo ajáláyé nə bwówulə Zembî woó Yawé”.»

¹³ Ja Njwû məjamb má shîn bwówulə Yésus mim-bii myēsh ntáni yí, a mú kyey béégya nə Yésus, kə bwánd ja fwámé fwála í bá bə yí.

Matéédulé má ísý má Yésus

(Mat 4.12-17; Mak 1.14-15)

¹⁴ Yésus mú nyingə kə Galilê a njúl nə ŋkul á Nkēŋkē Shíshim. Jíná dé í mú ŋgə jwə cínəŋg yēsh. ¹⁵ Nyə á ŋgə yə buud minjígúlá *mámpáanzé má

4:6 Mat 28.18; Yuá 12.31   **4:8** Mbá 6.13; 5.9   **4:10** Sôm 91.11-12

4:12 Mbá 6.16   **4:13** 22.3, 31   **4:14** 4.18

mínjígulá má *Oyúden dî, buud bêsh bwé ηgá yə nyə gúmá.

¹⁶ Nə ndéé nyə á ka kə Nazarêt wú nyə á wəof wá. A mú kə nyí *mpáánzə minjígulá jwəw lú Sábaad nda nyə á də bwey sá ná. Nyə á ka təw tətəlí ná a lə Kálaad Zembî. ¹⁷ Bwé mú yə nyə ηgwál kálaad Izayí *muud micúndə nyə á cilə yé. A mú wəef kálaad nə ndéé a mú kwey kúkúl jisə cilyá ná:

¹⁸ Shíshim mə Yawé wúsə módí nəcə nyə a gwáágulə mə məwúdə ná mə zág bwiing mímúbúbúwá Jəjə Kéel.

Nyə á ntí mə ná mə zág jaaw mímbwug ná: «Bí má wú mímbwug dî»,

mə jaaw wéancím-ncím ná: «Mísh má má bəη bî».

Nyə á ntí mə ná mə zág fεməshi búúd bwé cúgé nə ηkul shwə mənyúúl wá,

¹⁹ mə zə cúndə mbú Yawé mə bá lwóyá mpáam yí.

²⁰ Nyə á ka fúlə kálaad nə ndéé a mú yə fulísh á *Mpáánzə Zembî, a mú jí shí. Buud bêsh bwé á bə mpáánzə minjígulá wá bwé mú mpu kənd mísh nyádí. ²¹ A mú tééd lásúlə nə bwo, nyə ná: «Kúkúl mícilyá mí Kálaad Zembî bí ámə gwág má ámə lə ní í má bwəma múús.»

²² Buud bêsh bwé á ηgə ságusə nyə. Bêsh bwé á ηgə káam jəjə íciyá í á ηgə wú nyádí mpu dí yí, bwé ηgə cí ná: «Mwən mə Yóseb dí éga?»

²³ A mú cí nə bwo ná: «Mə mpú ná bí é kənd mə kaaná í də cí ná: “Yé jwówəda, lwagug wóméfwó” yí. Sá á shí gwág ísə wó á sá Kapernawúm yí. Sáág

4:18 1.68 **4:18** Iza 61.1-2; Mat 11.5; Luk 7.22 **4:18** 1.35; 3.16, 22; 4.1, 14; 10.21; 24.49; Mat 1.18, 20; 3.11, 16; 4.1; 12.18, 28, 31-32; 28.19; Mak 1.8, 10, 12; 3.29; Mis 1.2, 5, 8; 2.4, 17, 18 **4:19** Ləv 25.10 **4:22** Yuá 6.42

námá byo wa wódí kwáádá.» ²⁴ A mú nyingə ci ná: «Búbáélé, mé jaaw bí ná, bwé abwélé mpu lág múúd micúndá nyódí kwáádá. ²⁵ Mə jaaw bí búbáélé ná, ja Eli nyə á bə yí, ja jon í á feed tâŋ mimbû mílólə nə ɔŋkwoond ósaman yáág-yáág zha mú bə shí nyêsh yí, zhwoɡ mikúsé mí búdá mí á bə *Izəɾəyêl. ²⁶ Nji Zembî nyə a shígé kənd Eli mikúsé myəɔŋɡ dí! Cwûd! kú bə tóɔ ŋwúd dí. Nyə á yida kənd nyə Saréputa, shí í gwág nə Sidon yí, wə wúl kúsé múdá á nûŋ. ²⁷ Mizúzaamá mí á bə námá Izəɾəyêl ŋkí bulya ja mé múúd micúndá Elizê nyə á bə yí. Nji, ŋgwúd nə ŋgwúd í áshígé lwəɡəwa; í á bə nji Naaman muud á Sirî.» ²⁸ Buud bêsh bwé á bə mpáánzé minjígúla wá bwé mú nyada nə a lásələ ntó. ²⁹ Bwé mú tâw shí, wáamb kə nə nyə ŋwəla dí tóón, kə bád nə nyə mbúŋ dí gwôw. Ŋwəla wəɔŋɡ í á bə lwəyá mbúŋúd. Bwé mú kə nə nyə wu gwôw ná bwé ká ságəwo nyə wusə mbúŋ dí shí. ³⁰ Nji, nywáá mú cə bwo mpédúgá nə ndéé a mú kyey.

Yésus mə lwóyá ŋkul ijwûga
(*Mat 7.28-29; Mak 1.21-28*)

³¹ A mú shulə kə Kapərnawûm, wúl ŋwəla á faan lá Galilé. A mú də yə búúd minjígúla mwôw mé ósábaad dí. ³² Buud bwé mú bul káam mbií nyə á ŋgə jígúli yí, nəcé ciyá jé í á də bə nə kéénd.

³³ Ŋgwól múúd nyə á ka bə *mpáánzé minjígúla a njúl nə bów-bôw shíshim jamb, a mú kîm nə ŋkulú ná: ³⁴ «Eéékyé! Yé Yésus muud á Nazarêt! Shé bəŋ nə iney? Ye wo ámə zə jaŋgələ sê? Məɛ mə mpú wo. Wo wə féeshá múúd mə Zembî.» ³⁵ Yésus mú ŋkáánd

nə jamb ná: «Fadəg mpu! Wúg múúd éne nyúúlád!» Jamb í mú wusə múúd wəəŋg shí na tām buud. Í mú wú nyə nyúúlád kú sá nyə məbôw. ³⁶ Buud bēsh bwə mú bul káam, bwə ŋgə ci bwámé nə bwámé ná: «Wáyé mbií lésú wí nə kéénd nə ŋkul ijwûga ntúga ga? Muud éga mə ŋkáánd nə bów-bôw mishíshim, mí wú?» ³⁷ Jíná dé í mú jwɔ kúkúl jēsh faan dəəŋgúd.

Yésus mə lwag ncúlyá mimbâl
(Mak 1.29-34)

³⁸ Yésus nyə á ka wú *mpáánzə minjígúlá, a mú kə Shímun dí njów. Shímun wəəŋgú ayôŋ nə yôŋ nyə á bií cii yé á mudá nə táás. Bwə mú ci nə Yésus ná a sáág sâ shú déd. ³⁹ Yésus mú shísh kə jwaagəwo nyádí, ŋkáánd nə ayôŋ nə yôŋ. Ayôŋ nə yôŋ mú bíd nyə. Mudá wəəŋg mú wəəl cé nə cé tééd ntâg ŋgálə ŋwa njugú wáŋ.

⁴⁰ Ja jwôw í á ŋgə jímə yí, buud bēsh bwə á bə nə mimbâl mimbíi mimbíi wá bwə á zə nə myo wé Yésus. A mú ŋgə bəd myo məbwə nə ndéé mí ŋgə yâl. ⁴¹ Zhwog buud məjamb mə á ŋgə wú mə ŋgə kîm ná: «Wo ji *Mwân mə Zembî.» A mú ŋgə ŋkáánd nə mwo, a kú magulə nə mə ŋgəg nə lás ntó, nəcé mə á ŋgə mpu ná a jisə *Krîst.

⁴² Ja mán í á lâm yí, Yésus nyə a cúwo tóón kə kúl búúd bwə áshígé bə yí. Buud bwə mú ka kə sɔ nyə áncuncuma nə ndéé bwə mú kə kwey nyə. Bwə mú cəel bií nyə ná a kú ná kwo béégya nə bwo. ⁴³ A mú ci nə bwo ná: «Í jii nə mə kág námə bwiiŋg Jɔjɔ Kéel á Faan mə Zembî míl míŋgwálad. Gwə wé nyə á nti mə ná mə zág sá yí.» ⁴⁴ Nyə á ka kə ŋgə cúndə

*mámpáánzá mé mínjígúlá mé *Oyúden mâ Yudéa*
dî.

5

Yésus mæ tééd jówála ómpwín
(*Mat 4.18-22; Mak 1.16-20*)

¹ Dúl jwôw, Yésus nyə á bæ a tál bwûŋ lá cwoogú cíndú á Genezarêt; buud bwé á ka zə bul shúsə nyə ŋgələ gwágulə Milású mí Zembî. ² A mú dúg mósól mábá na ncindyə cwoogúd. Buud ó shwey bwé á shulə mósól mɔŋgúd, bwé ka ŋə gusa məwód máŋ. ³ Yésus mú kəwa dúl byóól dɔŋgúd. Dâŋ í á bæ dé mə Shímun. A mú ci nə Shímun nə a wúg nə byóól bwúŋúd shísh ŋgeé bwag. A mú ji shí na byóólúd ka ŋə yə buud minjígúlá.

⁴ Ja nyə á yəw lásúlə yí, nyə á ci nə Shímun ná: «Sásálég byóól dwô kúl jí ŋkí jímə yí bi wúsəg məwód májúwód nə bwé julə óshû.» ⁵ Shímun mú bəsa nə nyə ná: «Mása, sə mé ntəŋ búlú ncindî kú bíí təə sâ. Mə zə wusə məwód nji nəcé wo má ci.» ⁶ Bwé mú wusə məwód nə ndéé bwé mú bii ncúlyá oshû, məwód mé ŋgé nyey. ⁷ Bwé mú də mas búúd ó gwoong bán bwé á bæ dúl byóólúd wá məbwə nə bwé zəg kwíind bwo. Bwé mú zə, bəńŋə bwé mú wá óshû mábá mēsh dí nə ndéé má mú tééd nə mə nyasula májúwód.

⁸ Nda Shímun Pyêr nyə á dúg ntó ná, nyə á zə kúd Yésus məbwŋ shí, nyə ná: «Cwám̄ba, wúg mə kúnə-kúnə nəcé mə ji sóól *misəm.» ⁹ Wɔŋg mbií bwé á bii oshû yí í á sá bəńŋə buud bé bēsh inkuŋkúúnd. ¹⁰ Tεem bæ Zhâk bá Yuánes bwân ó Zhébedé bwé á

* **4:44** Bi ɔ kálugə, Segond ŋə ci na nə Galilē, í njúl nə í jələ nə bæ Yudéa. **5:4** Yuá 21.2-11

bə buud ó gwoonɔ ɔ Shímun wá bwé á bə námá nə inkuŋkúúnd. Ná ndéé Yésus mú ci nə Shímun ná: «Kú bεεg fúndə, tééd fwála gaád wo zó bá də julə búúd.»
¹¹ Bwé mú zə nə mól cínú ná ndéé bwé lágə ntág isâ byêsh, bε Yésus.

Yésus má lwag zúzaamá
 (Mat 8.1-4; Mak 10.40-45)

¹² Na gúl ja, Yésus nyə á bə wúl ηgwála dî. Ngwól múúd nyə á bə cínəngú nə zaamá nyúúlúd ná jəəd. Ja múúd wəəng nyə á dág Yésus yí, nyə á læel zə jwaagəwo kúd mpwóómbú mändəlúd, jəgula nə nyə ná: «Cwámba, ηkí wó magulə wo je lwag mə, nyúúl bə mə ná səndôη.»
¹³ Yésus mú séémb mbwê, kúnya nə nyə, ci nə nyə ná: «Má magulə. Nyúúl í bág wo ná səndôη!» Cé nə cé, zaamá í mú shín wú muud éne nyúúlúd.

¹⁴ Nji Yésus mú tâl nyə mpándí ná ci a kú jaaw təə muud sâ í má sîy yí. Nyə nə né ná: «Yidag kə lwágulə fada nda wó músé ná, wo ka wá sâ Moyîz nyə á ci yí shú yálúlə wó má yâl ni. Bwé mpúg ná wo mú mpwogé.»
¹⁵ Lâη má Yésus í mú ηgə bul kyey, buud bwé mú bul ηgə səηgya áncuncuma, ηgə zə gwágulə nyə, ηgə námá zə lwəgəwa məbwas mán. ¹⁶ Nji, nye mú kə, nyáméfwó íkúl í áshígé bə nə buud yí, kə jəgula nə Zembî.

Yésus má lwag mbúmbwúgú
 (Mat 9.1-8; Mak 2.1-12)

5:11 Mat 8.21-22   **5:14** Ləv 14.2-32; Mak 7.36; Luk 17.14   **5:15** Mak 7.36   **5:16** Mat 14.23; 26.36-46; Mak 1.35; 6.46; Luk 3.21; 6.12; 9.18, 28-29; 11.1; Mis 1.14; 2.42; 6.4; 12.5

17 Yésus nyə á ηgə yə buud minjígú lá dúl jwówú d. Bóól *Ofarizyên nə *Onkume ó máccεε bwə á zhu mílɔm myêsh myâ Galilê nə Yudéa, bóól zhu námá Yurúsalem. Yésus nyə á bæ nə ηkul mə Cwámba shú ná buud məbwas mə ηgóg nə yâl. 18 Ká dúg ná, bóól búúd bwə mú wóós bwə ηgə ηkêny mbúmbwúgú táádéd. Bwə mú ηgə sɔ ná bwə nyíngál nyə njów kənd nyə kúl Yésus nyə á bæ yí. 19 Bwə áshígé ka bæ nə wú bwə nyíngálúg nyə, nəcé buud bálə áncuncuma. Bwə mú ntâg bád nə nyə kwáminú kə cúwo luun ná ndéé bwə shul nyə nə táádá jé wá Yésus na tâm buud.

20 Yésus mú dúg ná buud bɔɔηgú básə nə fwámé búgá, a mú ci ná: «Amudúm, mə má juu wo nə *misám myô.» 21 *Oyígúli ó máccεε bənhê Ofarizyên bwə mú tééd ηgélə lás bwámé nə bwámé ná: «Wáyé múúd ηgə *lás nə Zembî bwaasúlə mpu éga? Ngwól zə jí nə ηkul juu búúd nə misám myéd kwon Zembî nyəméfwó?»

22 Yésus músə mpu sâ bwə á ηgə téduga yí, a mú lás nə bwo ná: «Ji bí ηgə ci bídí mílámúd yí? 23 Jí í búl bæ kúná-kúnə? Ye cílə nə muud ná: “Mə má juu wo nə misám myô”, ye ná: “Wɔɔlúg, wo kyéyug?” 24 Mə ka cɛel ná bi mpúg ná *Mwân mə Múúd jí nə ηkul ijwúga ná a juu búúd nə misám myán wa shí.» Ntós, Yésus mú yid wə mbúmbwúgú, nyə nə nyə ná: «Mə ci nə wo ná, wɔɔlúg, wo ηkényúg táádé gwô, wo nyíngəg kə njów.» 25 Námá cé nə cé, mbúmbwúgú mú wɔɔl bwə ηgə dúg, a mú ηkény táádá jé, kyey kə njów a ηgə yə Zembî gúmá. 26 Buud bəsh bwə mú káam mbíí á ná fag də jímb lúúd. Bwə mú yə Zembî gúmá

bwé mú bul bæ nə ifwaas, bwé mú ηgə lás ná: «Sá mǎ dúg *ísâ í mímbúgú múús.»

Bwé ádé fɔla sâ ágúgwáan nə acwúlú
(Mat 9.9-17; Mak 2.13-22)

²⁷ Ja ísâ íni í mó shîn yí, Yésus mú cúwo tóón, a mú dúg ηwenye tóya bwé á ðu jôw ná Lévi yé njúl kúl bwé á ðu jána tóya yí. Yésus mú ci nə nyə ná: «Bɛg mǎ.»

²⁸ Lévi mú lúgə ísâ byêsh, tôw bɛ Yésus.

²⁹ A mú kə sá mǎma dína nyádí njôw. Oηwenye ó tóya nə bóól búúd bwé á kə cínəηg áncuncuma, bǎnǎη bwé mú kə ða. ³⁰ *Ofarizyêη bǎnǎη *Oyíguli ó máççɛ bwé mú kə ηgə nyímbala nə *ompwíín ó Yésus ná: «Nəcə jí bínǎη oηwenye ɔ tóya nə bóól osóol ɔ mábôw bí ηgə bále ða nə ηgul yí?»

³¹ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Mikanz dí mí ðu jii jwówuda, í ðu bæ mímbâl. ³² Mǎ a shígé zə jôw ótátalı ɔ búúd ná bwé céndúg mítádúgá, mǎ á yida zə jôw osóol ɔ mábôw.» ³³ Bwé mú ci nə nyə ná: «Ompwíín ó Yuánes báá bwé ðu ci idûw yálə Zembí gúmá, ompwíín ó Ofarizyêη bwé ðu námé sá ntó; wɛɛ bwô bǎη ku ci.» ³⁴ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Ja múúd mé ηwa bâ yí, a tâl zâη, a jôw óshwé bé; ye bi búšə nə ηkul sá ná oshwé bé bwé yídag zə nə mǎçɛy lámúd bǎnǎη muud bâ bwé njúl kúl ηgwúd? ³⁵ Mbô! Nji mósól mwôw mé ηgə zə, bwé bá yíl bwo muud bâ yí. Mwôw mǎççú dí ó óshwé bé bwé ka bá ci ídûw.»

³⁶ A mú námé kǎnd bwo kaaná ná: «Bwé ádé nyaa káándó ágúgwáan* ηwa kúl cínəηgú, kə wá bágá bwoodú káándád. Múúd mǎ ká sá ntó, í é bæ, a mé

5:28 Mat 8.21-22   **5:29** Mat 9.10   **5:32** 19.10   **5:33** Mat 6.16-17; 11.18-19; Luk 7.33-34   **5:34** Mat 9.15   * **5:36** Na ji kúl káándó í afwóyé kə mǎjúwó ná ndéé í juli yí.

nyaa káándé ágúgwáan, kúl jé kú nyingə mpíya nə káándé á bwoodú. ³⁷ Ntó námá, bwé ádé ηwa wáan ágúgwáan kə wá bwoodú lenyad; ηkwanjá wáan í é sá ná lenya búndúg, wáan shwiyy shí. ³⁸ Ntó, í jii ná bwé dúg wá wáan ágúgwáan ílenya í agúgwáanud. ³⁹ Muud cugé nə ηkul bæ ná a shîn ηgul málwəg má má lyəη má a nyingə gwág yéesh íkwan. Mbô! Bwé du ci ná málwəg má má lyəη má wá mäsé fwámé málwəg.»

6

Yésus nə məcəξ má Sábaad

(Mat 12.1-14; Mak 2.23-28; 3.1-6)

¹ Í á wósós dúlúgá jwôw lú Sábaad dí ná, Yésus nyə á ηgə líina ifambá í *blé. *Ompwíin bé bwé mú ka ηgə búgə mikəηg mí blé, ηgə nyamusə ná ndeé ηgə də. ² Bóslúgá búúd wá gwoonηg *Ofarizyên bwé mú lás nə bwo ná: «Nəcə jí bí ηgə sá sâ məcəξ má amágúláyé ná muud sáág jwôw lú Sábaad yí?»

³ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Ye bi afwóyé bwelə lə sâ *Dávid nyə á sá ja bənôη buud bé bwé á gwág zha yí? ⁴ Nə nyə á kə nyíi banda *mátúnəga dí, ηwa ibaléd í á du bæ ci shú yálə Zembî gúmá yí də, a yə námá búúd bé bwé də. Í njúl ná məcəξ má ηgə ci ná nji ofada wé bwé á jəla nə du də byo, kú nə ηgwól múúd shús.» ⁵ A mú ci nə bwo ná: «Mwân mə Múúd ηgə jwú nə məcəξ mə Sábaad.»

⁶ Í á nyingə bæ dúlúgá jwôw lú Sábaad dî ná, Yésus nyə a nyíi *mpáánzə minjígúla, a mú du yə búúd minjígúla. Nηwól múúd nyə á bæ cínəηgú nə mbwə

māncwûm shwáámbúlə. ⁷ *Oyíguli ó máceεε bánŋh Ofarizyēh bwá mú ηgə fáf Yésus ná bwá dúg ηkí nyə é lwag múúd jwôw lú Sábaad, bwá shwáman nyə.

⁸ Yésus mú bwey mpu mítádúgá bwá á ηgə téduga bwádí mílámúd myá. A mú ci nə muud á mbwê shwáámbúlə ná: «Tówúg títəlí, wo kág tôw na tâm buud.» Muud wəŋg mú kə, kə tôw. ⁹ Yésus mú ci nə buud ná: «Mə shílə ná bí ná ye məceεε mə magulə ná sə sáág mənɣwa jwôw lú Sábaad, ye ná sə sáág məbôw, ye ná sə cúgug buud, ye ná sə gwúg?» ¹⁰ A mú cing mpwóómbú ηgə dúg bêsh nyádí mákoogú ná ndeé nyə nə muud á shwáámbúlə mbwê ná: «Kwéégúg mbwê.» A mú kwéég mbwê, í mú bə mpwogé. ¹¹ *Oηkume ó máceεε bánŋh Ofarizyēh bwá mú bə nə impimbə nda bwá é cwíil. Bwá mú ηgə séηusa məkəl bwámé nə bwámé ηgələ sɣ sâ bí nə ηkul sá Yésus yí.

*Yésus mə féesh búúd ə lwámá bé
(Mat 10.1-4; Mak 3.13-19)*

¹² Í á zə bə na dúl fwála dí ná, Yésus nyə a bád mbúmbúŋúd kə jəgula nə Zembî. Nyə a shínal bulú ncindí a ηgə jəgula. ¹³ Ja mán í á ləm yí, nyə a jôw ompwíin bé a mú féesh wûm nə óbá cínəŋgú, a mú gwiid bwo ná *buud ə lwámá. ¹⁴ Í á bə, nə Shímun nyə á gwiid ná Pyêr yé, nə André mínyəŋh mə Pyêr wəŋgú, nə Zhâk nə Yuánes, nə Fílíp, nə Batələmî, ¹⁵ nə Matiyô, nə Tómas, nə Zhâk mwân mə Alfê, nə Shímun nyə á bə kaambulə ləəm yé, ¹⁶ nə Yúdas mwân mə Zhâk, zə keel Yúdas Iskariyôt muud nyə á zə kusha nə Yésus yé.

Yésus mæ lwag mímbâl
(*Mat 4.24-25; Mak 3.7-11*)

¹⁷ Yésus nyə á ka shulə wú nə bwo mbənjád zə tōw kúl í á bə mbwaanzulə yí. Ncúlyá *ompwíín bé nə kúdə zhwog buud bwé á bə cínəng áncuncuma bwé ngə zhu Yudéa yēsh nə Yurúsələm, bóól zhu fundú m̄n̄ á kóómb míngwəla myâ Tir nə Sidon. ¹⁸ Buud bəəngú bwé á zə nə bwé zə gwágulə Yésus zə ngə lwəgəwa məbwas máŋ. Bəəng bów-bôw míshishim mí á də t̄l cwúnd dí wá bwé ngə yâl. ¹⁹ Buud bēsh bwé á ngə s̄p ná bwé kúnyá nə Yésus nəcé nyúl ŋkúl í á ngə wú nyədí ngə lwag bwo bēsh.

Yésus mæ yá búúd minj̄gúla
(*Mat 5.1-12, 39-48; 7.1-12, 16-21*)

²⁰ Yésus mú b̄n̄ mísh d̄g *ómpwíín bé, a mú ci nə bwo nó:

Bí buud ə məbúwa bi mə jəla,
nəcé Faan mə Zembî dí shú dún.

²¹ Bí buud bí ngə gwág zha kidíga wá, bi mə jəla,
nəcé bi mə bá bə nə jíl.

Bí bəəng bí ngə j̄i məyê kidíga wá, bi mə jəla,
nəcé bi mə bá bə nə məshusug.

²² Buud bwé bá mpii b̄i, bwé ban ná bi kú ná də seŋgya nə bwo, bwé lw̄y b̄i, bwé ŋwa mínə mún nda s̄a nyéé nəcé bi ngələ b̄ə *Mwân mə Múúd. Ja í bə nə bí ntó yí, bi mə jəla. ²³ Jwôw í bə nə bí ntó yí, gwágúgá nywa, bí kôw nə məshusug,

---

6:19 Mat 9.20   **6:20** Mat 5–7   **6:20** Zhk 2.5   **6:21** Mbú
7.16-17; Zhe 31.25; Sôm 126.5; Iza 61.3   **6:22** Mat 5.11; Yuá 16.2;
Mis 5.41; 1Pr 4.14   **6:23** Mat 5.12

nəcέ bi mə bá kə bə nə məma myána gwôw. Mpugá
 ná nda bwé ηgέ sá bí ni, ntó námé wé
 ímpáámbé byáη í á dɛ sá *buud ɔ mícúndá yé.

24 Ká mǎntágula nə bí buud ɔ kúm,

nəcέ wún tɔɔm wêsh ɔ bí bí nə ndî ni.

25 Mǎntágula nə bí buud bí nə jílé wá,

nəcέ bi mə bá bə nə zha.

Mǎntágula nə bí buud bí ηgέ gwo kidíga wá,

nəcέ bi mə bá tɛdɛwá, bí jî mýyê.

26 Mǎntágula nə bí ja búúd bêsh bwé fáág bí, ci nə bí
 nji mǎnywa yí.

Mbií ηgwúd wɔɔηg námé wé ímpáámbé byáη í á dɛ
 sá buud ɔ mícúndá wá mǎshügá yí.

27 «Nji, mεε mé ci nə bí buud bí ηgέ gwágulə mə
 wá ná, cεεlágá mizhízhiη mín, bí sá bɔɔηg bwé ηgέ
 mpii bí wá mǎnywa. 28 Bwádánúgá nə buud bwé
 shwó bí wá, bí jəgula nə Zembî shú bɔɔηg bwé ηgέ
 cúg bí wá. 29 Nkí muud mə nyífé wo bóónz mbáηéd,
 yég námé nyə wúl mbáη. Nkí muud mə mándá wo
 nə kúúd gwô, wo kú kaambulə nyə nə wáma gwô
 á cwû. 30 Nkí muud mə gwáámb wo sâ, yég nyə;
 nyɔɔηg mə mándá wo nə sâ gwô yé, bídúg a kág nə
 gwo. 31 Ságá buud sâ bí mé céél ná bwé sáág bí yí.

32 «ηkí bi mé dɛ cεel nji buud bwé céél námé bí
 wá, buud bí nə ηkul ka lə bí ntɛdelé? Ngaá ná osóɔl
 ɔ *mísém bwé dɛ námé cεel nji buud bwé céél bwo
 wá? 33 Nkí bi mé sá búúd mǎnywa nji bɔɔηg bwé
 sá námé bí mǎnywa wá, buud bí nə ηkul ka lə bí
 ntɛdelé? Ngaá ná osóɔl ɔ mísém bwé dɛ námé sá ntó?

34 Nkí bi mé dɛ kənd íkwálá nji wú bí mé bwánd nə

búgá ná bwá é nying bí wá, buud bí nà ñkul ka ló bí ntudélé? Ngaá ná osól ɔ mísám bwá ða námá kænd íkwalá ñji wú bwá ða nying bwo tâñ ñgwúd wá?

³⁵ «Bí bãñ, cεεlugá mizhízhíñ mín, ðugá sá búúd mǎnywa, bí ða yə búúd ikwalá kú bwánd ná bwá nyíngug bí. Ntó, Zembî mǎ bá yə bí mǎma myána; í é mpúy ná bí búúw bwân ó Zembî a gwów-gwów. Nəcə nywáá ñi nà jə lâm tεem bə shú búúd bwá anğê nà yə nyə akíba wá, tεem bə shú bəñg wá mbíya milâm.

³⁶ Ðugá lwóya lâm íñkúñkwon nda Sóñgú wán má ða lwóya lâm íñkúñkwon ná.

³⁷ «Kúgá ða jéég búúd minjagó, bwá ka námá bá ða bə kú jéég bí minjagó. Kúgá ða yə búúd intúgúlí í mábɛɛ mán, bwá ka námá bá ða bə kú yə bí intúgúlí í mábɛɛ mán. Ðugá juu búúd nà mǎbɛɛ mán, bwá ka námá bá ða juu bí nà mán mábɛɛ. ³⁸ Ðugá sá yána, bwá bâg námá ða sá bí yána. Bwá bá ða shwu bí isá mǎma kwáám káándéd, í njúl njinyá, bwá san í ñgə sɔw. Nəcə yuug bí é ða yigula bóól búúd ná ndí yí, gwá námá ó bwá bá ða yigula bí nà ndí yí.»

³⁹ Yésus mú námá kænd bwo kaaná ná: «Ñgwól áncím-ncím ñi nà ñkul jaand nà ñgwól? Ngaá ná bêsh bwá é bála bííd?» ⁴⁰ Mpwíín nyə ádé bwele ntə yíguli; ñji, *mpwíín má mpú ñwa njígulá yé má ða námá bə nda yíguli.

⁴¹ «Nəcə ñí wó ñgə mpu dúg ntand shwú ñí mínyonə woó jús dí, ñji wo kú dúg mbwûñ wí dwó jús dí yí? ⁴² Ntudélé wó ñí nà ñkul cɪ ná wo yíl mínyonə woó ntand shwú jú súd wεε kú dúg mbwûñ wúsé wo dwó jú súd yí? Yé múúd məkəñ, fwog yíl mbwûñ

6:35 yə búúd ikwalá: Ləv 25.35-36   **6:37** Mat 6.14-15; Mak 11.25-26   **6:38** Mak 4.24   **6:39** Mat 15.14   **6:40** Mat 10.24-25

wódí júsúd; ja jəŋgə wə wó é ka dúg nda wó jí nə ŋkul yíl mínyəŋə woó ntand shwú júsúd ná.

⁴³ «Fwámé líí dí í dú wúmə íbumə í abúbôw; líí abúbôw kú námə wúmə fwámé íbumə. ⁴⁴ Líí jêsh í də mpúy íbuməd. Bwə ádé mwáág ífumbí ŋgwúdáánzə dí, kú saag mábudə ŋgwunúəd. ⁴⁵ Jəjə múúd lâm yé wúsə nə jəjə kwəzəzə, í ka də wéeshəli jəjə ísə; bów-bôw múúd yé lâm nə bów-bôw kwəzəzə, ka námə də wéeshəli bów-bôw ísə. Sə múúd ŋgə bul téduga lámúd yí, gwə wə mpu yé í dú lás yí. ⁴⁶ Bí ŋgə jôw mə nə Cwámba! Cwámba! Ká nəcé jí bí búsé kú sá sá má ŋgə cí yí? ⁴⁷ Muud yêsh mə zə mádí zə gwágulə lésú má ŋgə lás ga, a sá nda má ŋgə cí ná, muud wəŋgə jisə mbií múúd mə zə lwágulə bí ga. ⁴⁸ A jí nda muud mə sá ná, ja á zə shumə njów yí, a tééd fáág shí nə fáág fáág fáág, a mú kə tâl mífim kwóógúd. Ja mpun i wós yí, kwunjú tɛɛm də nyífa njów wəŋgəd, í kú bwele shwágusa, nəcé í bələ fwámé shumyá. ⁴⁹ Njí, ŋkí muud mə gwágúlə lésú má ŋgə lás yí, a kú sá nda má ŋgə cí ná, a jisə nda muud mə shúmə njów mətág dí kú fáág nə ndéé kə tâl mífim kwóógúd yé. Kwunjú mə ká nyífa njów wəŋgəd, í búg shugula shí nə mpuu.»

7

*Yésus má lwag sól məsáal mə wúl lúlúú ózimbi
(Mat 8.5-13; Yuá 4.46-54)*

¹ Ja Yésus nyə a shîn lás lésú yé nə wêsh kúl búúd í ŋgə gwág yí, nyə á kyey kə Kapernawûm.

² Wúl lúlúú múúd í á də jwú nə ozimbi təd yí í á bə nún, lwaá dé á lâm í á ŋgə bwas ŋkí yáág ná

í zá yə. ³ Lúlúú ózimbi ni í á ka gwáduga Yésus. A mú kənd búbaalé ocúmbá buud wā *Oyúden ná bwá kág jəgula nə nyə ná a zág lwag nyə lwaá dé. ⁴ Ocúmbá buud bəəŋg bwá mú kə wós wá Yésus, kə bul bul téég nyə məbwê ná: «Muud éne má jəla ná wo kwíndúg nyə, ⁵ nəcé á cəel lwoŋ búúd jísú, nyə wá nyə a lwə sá *mpáánzə minjígúla nyísú.»

⁶ Yésus mú ŋwa zhí, bə́nəŋ bwá mú kə. Ná bwá wál bá kə kumə njów, lúlúú ózimbi mú kənd óshwá bé ná bwá kág ci nə Yésus ná: «Cwamba, kú bul ntágulə nyúúl, nəcé mə ampíyáyé ná wo nyíig mádí njów. ⁷ Gwá wá má shígé kwey tətəlí ná mə zág məmэфwó zə bwəma nə wo yí. Jeg lás lásúg, sól məsáal waamá yálúg. ⁸ Nəcé mə ji nə omása bwá ŋgə jwú nə mə wá. Mə ji námá nə ozimbi má ŋgə jwú nə ndí wá. Nyəəŋg yəsh má é ci ná a kyéyug yé, a kə; nyəəŋg má é ci ná a zág yé, a zə. Má ká ci nə lwaá dām ná í sáag gúl sâ, í sá gwo.»

⁹ Yésus nyə á faag njwú ozimbi éne ja nyə á gwág á má lás ntáni yí. A mú yid dúg búúd bwá á ŋgə bə nyə áncuncuma wá, nyə nə bwo ná: «Má jaaw bí ná mə afwóyé bwelə dúg múúd nə fwámé búgə nda nyíga, tɛem bə kúl búúd *Izəryél dî» ¹⁰ Buud bwá á zə lwámád wá bwá mú nyiŋgə, kə njów má lúlúú ózimbi, bwá mú kə kwey sól məsáal mú mpwogé.

Yésus mə gwûmushi mwân mə wúl kúsá múdá

¹¹ Yésus nyə á ka kə ŋgwála á Nayîn, bə́nəŋ *omp-wíin bé nə ból zhwog buud ə bwá á ŋgə kə. ¹² Bwá ŋgələ shísh ŋgeé mpumbé ŋgwála, dúg ná, buud bwá ŋgə kə nə mbimbə ná bwá kə dəl. Í á bə cágə lú

mwân, nyɔɔŋgá njúl kúsə. Zhwog buud ɔ ŋgwála bwá á ŋgə lúgal nyə.

¹³ Cwámba nyə á bul gwág cey lâm mwo dí ja nyə á dúg kúsə múdá wɔɔŋg yí. A mú ci nə nyə ná: «Kú ná ŋgə jii.» ¹⁴ A mú shísh kə kúnnya nə taŋú. Buud bwá á ŋgə ŋkəny wá bwá mú shigula. Yésus mú lás ná: «Mwâ ncwámá, juumág! Má ci nə wo ntó.» ¹⁵ Mbimbə mú wɔɔl ji njínjilí, tééd ntâg ŋgələ lás. Yésus mú ŋwa nyə nyiŋg yə nyóóŋgá.

¹⁶ Buud bēsh bwá mú bə nə iŋkuŋkúund. Bwá mú ŋgə yə Zembî məshwúmb bwá ŋgə ci ná: «Məma *múúd micúndə má wóós sódí. Zembî má zə kwiid kúl búúd jé.» ¹⁷ Lāŋ má Yésus í mú ŋgə kala nə ndeé í mú kyey Yudéa yēsh nə cínŋŋg mákoogú məkoogú yēsh.

*Yésus bá Yuánes Nduu-buud
(Mat 11.2-19)*

¹⁸ Yuánes Nduu-buud nyə á ka gwág misóólúgú míni myēsh nə *ompwíín bé. Nyə á ka jôw óbá cínŋŋgá, ¹⁹ a mú kənd bwo wá Yésus ná bwá kág jì nyə ná: «Ye wo wá muud sá ŋgə bwánd ná a bá zə yé? Ye sá kwóg ná bwánd íshús?» ²⁰ Ompwíín ó Yuánes bwá mú kə wóós wá Yésus, bwá mú ci nə nyə ná: «Yuánes Nduu-buud ŋgə nti sá ná sá zág jì wo ná: “Ye wo wá muud sá á ŋgə bwánd ná a bá zə yé, ye sá kwóg ná bwánd íshús?”»

²¹ Námá fwála dɔɔŋgú di, Yésus mú lwag zhwog buud məbwas, shínal íjâm, yíl məjamb, bēny zhwog wəancím-ncím mísh. ²² A mú bɛsa nə buud Yuánes

---

7:15 10j 17.22-23   **7:16** 1.68; 19.44 múúd micúndə: Mat 16.14; 21.11, 46; 26.68; Mak 6.15; 8.28; 14.65; Luk 7.39; 9.8, 19; 22.64; 24.19; Yuá 4.19; 6.14; 7.40; 9.17   **7:22** 4.18-19; Mat 11.5

nyə á nti wá ná: «Kəgá jaaw Yuánes sâ bí má dúg yí nə sâ bí má gwág yí. Wəancím-ncím bwə ngə mpu dúgya; mimbúmbwúgú mí ngə kyey tətəlí, mizúzaamə mí ngə yâl, wəakúmálwə bwə ngə mpú gwág, mimbimbə mí ngə gwûm, injúkwónhúlə í búúd í mú ngə gwág Jɔjɔ Kéel. ²³ Muud nyə é bə kú bwəma nə bəɔgú mádí yé, nywáá má jəla.»

²⁴ Ja búúd Yuánes nyə á nti wá bwə má nyingə yí, Yésus mú zə lésha nə buud bwə á bə cínəng áncuncuma wá; a mú ci nə bwo shú má Yuánes ná: «Ja bí á də kə shí a shwééshá dí yí, bí á də kə dúg jí? Ye gúl ká í dúgə ntəŋ nə fəfə? ²⁵ Nkí í á shígé bə ntó, bí á də kə dúg jí? Ye ngwól múud dúgə bwáád íjimə í mímbwéédí? Mbə, buud bwə dú bwáád íjimə í mímbwéédí də cəgə cəg əlal-ŋkul wá bwə də bə mínjəw mí ójwú-buudəd. ²⁶ Ká bi á də kə dúg jí? Ye *muud micúndə má Zembí? Haaw, má jaaw bí ná nyəɔng bí á kə də dúg yé má ntə ŋkwón múúd micúndə má Zembí. ²⁷ Nəcé nyə wə Zembí nyə á ci nda jisə cilyá nyədí Kálaad dí ná, ná: “Dəgí! Mə zə kənd mbwiingye lâŋ waamə ná a kəg wo shwóg kə kwambulə wo zhií.”

²⁸ Má ka jaaw bí ná, mpədúgá buud bəsh bwə má byəl mímwə mi búdád wá, kú nə muud mə ntə Yuánes. Njí tɛem bə ntó, muud mə bul bə zhizhe Faan má Zembí dí yé, á ntə Yuánes. ²⁹ Buud bəsh tɛem bə óŋwenye ɔ tóya bwə á ngə duwan wə Yuánes wá, báá bwə á ngə magulə ná Zembí jí tətəlí. ³⁰ Njí, *Ofarizyēŋ bəŋŋə *Ōŋkumə ó məcɛɛ bəŋ buud bwə á ban ná bwə adúwáné wə Yuánes wá, bwə á ban sâ Zembí nyə á yagúlə shú dán dí yí.

7:27 Mal 3.1; MmN 23.20; Mak 1.2; Luk 1.76

7:29 Mat 21.32

7:29 3.7, 12

31 «Mə kág ná yüga kala búúd á múús nə ozá? Mə kág ci nə búsə ntudele? 32 Búsə nda ikágá bísə shishé íseenyá dí yí, bíl í ngá kámɔala nə bílúgá ná: “Sə mə lwɔ bí ilúlwón í ábulya məkəl, bi kú sáág; sə mə nyiŋgə wá míngwa mí shwiy, bi kú jii”. 33 Ntó wə í ngá bə éga; Yuánes Nduu-buud nyə á zə, kú də ídíy-díy, kú ŋgul məlwəg; bi ná: “A ji nə jamb.” 34 Mwán mə Múúd mə zə, a ngá də a ngá ŋgul, bi ná: “Nyíni jisə ndəl dəg, ŋgule məlwəg. A ji námə shwə oŋwenye ɔ tóya nə osól ɔ *mísəm.” 35 Nji buud bəsh bwə ngá bɛ fɛg mə Zembí wá bwə ngə lwó nə jisə jɔjɔ sâ.»

Yésus mə juu ŋgwól múdá

36 Ŋgwól *Farizyêŋ nyə a jôw Yésus nə a kág nyádí njôw bá bwə ké də. Yésus mú kə nyí njôw mə Farizyêŋ wəŋgə kə ŋwa jiya shú dálə. 37 Ŋgwól múdá nyə á də bə sól *mísəm cínəŋg ŋgwəla, nyə á ka mpu nə Yésus ji wə Farizyêŋ éne, a ngə də. Ká dúg íí, mudá wəŋgə mə wós, a zág nə labínda fúfuundú *alubátrə* dí. 38 A mú zə tôw Yésus mpúsə, ŋge kómb məkuú. A mú də jii, də bweesh Yésus məkuú nə məzhwíle nə ndeé a fím nyə mwo nə shilú jé, a músə ngə ywó nyə mwo nə mpu, a nywɔ mwo labínda. 39 Ja Farizyêŋ nyə a jôw Yésus yé nyə á dúg sólúgú wəŋg yí, nyə á ngə lás nyádí lámúd ná: «Muud éga mbəm bə *múúd micúndə mə Zembí, ŋki a mə mpu múdá ngə kúnya nə nyə éga mbií múdá á jisə yí, a mpu nə a jisə sól misəm.»

7:33 Mat 9.14; Mak 2.18; Luk 5.33   **7:33** 1.15   **7:34** Mat 9.10

7:36 11.37   **7:37** Mat 26.6-7; Mak 14.3   * **7:37** alubátrə: Nyə á bə dúl váál kwóógú, bwə á də mɛ ifúfuundú í bwíl nə ndí yí.   **7:39** 7.16

40 Yésus mú lás ci nə nyə ná: «Shímun e, má cɛel jaaw wo gúl sâ.» Shímun ná: «Yíguli, jaawúg.»

41 «Ŋgwól múúd nyə á bə nə buud obá bwé mbíd nyə mpwálá; ŋgwól nə mpwálá odanarî mitəd mitóon, ŋgwólúgá nə odanarî məwûm mátóon. 42 Nda bwé áshígé bə nə *mwaanê bwé nyíng nyə yé ná, nyə á shwal bíd bwo nə mpwálá nyɔɔng. Búud obá ónííd, nyáyé nyə é bul cɛel múúd mpwálá wáŋ yé?»

43 Shímun mú bɛsa ná: «Mə tédúgá ná í é bə nyɔɔng á má bíd nə məma mpwálá yé.» Yésus nə nyə ná: «Wo má sám bmbii í jəla yí.»

44 Yésus mú yid wé mudá, nyə nə Shímun ná: «Wo má dúg múdá éga? Mə ámə nyí wa wódí njów, wo shígé shwú mə məjúwó məkuú; nji nywáá, a má gusa mə məkuú nə məzhwíle mé, a fím mə mwo nə shilú jé. 45 Wo shígé námá ywó mə mpu; nji nywáá, té nyə ámə nyí wa yí, a ji nji a ŋgá ywó mə məkuú.

46 Wo shígé nywɔ mə məwúdá lúúd; nji nywáá má nywɔ mə labínda məkuú. 47 Gwé wé má ká jaaw wo ná, misám myé mí á tɛem bulya nda jí, a má bii íjuugá yâ misám myɔɔng myêsh; gwé wé á búl bə nə cɛelí nə mə yí. Nəcé, muud bwé də juu nə isâ cíg-cíg yé a də námá bə nə cɛelí cíg-cíg.» 48 A músa ci nə mudá ná: «Wo má bə nə ijuugá nə misám myô.» 49 Buud bwé á bə dína dí wá bwé mú ŋgá lás bwé dí mílámúd ná: «Nyáyé múúd éga nyɛ? A bálé juu múúd nə misám?» 50 Yésus mú ci nə mudá ná: «Wo má *dúg cug nəcé búgá gwô. Wɛɛ kaág ná shɛɛ.»

8

7:42 Mat 18.27   7:44 Mat 18.4; 1Tm 5.10

7:46 Sôm 23.5

7:48 5.20; Mat 9.2; Mak 2.5   7:50 Mat 9.22

Kanda mbɔɔl mæmpɔg
(*Mat 13.1-9; Mak 4.1-9*)

¹ Mpúsə isâ ini, í á zə bə ná, Yésus nyə á ngə kyey míngwála nə mándúd ngə jíǵɔli buud, a ngé cúndə Jɔjɔ Kéel á Faan má Zembî. *Buud ɔ lwámá bé wúm nə óbá bwá á ngə lúgal nyə, ² nə bóól búdá nyə á yíl məjamb wá, nə bóól nyə á lwag wá. Í á bə, nə Maríya bwá á də jəw nə Mədalína məjamb zanǵbá má á wú yé, ³ nə Yuána mudá mə Kúsa nyə á də vyee jús isâ í Herod dí yé, nə Səsána, nə bóól búdá. Budá bəɔng bwá á də ngə kwíínd Yésus bənəŋ buud ɔ lwámá bé nə məbii máŋ.

⁴ Buud bwá á ka zə sɛɛngya ŋkí jág bulya, bwá ngé wú míngwála myêsh, ngə zə nyédí. A mú zə lás nə bwo kandad ná: ⁵ «ŋgwól mbɔɔl mæmpɔg nyə á zə kə myɛɛg mpɔg. Ja á má ngə myɛɛg yí, nyúl mpúmá í má shugɔla zhíí nə zhíí. Buud bwá mú nyaal nywo nə məkuú, inunú í zə ntâg shîn lúu. ⁶ Nyúl kə shugɔla kwóógád, í mú kɔ ná ndéé í mú shwáás nəcé kú nə məbwaas. ⁷ Nyúl mú shugɔla ibiin-bíinəd. Bənəŋ ibiin-bíin bwá mú kɔ ná ndéé ibiin-bíin í mú káda nywo. ⁸ Njíí, nyúlágá mú kə shugɔla jɔjɔ shíd, í mú kɔ, í wúmə, bumá ŋgwúd wúmə íbumá təd.» A mú ci nə bwo ná: «Muud jí nə məlwê má gwág yé, a gwág.»

Féél-féélí á kanda mbɔɔl mæmpɔg
(*Mat 13.10-23; Mak 4.10-20*)

⁹ *Ompwíin bé bwá mú jí nyə nda kanda wəɔng í kə ná. ¹⁰ A mú bɛsa nə bwo ná: «Zembî nyə a má sá

8:2 23.49, 55-56; 24.1-10; Mat 27.55-56, 61; 28.1, 8-10; Mak 15.40-41, 47; 16.1, 8   **8:8** Mat 11.15   **8:10** Mat 13.14-15

né bi báá mpúg mindímba myâ Faan dé; nji a sá ná bóól bân bwé ngág gwág nji mikaaná; bwé bág, bwé tɛɛm kænd mísh, bwé kú dúg; bwé tɛɛm gwágulə, bwé kú wámbulə.

¹¹ «Kanda ni í ká ntúga: Mpəg wé Milású mí Zembî. ¹² Buud búsé ka bə tâŋ nda zhií nə zhií wá, jísə bəɔŋg bwé dú gwág, nji Njwú məjamb mú zə, zə yíl bwo Milású mí Zembî lámád, né bwé á bá *búgula né ndéé bwé *bə nə cug. ¹³ Bəɔŋg búsé tâŋ nda kwóógúd gwów wá, nyísə bəɔŋg búsé ná, ja bwé gwág Milású mí Zembî, bwé lág myə nə məshusug; nji bwé kú nə mikəɔlə bwédí cugəd, bwé də búgula nji kúkúl baan. Bwé ká bwəma nə məkugulə, bwé julə mənyúul. ¹⁴ Mpəg í á shugula ibiin-bíin dí yí, jísə buud búsé ná, bwé ká shîn gwág Mílású mí Zembî, bwé kə, yágúwó nə tɔɔm nə məlugə mə cug i mú káda bwo, bwé nda wúmə mpúmə né ndéé í tî. ¹⁵ Mpəg í á shugula shí átutagú dí yí, nyísə buud báá búsé ná, bwé gwág Mílású mí Zembî nə jə mílâm myâ tátəlî, bwé bii myə, bwé mú wúmə mpúmə nəcé bələ nə zény.

Kaaná lámba
(Mak 4.21-25)

¹⁶ «Muud cugé nə ŋkul sá ná, a jida lámba kə kúd mpwo dí, ŋkí ná a kə tâl dwo shí gwoŋú. Bwé də yida tâl lámba cé lámba dí né buud bwé nyíi njów wá bwé dúgúg məŋkenya. ¹⁷ Kú nə sá á *ndímba í bá bwên kú búguli, ŋkí sá á shwoó í bwên kú mpúy, kú wósós məŋkenyad. ¹⁸ Bi ó ka də bey nə mbií bí mə də gwágulə isâ yí. Mpugá né muud jí nə baalé fug yé, Zembî mə bá kwádulə nyə nywo. Nji nyəɔŋg cugé

8:14 1Tm 6.9-10   **8:16** 11.33; Mat 5.15   **8:17** 12.2; Mat 10.26

8:18 Mat 25.29

námá fwo bæ nə ndí yé, Zembî mə bá meel yîl nyə búbaalê á ngə *búgula nə a ji nə ndí yí.»

¹⁹ Nyɔɔngá mə Yésus bánɔŋ omínyɔŋú bé bwə músə jê nə bwə zə nyádí. Nji, bwə a shígé bæ nə ŋkul mə shísh nyə kúnə-kúnə nəcé buud bulála bulya. ²⁰ Bwə mú ka jaaw Yésus ná: «Nyɔɔngá woó bánɔŋ omínyɔŋú bwô búsa na tón, bwə ngə jii dúg wo.» ²¹ A mú bɛsa nə bwo ná: «Nyɔɔngá waamə nə omínyɔŋú báamə wə buud bwə ngə gwág Milású mí Zembî bwə ngə sá nda mí ngə ci ná.»

Yésus mə cweel ŋkwô

(Mat 8.18, 23-27; Mak 4.35-41)

²² Í á bæ dúlágá jwówúd nə, Yésus mə kəwa byóólád bánɔŋ ompwín bé, a mú ci nə bwo ná: «Sə línágá m̄ŋ mága kə faŋwiny.» Bwə músə wú bwúŋúd kə bwag. ²³ Yésus mú kə gwád ompwín bé bwə ngə júgə. Məma ŋkwô músə zə kuŋg m̄ŋ, məjúwó mə mú lwándula byóólád, í mú bæ bwo ŋkí wagəwo. ²⁴ Ompwín bwə mú kə juumashi nyə ná: «Mása, Mása, sə wál zə yə.»

A músə juum, a ŋkáánd nə ŋkwô, ŋkáánd nə ikwô í məjúwó, byêsh í mú cwaaləwo, m̄ŋ mə mú bæ nə shɛɛ. ²⁵ A mú ci nə bwo ná: «Búgé jín jí ŋgow?» Inkuŋkúúnd í mú bii bwo, bwə ngə bul bî. Bwə mú ngə nyímbula bwámé nə bwámé ná: «Nyáyé múúd éga nye! A ká námə lás, tɔə ŋkwô, tɔə məjúwó í bálé sə nyə məgwág hí?»

Yésus mə yîl njumbúlu məjamb

(Mat 8.28-34; Mak 5.1-20)

26 Bwá mú kə səl byóól shí á Ogerazeniyê, ná bæendyá nə Galilê. 27 Yésus ηgá námé wú byóólúd tōw shí, ηgwól múúd a ηgwála mú zə bwəma nə nyə. Muud wəəηgā nyə á bə nə məjamb. Bweyálə nyə á bwey də ji shushwáás, kú ji mínjów, də ji nji məshwon dī. 28 Dúgúlə múúd éne nyə á dúg Yésus yí, nyə a bwú ηkwimbyê a mú zə búla nyə shí məkuú. A músə kīm ná: «Yé Yésus *Mwân má Zembî á gwów-gwów, shwê bāη nə iney? Má jəgula nə wo, kú bæeg təl mə cwúndud.» 29 Nəcə Yésus nyə a lás nə bów-bôw shíshim mpəl dí ná í wúg muud wəəηg nyúúlúd. Í á də bád nyə ija ija, bwá dúgə wóolə nyə nə mikwoolú mí íηkwánz, də wá nyə mimbwagə məkuúd shú ná bwə baagulə nyə. Nji nyə á də tí isá íni byêsh, jamb í mú də kə nə nyə íkúl í á də bə kú nə buud yí. 30 Yésus mú jí nyə ná: «Jíná dwô wə zə?» Nyə ná: «Jíná dām wə Kínda,» nəcé ncúlyá məjamb má á bə nyə nyúúlúd. 31 Məjamb má mú téég Yésus məbwê ná a kú ci nə bwo mpəl dí ná bwə kág bí ncíməd. 32 Na, məma səənz óηkuú í á bə í ηgə də cínəηg mbáηúd. Məjamb má mú téég Yésus məbwê ná a máguləg nə mə kág nyíi óηkuúd. A mú magulə. 33 Məjamb má músə wú múúd éne dí, kə nyíi óηkuúd. Də lá óηkuú dəəηg dēsh mú dad wú mbáηúd kə juwa māη ná ndéé fudə. 34 Buud bwə á ηgə baagulə óηkuú wá, dúgúlə bwə má dúg sá í ámə cə yí, bwə mú wəenzh kə ηgə jaaw buud ηgwála nə míləəm míləəm. 35 Buud bwə mú wú kwáádə zə, zálə dúg sá í ámə cə yí. Bwə mú zə kwey múúd məjamb má á wú éne a ηjúl nə mikáándə nə fwámé fúg, a ηjúl Yésus shí məkuú. Bwə mú gwág íηkuηkúúnd. 36 Buud

bwá á dúg sóólágu í á s̄y wá bwá mú jaaw bwo nda njumbúlu wɔɔŋg í á *dúg cug ná. ³⁷ Nə ndeé, zhwoɡ buud bēsh wā shí Ogerazenyɛ bwá mú zə, zə ci nə Yésus ná a kyéyug wú bwáđí shíd, nəcé í á bə fwámé íŋkuŋkúúnd í má bií bwo. Yésus mú nyiŋgə kəwa byóólád, nyiŋgə nə mpúsə.

³⁸ Muud nyə á bə nə məjamb yé, mú téég nyə məbwə ná a ŋwág nyə nyáđí gwoɔŋgud. Yésus mú yidá nyiŋg nyə ná: ³⁹ «Nyíngóg kə wóđí njów kə jaaw sá jēsh Zembî má sá wo yí.» A músə kyey, lína ŋgwála wēsh a ŋgə jaaw sá jēsh Yésus má sá nyə yí.

*Yésus má gwûmashi shilə mə Zharus
(Mat 9.18-26; Mak 5.21-43)*

⁴⁰ Nyiŋgólə Yésus nyə á nyiŋgə yí, buud bwá á shwas nyə áncuncuma, nəcé í á bə bwá ŋgə bwánd nyə. ⁴¹ Ká dúg ná, ŋgwól múúd nə jínə ná Zharus, a njúl njwû á *mpáánzə minjígúlá, má zə ná ndeé zə kúd mábwóŋ shí, téég Yésus məbwə ná a kég nyíi nyáđí njów. ⁴² Muud wɔɔŋgú nyə á bə nə súsású ŋgwúd nə ŋgwúd í njúl nə mimbû wûm nə mímbá. Súsású jɔɔŋgú í á ŋgə júgula.

Ja Yésus má tí njɔɔnd kálə wu yí, buud bwá mú zə ŋgə shúsə nyə ikóómb byēsh.

⁴³ Ŋgwól múdá nyə á bə cínəŋg məcií má á də wú nyə nyúúlád té mímbú wûm nə mímbá. Mudá wɔɔŋgú nyə á keenzh məbii mé mēsh mínjów mí mábyan dí nji a kú yál. ⁴⁴ Nyə á ka shísh wə Yésus ŋgeɛ mpúsə kwon, a mú kúnya nə nyə lwá lú káándá, məcií tów ntág nyə.

⁴⁵ Nə ndeé Yésus mú ci ná: «Zə má kúnya nə mə éne?» Buud bēsh bwá mú ŋgə kílya ná ndeé Pyēr

mú ci ná: «Mása, buud bwé ngə bɛ wo áncuncuma bwé ngə shúsə wo.» ⁴⁶ Yésus mú ci ná: «ngwól múúd má kúnya nə mə. Mə má gwáduga nyúl mpífə má wú mə nyúúlúd.» ⁴⁷ Mudá éne mú mpu ná a cugé ná shwoód. A mú zə a ngə lilya, zə wusə nyúúl shí Yésus dí mpwóómbúd, zə jaaw búúd bēsh sâ í ámə sá ná a kúnyág nə Yésus yí, a jaaw námə nda nyə ámə yâl cé nə cé ná. ⁴⁸ Yésus mú ci nə nyə ná: «Shilə wâm, wo má *dúg cug nəcé búgə gwô. Kaág nə shɛɛ.»

⁴⁹ A ngə ná lás ntáni, muud mú wóós wúlə wə njwú á mpáanzə minjígúlá, zə jaaw nyə ná: «súsás gwô má yə, kú ná beeg ntágulə Yíguli.» ⁵⁰ Yésus mú gwág, a mú ci nə Zharus ná: «Kú beeg fúndə, bég nji nə búgə, nyə é cugə.» ⁵¹ Ja Yésus má kə wóós njów yí, a mú ban ná ngwól múúd shús kú nyíi, nji Pyêr nə Yuánes nə Zhâk nə sóngú mwân nə nyəngú mwân. ⁵² Bēsh bwé á ngə jii súsású jəngú, ngə tədəwa. Yésus mú ci ná: «Kúgá ngə jii, nyə afwóyé yə, a ngə yida jâ.» ⁵³ Nda bân bwé á mpu ná súsású má yə ná, bwé á yida ngə cágulə Yésus. ⁵⁴ Yésus nywáá mú bii súsású mbwád, a mú ci gwów-gwôw ná: «Mwân, wólúg!» ⁵⁵ *Jîm mə mwân mú nyiŋə zə nyə nyúúlúd, a mú wól cé nə cé. Yésus mú ci ná bwé yég nyə sâ má dâ. ⁵⁶ Obyól ə mwân bwé mú bul káam. Yésus mú báásulə bwo ná ci bwé kú jaaw múúd sâ í ámə cə yí.

9

*Yésus má kənd búúd ə lwámá bé
(Mat 10.1-14; Mak 6.6-13)*

¹ Yésus nyə á ka jôw *buud ɔ lwámá wûm nə óbá, a mú yə bwo ŋkul nə kéénd á dúlə yíl búúd məjamb, nə ŋkul á dúlə lwag bwo məbwas. ² A mú kənd bwo ná bwə kág ŋgə cündə Faan mə Zembî, kə ŋgə lwag mimbêl. ³ A mú ci nə bwo ná: «Bí kú ŋwa íbaduga í njənd, tɔə wagatîg, tɔə baamətálá, kú kə nə buléd, kú kə nə mwaañê; muud kú bwáád íshimí íbá. ⁴ Bí ó ji njôw bí ámə nyíi yííd, bí ka bá tí cínəŋgá kə shwóg. ⁵ Búúd bwə ká bá bə kú lóg bí wúl ŋgwéla dí, bí wú cínəŋgá, bí kudə fumbyá í ámə nada bí mákuú dí yí.* Sólúgú wəŋgú í lwágulə bwo ná bwə mə byaagulə.» ⁶ Buud ɔ lwámá bəŋgə bwə mú kyey, ŋgə kə mílɔəm mílɔəm, ŋgə kə bwíiŋgə Jəjə Kéel, bwə ŋgə lwag buud kúl jêsh.

*Herod mə jág Yésus
(Mat 14.1-2; Mak 6.14-16)*

⁷ Herod á tatarâk† mú gwág ísâ byêsh í á ŋgə sîy yí. A mú bə kú ná mpu sâ á tédúgág yí, nəcé ból búúd bwə á ŋgə ci nə Yuánes mə gwûm; ⁸ ból nə Eli wə mə nyiŋgə lwóya nyúúl éne; ból nə ŋgwól *múúd micúndə ayág wə mə gwûm éne. ⁹ Herod mú ci ná: «Mə wə mə a cígə Yuánes cúŋ. Nyáyé múúd nyə mə búl gwáduga ntúga éga?» A mú ka ŋgə sɔə nə a dúg Yésus.

9:1 10.1-12   **9:2** 11.2   **9:3** 22.35   **9:5** Mis 13.51   * **9:5**
Ja Oyúden bwə á də kudə fumbyá mákuú dí yí, bwə á də lwágulə ná, kúkúl shí bwə ámə təl mákuú máŋ yí, bwə mə kál gwo nə buud bí cínəŋgə wá nə bwə músə sâ nyéé.   **9:7** 9.19   † **9:7** Tatarâk: Ciyá ni í cugé ciyá mákaa; nji í ké nə «ŋgwáməna nyə á ŋgə jwú nə mpál nɔə á ŋkúmba faan yé». Dúgúg námə Mat 14.1; Luk 3.1, 19; Mis 13.1. **9:9** 23.8

*Yésus mə yá búúd idâw
(Mat 14.13-21; Mak 6.30-44)*

¹⁰ *Buud ó lwámá bwé á ka nyingə. Bwé mú zə jaaw Yésus sâ jêsh bwé á sá yí. Yésus mú ηwa bwo, bənónη bwé wú búúd dí, kə bwáméfwó ηgeé ηgwóla bwé dú jôw ná Βετῡsayída yí. ¹¹ Ncúlyá buud bwé mú mpu ná bwé ηgə kə nûη, bwé mú bə nyə áncuncuma. Yésus mú lég bwo, a mú ηgə bwiing bwo isâ í dúgyá nə Faan mə Zembî yí, a ηgə lwag bəəηg bwé á ηgə jii luug wá.

¹² Ja kugú mə bii shí yí, buud ɔ lwámá wûm nə óbá bwé mú shísh wé Yésus zə ci nə nyə ná: «Cíg nə bwo ná bwé nyíngəg, bwé kəg ηgə já məkwáádə nə ibaafé yâ wa kúnə-kúnə, bwé kə sɔ sâ mə dâ nəcé sá bí wa bugád.» ¹³ A mú ci nə bwo ná: «Biméfwó yéga bwo sâ mə dâ.» Bwé nə né ná: «Sé cugé nə sâ, nji ibaléd itóon nə oshú óbá. Ka nji ná sáméfwó sá mə ké kusə búúd óga bēsh idâw, í ka tεem kwaga nə bwo.» ¹⁴ Buud bwé á bə cínəηgá je bə budûm otóóshin otóon. Yésus mú ci nə *ompwíin ná bwé jílg bwo shí ikínda ikínda, kínda jêsh nə buud je bə məwûm mátóon. ¹⁵ Bwé mú námá sá ntó, shín jil búúd bēsh shí. ¹⁶ A mú ka ηwa íbaléd itóon nə oshú óbá óni, a bân mísh gwôw, yə Zembî akíba. A mú fêy byo yə ómpwíin bé bwé kə ηgə yə buud. ¹⁷ Buud bēsh bwé mú də, jílə, idâw lég. Bwé mú seəηg íkál í á lág yí, wá məbwumúd tâη məbwumú wûm nə məbá.

*Yésus jisə Mesî
(Mat 16.13-21; Mak 8.27-31)*

18 Í á ka zə bə, a mə kə koogú kə jəgula nə Zembî, ompwíín bé bwé mú kə sɛɛŋgya nə nyə. A mú jí bwo ná: «Buud bwé ŋgə ci ná mə jisə zə?» 19 Bwé mú bɛsa ná: «Bóól búúd bwé ŋgə ci ná wo jisə Yuánes Nduu-buud, bóólágá ná wo jisə Eli, bóólágá ná wo jisə ŋgwól *múúd micúndə ayág mə gwûm yé.» 20 A mú ci nə bwo ná: «Ká bi bân bí ŋgə ci ná mə jisə zə?» Pyêr mú bɛsa ná: «Wo jisə *Krîst Zembî nyə á nti yé.»

*Buud bwé bɛ Krîst wá
bwé bá námə jug
(Mat 16.24-28; Mak 8.34-9.1)*

21 Yésus mú mpu báásulə bwo ná ci bwé kú bwelə jaaw múúd ntó. 22 A mú ka jaaw bwo ná: «Í jii shú mə *Mwân mə Múúd ná ocúmbá buud wâ loom nə milúlúú myá ofada nə *Oyíguli ó məcɛɛ bwé kəg jág jugushi nyə, bwé kudəwa nyə, bwé gwú ntâg nyə. Nji a bá gwûm shwoŋ dí jwów lá léel.» 23 A mú ci nə bêsh ná: «Ŋkí muud mə cɛel bɛ mə, a bág kú jagulə nyáméfwó; a ŋkényúg kwolós jé jwów dêsh, bɛ mə. 24 Nəcə, múúd mə ká kaambulə nə cug jé, a yida jímbal gwo. Nyəŋg mə jímbál cug jé nəcé mə yé, a faam. 25 Ŋkí muud mə bii məbii mêsh mâ shí ga, nji a yə, ŋkí ntâg ná a ntámá cug jé, wáyé mfíí nyə é bə nə ndí cínəŋg yí? 26 Mpugá ná muud mə gwág mə shwôn, gwág íciyá byâm shwôn yé, Mwân mə Múúd mə bá námə gwág nyə shwôn ja á bá zə a ŋgə ŋkəŋəwa məŋkəŋəwa mé nə məŋkəŋəwa mə Sóŋgú, bánəŋ miféeshá mí *wəŋgəles myé dí yí.

9:18 5.16   **9:19** 9.7-8; Luk 1.17; 7.16   **9:20** Mat 16.16; Luk 22.67   **9:21** 9.36   **9:22** 9.43-45; 17.25; 18.31-34; 24.6-7   **9:23** 14.27; 17.33; Mat 10.38-39; Yuá 12.25-26; 1Pr 2.21   **9:26** 12.9; Mat 10.33; 2Tm 1.8; 2.12

27 Búbáélé má jaaw bí ná, bóból búúd básá wa óga, bwá abúlé bwεε ya, bwá kú fwo dúg Faan má Zembî.»

*Yésus mə lwóyá mılwaná myé
(Mat 17.1-8; Mak 9.2-8)*

28 Í á ka zə bə, Yésus mə shîn lás lésú ni, mwôw mə mú cə je bə mwəomb, nyə á ηwa Pyêr nə Yuánes nə Zhâk. Bánónη bwé mú bád mbúnηúd gwôw kə jəgula nə Zembî. 29 Ja nyə á ηgə jəgula yí, mpwoombú nyé í á shwǝpla, mikáándé myé mí mú bə ηkí fumə, mí ηgə faan nda njəs. 30 Seegya ná buud obá, Moyîz bá Eli bwé mú bwé ηgə lésha nə nyə. 31 Moyîz bá Eli bwé á lwóyá mənyúúl mılwanád. Bwé mú ηgə lésha nə Yésus shú shwiy á bá kə ya Yurúsəlem yí. 32 Na nyə á bə, Pyêr bánônη buud ó gwoong bé bwé mú ígwəd ná cúg. Bwé á ka juum, bwé mú dúg Yésus ηgə jág ηkənəwa, buud obá bwé ηgə lésha nə nyə. 33 Ja Moyîz bá Eli bwé á ηgə béégya nə Yésus yí, Pyêr nyə á ci nə Yésus ná: «Mása, nywaálə ηgələ ji wa. Sá shúməgá məbanda məlól, ηgwúd shú dwô, dúl shú mə Moyîz, dúlágá shú mə Eli.» Nyə a shígé mpu sâ nyə á ηgə ci yí.

34 A ηgə ná lás ntáni, seegya ná gúndá í mə zə búdal bêsh. Inkunjúúnd í mú bií bwo ja bwé mə dúg gúndá mə búdal bwo yí. 35 Kál í mú wú gúndá jəng dí ná: «Mwân waam mə á féesh wə éga. Ságá nyə məgwág.» 36 Ja kál í mə shîn lás ntáni yí, bwé mú dúg Yésus nji nyəmfwó. Bwé mú ji ókál-ókál. Bwé á ji mwôw məηgúd kú jaaw tə muud sâ bwé á dúg yí.

9:27 Mat 16.28   9:28 5.16   9:29 2Pr 1.16-18   9:31 9.22;
13.33   9:32 Yuá 1.14   9:35 3.22; Mbá 18.15   9:36 9.21

*Yésus má lwag wúl mbâl jamb
(Mat 17.14-21; Mak 9.14-27)*

³⁷ Jwôw í á bɛ cínɔŋg yí, bwé má shulə wú mbán di, buud bwé mú zə bwəma nə nyə áncuncuma. ³⁸ Ká gwág íí, ŋgwól múúd má kîm na mánkúmbə mə búúd dí ná: «Yíguli, má jəgula nə wo, kəndug mísh dúg mwân waamê dí. Mə jî nə nyə nji ŋgwúd éne. ³⁹ Jamb í dɛ bii nyə, a mú dɛ kîm, ífúlug í dúgə wósos nyə mpud. Jamb í dɛ jugushi nyə ná ndéé í ka tɛem zə ŋgə bíd nyə í má fwo líduga. ⁴⁰ Mə ámə jəgula nə *ompwín bwô ná bwé yílúg nyə jamb dɔŋgú, bwé shígé kwag.» ⁴¹ Yésus músə káam ná: «Wúu! yé óhááden óga! A bówúlə bí mitédúgə e! Mə e bá kə nə bî ntáni kə wósos ŋgow? Mə é bá jísəw bí kə kumə jáyé ja? Zaá mə nə mwân woó wɔŋg.» ⁴² Mwân ŋgə shísh wə Yésus íí, jamb mú kadəwo nyə shí, ŋgə jág sagusə nyə. Yésus mú ŋkáánd nə jamb, a lwag mwân ná ndéé a nyiŋg kənd nyə wə sóŋgú. ⁴³ Dúgúlə búúd bəsh bwé á dúg misóólúgú mí Zembí yí, bwé á káam ntɔ ŋkúl.

Buud bəsh bwé ŋgə ná káam isâ byêsh Yésus nyə á ŋgə sá yí, nye mú ci nə ompwín bé ná: ⁴⁴ «Mpugá gwágulə lósú má zə lás ga: *Mwân mə Múúd wál bá zə kaanz mábwê má búúdud.» ⁴⁵ Nji bân bwé á shígé mpu gwág lósú wɔŋgú, í á bə bwo shwiilyá ná bwé kú gwág nda í kə ná. Bwé á ka ŋgə fúndə jílə nyə lósú wɔŋgú.

*Zá má ntɔ bósł
(Mat 18.1-5; Mak 9.33-37)*

⁴⁶ Bwé mú zə téd sɛŋúsálə mákəl ná bwé cɛel mpu nyɔŋg jí bul bə fwámé múúd bwədí gwoonŋg dí yé.

47 Nji Yésus nyə á bwey mpu sâ bwé á ηgə téduga bwédí mílámúd yí. A mú ηwa gúl kúkágá, tál nyádí kúná-kúnə. 48 A mú ci nə bwo ná: «Muud mə lág kúkágá ga jíná dām dí yé, a mə lág mə. Muud mə lág ntâg mə yé, nyə alágé mə, a lág múúd nyə á nti mə yé. Mpugá nə muud mə ηwá nyáméfwó zhizhe mpédúgá nyín yé, nyə wé jí fwámé múúd ntə bóól.»

Muud mə bə kú lúmbəli yé ηgə magəla
(Mak 9.38-41)

49 Yuánes mú ka zə lás ci ná: «Mása, sé ámə dúg ηgwól múúd ηgə balan nə jíná dwô, ηgə yíl buud məjamb nə ndí. Sé ámə ka kaambələ nə nyə ná a kú ná ηgə sá nəcé a cugé sádí gwoonηg dí.» 50 Yésus mú yidá bəsa nə nyə ná: «Kúgá du kaambələ nə a kú ηgə sâ, nəcé muud nyə anηē nə mpii bí yé, ji bídí kóómbúd.» 51 Fwála í á bə ná Yésus mə zə bá ηkân wú shí ga dí yí í á ηgə shísh. Ntó Yésus nyə á ηwa cígúlá nə tōó jí tōó jí a kə Yurúsəlem. 52 Nyə á ka lwâm bóól búúd nə bwé kég nyə shwóg. Bwé mú ηwa zhíí, kə nyíi dúl dánd á Samariya dí nə bwé kə kwəməsa, Yésus bāg kə shigəla cínəηg. 53 Nji, buud ɔ dánd dōonηgú bwé mú ban nə bwé alágé nyə nəcé nyə á ηgə kə ηgeé Yurúsəlem. 54 Nda *ómpwíín bé Zhāk bá Yuánes bwé á dúg ntó ná, bwé á ci nə nyə ná: «Cwamba, ye wó jii nə sé jówúg kuda í shúləg wú gwôw zə cumbal jígal bwo?» 55 Yésus mú yid, ηkáánd nə bwo, †[nyə ná: «Bí ampúyé wōonηg shíshim

9:48 10.16; 22.26; Mat 10.40; 20.26-27; Mak 10.43-44; Yuá 13.20

9:50 11.23; Mat 12.30   **9:51** 24.50-51; Mat 19.1; Mak 10.1; Mis

1.9   **9:52** 10.33   **9:54** 20j 1.10, 12   † **9:55** Míl micilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íni.

í ngə shwambələ bí ni.»] ⁵⁶ Bwə mú ηwa zhíí kə dúl dándúd.

Bəǵlə Yésus

(Mat 8.19-22)

⁵⁷ Bwə ngə kyey zhíí nə zhíí, ηgwól múúd mú ci nə Yésus ná: «Mə zə bá də bɛ wo kúl jêsh wó bá də kə yí.»

⁵⁸ Yésus mú ci nə nyə ná: «Ontɔ́ bí nə miku, inunú nə maage, nji *Mwân mə Múúd cugé nə ηkúmba kúl á dúg já yí.» ⁵⁹ A mú ci nə ηgwól múúd ná: «Bɛg mə.»

Nyíni nə né ná: «Cwám̄ba, fwog bíd mə, mə kág dəl sóɔ́ηgá waamâ.» ⁶⁰ Yésus mú ci nə nyə ná: «Bídúg mím̄bimbə mí dúlɔg mimbimbə myáη. Wεε, kaág

ηgə bwiing buud Faan mə Zembî.» ⁶¹ ηgwól múúd mú námə ci nə nyə ná: «Cwám̄ba, mə zə bɛ wo. Nji bwándúg nə mə fwóg kə jóna nə njów búúd wám.»

⁶² Yésus mú ci nə nyə ná: «Múúd mə ká ηkêny bəog ná á waad fambá, a nyingə yág dúg mpúsə, muud wəɔ́ηgá cugé nə mfíi Faan mə Zembî dî.»

10

Yésus mə kənd búúd məwûm zəngbá lwámád

(Mat 9.37-38; 10.7-16; 11.21-24)

¹ Ja Cwám̄ba nyə a shîn lás isâ íni yí, nyə a cwééd *ompwíin məwûm zəngbá nə óbá* a mú kənd bwo ná bwə ηgəg nə kə óbá óbá íkúl byêsh nyáméfwo nyə á jəla nə kə yí. ² Nyə a lás nə bwo ná: «Dugá, idâw í mə tí fambá mən̄kund mən̄kund, nji buud bwə kə saag wá búəsə cíg-cíg. Ntó wə mə cí náəə: jégulagá nə amédí fambá nə a kəndug buud, bwə zəg

---

9:61 10j 19.20 **9:62** 11.2; Flp 3.13 **10:1** 9.1-6 * **10:1** Míl mícilyá mí ayág mí ηgə ci ná bwə á bə nji məwûm zəngbá.

saag. ³ Kægá, mə mə kænd bí nda bwán ó íncwəmbe mpédúgá onkweny. ⁴ Muud kú kə nə *mwaanê nkí kwáám. Muud kú nwa bóól osílúfaas; muud kú kə ji mábédád zhíí nə zhíí.

⁵ «Njów wêsh bí mə nyíi yí, fwogá ci ná: “Zembî sáág ná bí bóg ná shee.” ⁶ Nkí ngwól muud á ná shee ji cínəngú, məbédá mún mə kə nyádí; nkí ntó dí, mə nyiŋgə zə bídí. ⁷ Bí ó ji njów wəəngúd, bí də də nə ngul ísâ bwé é də yə bí yí, nəcé sóol məsáal mə jəlá nə bə nə myəna. Bí kú bá də kyey mínjów minjów. ⁸ Ngwəla wêsh bí é nyíi buud lág bí yí, bí ó də ísâ bwə yə bí cínəng yí, ⁹ bí ó lwag mímbêl myâ cínəng, bí jaaw bwo ná Faan mə Zembî í mú bí kúná-kúnə. ¹⁰ Wəəng ngwəla bí mə nyíi buud kú lág bí yí, bí kə tâm dánd kə lás ná: ¹¹ “Só mə kudə yə bí fumbyá a ngwəla wán í ámə nada sé məkuú dí yí. Nji mpugá ná Faan mə Zembî í mə shísh kúná-kúnə.” ¹² Mə mpú jaaw bí ná jwəw Zembî mə bá zə sámb búúd milésú yí, a bá jagulə búúd ó Sódóm ntə ngwəla wəəng. ¹³ Məntágula nə bí buud ó Korazín. Məntágula nə bí buud ó Betusayída námə. Nəcé bímbí lú *məshimbá mə mə wós bídí má, mə á mbəm wós Tir nə Sidon, buud ó nūŋ bwə á mbəm námə bwey bwáád mínkud ji ífí dí nə bwə cénd mítédúgá. ¹⁴ Né ndeé, cigulé mílészú dí, intúgúlí i Tir nə Sodom í ábúlé bul nyaan nda bí bín. ¹⁵ Bí bəŋ buud ó Kapernawúm, bí ngə téduga nə bí mə bá kə gwəw? Mbə, bí mə bá yidá shulə kə baŋ mínjím. ¹⁶ Muud mə gwágúlé bí yé, mə gwágulə mə. Muud mə bó kú gwágulə bí yé, mə bə kú gwágulə

10:4 22.35; 20j 4.29   **10:5** 2.14   **10:7** 1Tm 5.18; 1Kr 9.6-14

10:9 11.2   **10:11** Mis 13.51; 18.6   **10:12** Mat 10.15   **10:13**

Iza 23.1-16   **10:15** Iza 14.13, 15   **10:16** 9.48; Mat 18.5; Mak 9.37; Yuá 13.20

mə. Muud mə bé ntâg kú gwágulə mə yé, a mə bə kú gwágulə múúd nyə á nti mə yé.»

*Ompwíín bwá má kə nyiŋgə nə məshusug
(Mat 11.25-27; 13.16-17)*

¹⁷ *Ompwíín məwûm zəŋgbá nə óbá† bwá mú kə nyiŋgə nə məshusug bwá ŋgə ci ná: «Cwám̄ba, tɛem bə məjamb mə ámə ŋgə bə nə məgwág nə sá ja sá ámə ŋgə lás nə mwo jíná dwô dí yí.» ¹⁸ A mú ci nə bwo ná: «Mə á ŋgə dúg *Sátan ŋgə kud wú gwôw nda njəs. ¹⁹ Mə má yə bí ŋkul ijwûga nə bi nyáálug onywâ nə wəacálaafê nə məkuú, bí nyaal námá mpífə mə múúd ŋgə lúmbəli nə bí yé‡ nyêsh, sá kú sá bî. ²⁰ Nji bi kú bul gwág məshusug nə məjamb ŋgələ magulə ijwûga bín, yidagá gwág məshusug nə mínə mán bələ cilyá gwôw jon di.» ²¹ Námá wəla dɔɔŋgú di, Yésus mú kɔɔs nə məshusug mə Nkɛŋkɛ Shíshim, a mú ci ná: «Pɛpa, Cwám̄ba á gwôw nə shí, mə yə wo gúmá nəcé wo á shweel ompuye bánôŋ buud ó fɛg isâ íga, wo yida lwágulə ozhizhe ɔ búúd. Haaw Pɛpa, ntó wə wó á cɛel ná í bág yé. ²² Dâ nyə a cwám̄bulə mə isâ byêsh. Kú nə muud mə mpú Zembî Mwân, nji Sóóŋgú; kú námá nə muud mə mpú Zembî Sóóŋgú, nji mwân nə muud yêsh mwân mə céél sá nə a mpúg yé.» ²³ A mú yág dúg ómpwíín bé, ci nə nji bwo ná: «Bi bəŋ mísh mún mə mə jəla nəcé mə ŋgə dúg isâ bí ŋgə dúg íni. ²⁴ Búbálé mə jaaw bí ná, zhwoɔg *buud ɔ mícúndə nə minjwú-buud mí

10:17 9.10; Mak 6.30 † **10:17** Míl mícilyá mí ayág mí ŋgə ci ná bwá á bə nji məwûm zəŋgbá. **10:18** Yuá 12.31; Mbú 12.9 **10:19** Sôm 91.13 ‡ **10:19** múúd ŋgə lúmbəli nə bí yé: Wa jisə Sátan. **10:20** MmN 32.32; Flp 4.3; Mbú 3.5 **10:21** 4.18; Mat 11.25 **10:22** Mat 11.27 **10:24** 1Pr 1.10-12

á cæel dúg sâ bí ηγḡ dúg yí, nji mí áshíge dúg. Bwá á cæel gwág sâ bí ηγḡ gwág yí, nji bwá áshíge gwág.»

Kanda Jəjə múúd á Samariya

(Mat 22.34-40; Mak 12.28-31)

²⁵ Ka dúg ná, ηγwól *Nkume mæcɛɛ má zə bwówələ nyə jî nyə ná: «Yíḡuli, mə sáág jí ná mə léḡúg cug á kandugə kandugə?» ²⁶ Nyə ntâg nə né ná: «Jí jí cilyá *mbwoomb mácɛɛ dí yí? Wó dū lɔ́ cínəηg ná jí?» ²⁷ A mú bɛsa ná: «Wó jəlá nə cæel Zembî woó Yawé nə lâm wô wêsh, nə *shíshim wô wêsh, nə ηkul nywô nyêsh, nə lúú wô wêsh. Wo cæel námá múúd yêsh jísá wo kúná-kúnə yé nda woméfwó.» ²⁸ Yésus nə né ná: «Wo má bɛsa mbií í jəla yí. Sáág ntó wo bāg dū cug.» ²⁹ Nyɛ, cæelúlə lwágulə ná a jí tətəlí, a mú jî Yésus ná: «Muud jí mə kúná-kúnə wá zó?»

³⁰ Yésus mú nyiηgə lás, a mú cɪ ná: «ηγwól múúd nyə á ηgə wú Yurúsələm ηgə shulə kə Zheríko. Izhiləηgaanə í mú bií nyə zhíid, déég nyə isâ byé byêsh, yíd nyə ná ndeé lúgə nyə cíg-cíg ná á fudə. ³¹ Í mú jé ná ηγwól fada kyéyug zhí nyəηgúd. A mú dúg múúd wəηgə, a mú cɔ́ lúú tál gwôw. ³² ηγwól *Levít mú námá zə wóós kúl jəηgúd, a dúg múúd éne, a cɔ́ lúú tál gwôw. ³³ Nji ηγwól múúd á Samariya ηgə námá kyey yé njəond í, a mú wóós kúl múúd éne nyə á bə a mbwúg yí. Ja á má dúg nyə yí, lâm mú bul cey nyə cwû. ³⁴ A mú shísh kúná-kúnə, a lwag nyə məfəη nə məwúdə nə wáan ná ndeé a shín wóolə. A mú ηkəny nyə bəd nyədí jakáás dí, kə nə nyə

10:25 18.18; Mat 19.16; Mak 10.17   **10:27** Mat 22.37, 39   **10:28** Ləv 18.5; Rom 10.5; Gal 3.12; Yuá 13.17   **10:33** múúd á Samariya: Mat 10.5; Luk 9.52; 17.11, 16; Yuá 4.9, 39-40; Mis 1.8; 8.1, 5, 14-17, 25; 9.31

njów ójôh kə kweemb nyə. ³⁵ Mán mælêh, muud á Samariya mú ηwa ódanarî obá, yə múúd njów ójôh. Nyə nə né ná: «Kweembəgú mə muud éga. Bímbí dēsh wo é kwo kεεnzh shú dé yí, mə é zə nyiηg wo ja mə é nyiηgə yí»». ³⁶ Yésus mú jî ná: «Búúd olól óni bēsh dí, nyáyé nyə á bə muud ízhiləηgaaná í á yíd yé kúná-kúnə yé?» ³⁷ Yíggəli məcεε ná: «Jísə nyəηg nyə á gwág nyə cey lámúd yé.» Yésus mú ci nə nyə ná: «Kaág, wo kág sá ntó.»

Lêh má Mááta bá Mariya

³⁸ Ja Yésus bənhəh *ompwíin bé bwə á ηgə kyey yí, bwə á kə nyíi dúl déndúd. Nəwól múdá nyə á bə dénd dəηg dí ná Mááta, a mú lég bwo nyádí njów. ³⁹ Mudá wəηg nyə á bə nə mínyəhə ná Mariya. Nyə á zə ji Cwámba shí məkuú, də gwágulə lésú yé. ⁴⁰ Mááta nyε nyə á ηgə yíηga nə zhwoηg iság-ság shú ójôh. A mú ka zə, zə ci nə Cwámba ná: «Ja Mariya má yida bíd ná mə ηgég nə sēy məməfwó ga, sá jəηg í acíyé wo sá? Cíηg nə nyə ná a zág kwiid mə.» ⁴¹ Cwámba mú bεsa nə nyə ná: «Mááta, Mááta, wo ηgə kənd lám gwôw ηgə ntágulə nyúúl nə zhwoηg isá. ⁴² Sâ jí nə mfíi yí jí nji ηgwúd. Mariya má féesh sâ í búl nywa yí, muud nyə abále kwo ηwa nyə gwo.»

11

Yésus mə jíggúli ómpwíin məjəgula (Mat 6.9-13)

¹ Dúl jwôw di, Yésus nyə á bə gúl kúkúlúd a ηgé jəgula. Ja nyə á yəw jəgulálə yí, ηgwól *mpwíin yé mú ci nə nyə ná: «Cwámba, jíggúlig sá jəgulálə nda

Yuánēs nyə a jíguli bé ómpwín ná.» ² Yésus mú ci nə bwo ná: «Ja bí mé bá ðu jəgula yí, bí ɔ bá ðu ci ná: Pupa,

Jíná dwô í bág nə gúmá ntɔ sâ jêsh.

Ijwûga byô í zág.

³ Yág sá idâw í jálá nə sá yí jwów dêsh.

⁴ Juug sá *misóm mísú

nəc é sá ngə námá juu buud bwé ngə byaagulə nə sá wá.

Wo kú bíð ná mábwábúlán má ntɔ sá ŋkul.»

⁵ A mú nyiŋgə ci nə bwo ná: «Shé fwógá ná ci ná ŋgwól múúd na bídí ji nə yé shwá. Muud wəŋgá ka kə wá shwá yé mpwó-bulú kə ci nə nyə ná: “Wey e, kwalug ná mə ibuléd ilól ⁶ nəc é ŋgwól shwá waamá ŋgə zhu njənd dí, a má wós mə kâ njów mə kú nə sâ má yə nyə.” ⁷ Shé fwógá ná ci ná shwá yé má bəsa nə nyə nûŋ njów dí cwû ná: “Kú zə ntágulə mə, sənŋ bwân bâm sá má bwey já shí, mə cugé nə ŋkul wəł zə yə wo ibuléd.” ⁸ Má jaaw bí ná, tɛem bə ná a cugé nə ŋkul wəł zə yə nyə ibuléd ná a ji shwá yé, nyə é wəł nəc é ŋgwól sálə kəŋgá ŋwóómbúlú, nyə é zə yə nyə sâ jêsh á ngə gwáámbyí.

⁹ «Mɛɛ mə ka ci nə bí ná: Gwáámbugá Zembî, nyə é yə bî; sógá, nyə e lwó bî; kudəgá mbê, nyə é juw.

¹⁰ Nəc é muud mə gwáámbyí nyə é bii, muud mə sɔ yé nyə é kwey, múúd mə ká kudə mpumbé, bwé juw nyə wə. ¹¹ Nyáyé sóŋgú mwân na bídí gwoŋg dí jí nə ŋkul sá ná mwân yé gwáámbyí nyə shû, a yidá yə nyə kuwó nywâ yé? ¹² Ŋkí ntâg ná Mwân yé gwáámbyí nyə kíf, a yidá yə nyə acólaafə? ¹³ Ŋkámúsá

11:2 Ijwûga byô: 4.43; 9.2, 62; 10.9, 11; 17.21; 19.11; Mis 1.6-8; 19.8; 28.23, 31 **11:3** 12.22-32 **11:7** 18.5 **11:9** Mat 7.7

bî, tɛɛm bæ nda bí búsa nə mbiya mílâm ni, bi má ðu yə bwân bún isâ í ányunywaâ. Nkəməsa nə Dâ á gwôw; nkí bi mə gwáámɔ nyə Nkɛŋkɛ Shíshim, a yə bî.»

Yésus má lwag ákúmálwâ a fífi

(Mat 9.32-34; 12.22-30; Mak 3.22-27)

¹⁴ Yésus nyə á ngə yíl muud jamb í á wá nyə mánkədad ná a bóɔg fífi yí. Í á ka bæ ná, ja jamb í á wú yí, muud wəŋgú nyə a tɛéd lásúle, buud bəsh bwə mú ngə káam. ¹⁵ Bóól búúd wá cínəŋgú bəŋ bwə mú yidá ci ná Beləzebul* wə ngə yə Yésus nkul ná a ngəg nə yíl buud məjamb. ¹⁶ Bóólúgá bwə mú zə nə njígá móbwəbúlán wə Yésus, zə ci ná a wéeshúg bwo gúl *sâ í ntɔ búúd nkwəŋ yí, í ngə zhu gwôw. ¹⁷ Nyɛ mú mpu mítédúgá myán, a mú ka ci nə bwo ná: «Búúd ɔ dúl faan bwə ká bóóg ngə lúmbəli bwəmé nə bwəmé, faan dəŋg í é jɛɛ ná mpaá. Búúd ɔ wúl njów bwə ká bóóg ngə lúmbəli bwəmé nə bwəmé, njów búúd wəŋg jímb. ¹⁸ Bí ngə ci ná Beləzebul wə ngə yə mə nkul ná mə ngəg nə yíl buud məjamb. Ntó ji ná *Sátan má yida nyiŋgə cuwo, ngə yíl nyəméfwó. Ká dé faan í é ka tów na ntədel? ¹⁹ Nkí Beləzebul wə ngə yə mə nkul ná mə ngəg yíl buud məjamb nda bí ngə ci ná, zə nyɛ ngə yə buud bún nkul nyəŋgú? Ngaá bwəméfwó bwə ngə mpu lwáɔulə bí ná sán ná bi búsa nə məbɛɛ? ²⁰ Nji, nkí nyiné mbwə má Zembí wə í ngə yə mə nkul ná mə yílúg buud məjamb í, mpugá ná Faan má Zembí í mú wa. ²¹ Ja nkunkul múúd wí nə fwámé ísâ í dóómb í ngə baagulé njów

11:14 Mat 9.32-34 * **11:15** Beləzebul wə Njwú ibów-bôw í míshíshim. **11:16** Mak 8.11; Mat 16.1 **11:20** 17.21 **11:21** Iza 49.24

yé yí, muud cugé nə ɲkul kúnɲa nə məbii mé. ²² Nji múúd mə ntɔ nyə ɲkul yé má ká námá zə, zə figə nyə shí déég nyə məkwɔɔ mə dɔ́mb á dɛ *búgula má, muud wɔɔɲg mú ka tɛɛm ɲwa mábii mé ɲgə kaaw buud. ²³ Muud mə bá kú kɛɛm mə yé ɲgə lúmbɔli nə mə. Muud mə bá kú zə wá mábwê ná sáná sá sééɲgug yé, a ɲgə yida caam.»

Yésus mə yá búúd minjɔ́gá lá mimbii mimbii
(Mat 12.43-45)

²⁴ «Ja bɔw-bɔw shishim í dɛ wú múúd nyúúlád yí, í dɛ kə ɲgə jéɣla máshí má mishwéeshá ɲgə́lə sɔ́ wogá. Nji ɲkí í bá kú kwey wogá, í mú táduga ná: “Mə zə nyiɲgə kə mádí ɲjɔ́w kúl má á fwo dɛ ji yí.” ²⁵ Í ká zə kwey ɲjɔ́w ɲgwámábulá, sá jêsh jɔ́ kwambulá, ²⁶ í é kə ɲwa mílúgá míshishim zanjá mí ɲjúl nə ɲkád ntɔ wáméfwó, bánónɲ bêsh bwé mú kə nyíi ɲjɔ́w, kwambulə jiya cínɔɲg. Ná ndéé, cug mə múúd wɔɔɲgá í mú nyiɲgə jág bɔw, ntɔ mbií í á fwó dɛ bə yí.»

²⁷ Í á ka zə bə, Yésus ɲgə lás ntáni, ɲgwól múdá mú wéeshəli kál máɲkúmbə mə búúd dí ci nə nyə ná: «Mudá nyə á byá wo nyééɲg wo yé nywáá má jəla.»

²⁸ Yésus nye mú ci ná: «Buud bwé ɲgə gwág Milású mí Zembî wá, bwé ɲgə sá nda mí ɲgə ci ná, bwó wé bwé má jəla.»

²⁹ Buud bwé á ka ɲgə sɛɛɲgya ɲkí bulɲa. Yésus mú ci nə bwo ná: «Mɛɛ kala búúd í ɲjúl ɲkí bɔw, í bálé jí ná mə wéeshúg bwo gúl *sá í ntɔ búúd ɲkwónɲ yí! Bwé abálé dúg gúl sá í ntɔ búúd ɲkwónɲ yí, ɲji jɔɔɲg

í á bæ nə Zhwónas yí. ³⁰ Nda Zhwónas nyə á bæ sâ í á ntɔ buud ɔ Ninivə ŋkul ná, ntɔ námə wə *Mwân mə Múúd nyə é bæ sâ í ntɔ búúd ɔ kala ga ŋkul yé. ³¹ Jwôw Zembî mə bá zə sám̄b búúd milású yí, Cî ámudâ í á wú *mákóól mə jwôw† yí í bá t̄w t̄təlí yə kala búúd ga məbɛɛ́. Nəcə nyə á gwaa zhu íjumə i shíd zə gwágulə fɛg mə Sólumun. Dugá, sâ í ntɔ Sólumun yí jísə wa. ³² Buud ɔ Ninivə bwə bá námə t̄w t̄təlí, yə kala búúd ga məbɛɛ́. Nəcə báá bwə á cénd mítédugá ja bwə á gwág cúndá Zhwónas nyə a cúndə yí. Dugá, sâ í ntɔ Zhwónas yí jísə wa. ³³ Muud cugé nə ŋkul sá ná, a jida lám̄ba nə ndeé a kə shweel dwo shí t̄wɔli. Í d̄ə bæ a yida t̄l dwo cé lám̄ba dí ná buud bwə nyíi njów wá bwə dúgúg məŋkenya. ³⁴ Júś d̄wô dúśə lám̄ba á nyúúl nywô. Júś d̄wô í ká bæ kú nə bwás ɛ́, nyúúl nywô nyêsh bæ m̄əŋkenyad. Nji, júś d̄wô í ká bæ ŋkí b̄w, nyúúl nywô bæ yídúgú. ³⁵ Ntɔ, wo ɔ bey ná məŋkenya m̄sá wódí má mə bég yídúgú. ³⁶ Nkí nyúúl nywô nyêsh í bá m̄əŋkenya dí kú nə kúkúl jísə yídúgú yí, nyúúl nywô nyêsh í faan nda ja lám̄ba í kwan wo nə məŋkenya mé yí.»

*Yésus mə lás nə Ofarizyêŋ b̄n̄əŋ Onkumə ɔ m̄ácɛɛ
(Mat 23; Mak 12.38-39)*

³⁷ Ja Yésus nyə a sh̄n̄ lás yí ŋgwól *Farizyêŋ nyə a j̄w nyə ná a kég də nyádí njów. Yésus nyə á ka námə kə, kə ji shí kálə də. ³⁸ Farizyêŋ éne mú káam ná Yésus nyə a shígé sá ŋgusa bwə d̄ə sá shúshwóógú ná bwə zág də yí. ³⁹ Cwám̄ba mú ci nə nyə ná: «Bi

11:30 Zhn 2.1   **11:31** 10j 10.1-10   † **11:31** məkóól mə jwôw: Ciyá ni í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkəw á oféél-féélí ɔ íciyá dí.

11:32 Zhn 3.5   **11:33** 8.16; Mak 4.21   **11:37** 7.36   **11:38** Mak 7.2-4; Mat 15.2

bâḡ Ofarizyêḡ bi má ðu sá ná bí gusa kwonḡ bálá nḡ kwonḡ shúyá, cwû nyε njúl bí lwándúlá nḡ isâ í mándá, nḡ bów-bów isâ. ⁴⁰ Yé ílad íga! Nḡaá ná muud nyḡ á sá tóón yé, nyḡ námá wá nyḡ a sá cwû? ⁴¹ Yidagá kεenzh isâ bísé cwû yí, yḡ mímbúmbúwá, isâ byêsh í mú bæ bí ḡkí ḡkê. ⁴² Məntágula nḡ bí Ofarizyêḡ nḡcé isâ nda mânt nḡ ru† nḡ bíl íkáá í dḡ byêsh, bí ḡḡ yḡ Zembî *ḡkḡw wûm á isâ byḡḡḡḡ, bí yida mpyêny cugálə nḡ buud tátəlí nḡ cεelələ Zembî. Í njúl ná sâ bí má jálá nḡ sá wé ni, kú yida mpyêny byḡḡḡ bí ḡḡ bwey sá yí. ⁴³ Məntágula nḡ bí Ofarizyêḡ nḡcé bi má cεel kə ðu ji ḡḡ íjiya yâ shwóg ja bí búsé *məmpáánzé má mínjígúlá má *Oyúden dí yí; bi má cεel námá ná buud bwé dúḡ báda bí məbódá má gúmá məḡkúmbə mə búúd dí. ⁴⁴ Məntágula nḡ bí nḡcé bi búsé nda məshwonḡ másé kú nḡ məyḡḡyé; buud bwé ðu kyey mwo gwḡw kú mpu.»

⁴⁵ Nḡwól *ḡkume məcεε mú bεsa nḡ Yésus ná: «Yígúli, ja wó ḡḡ lás ntáni ni, wo ḡḡlə námá lwîy sá óni.» ⁴⁶ Yésus mú ci ná: «Məntágula nḡ bí *ḡḡkume ó məcεε námá, nḡcé bi má ðu zhimb búúd jilə-jilə mímbag záməbag, í njúl ná biméfwó bi ádé bwεε súsəl nyiná ná bi má kwiid bwo nḡ ḡkényúlə myo. ⁴⁷ Məntágula nḡ bí nḡcé bí ḡḡ lwḡ məshwonḡ mə *búúd ḡ mícúndá ímpáámbé bín í á ðu gwú yí. ⁴⁸ Ntḡ ji ná bí ḡḡ bwaagulə misóólúḡú mí ímpáámbé bín, bí ḡḡ gwág myo nywa. Bâḡ bwé á gwú, bi mú zə lwḡ məshwonḡ. ⁴⁹ Gwé wé jí ná, Zembî nyḡ á ci fúḡ

11:41 12.33   **11:42** Mat 23.23; Luk 18.12   † **11:42** mânt nḡ ru: Jísə íkáá bwé ðu lugushi jáámb nḡ ndí yí, isâ nda məsəb.   **11:43** 20.46; Mak 12.38-39   **11:47** Mis 7.52   **11:49** 6.13

nyé dí ná: “Mə bá də kənd bwo buud ə mícúndə nə *buud ə lwámá. Bwə bá də gwú bóól wá cínəŋgú, bwə lwágulə bóólúgá cúwáí. ⁵⁰ Bwə bá də sá ntó shú ná kala búúd ga í bāg tōw kəod dí nəcə məcií mə búúd ə mícúndə bēsh bwə á gwúyow tééd mətéédulé má shí wá. ⁵¹ Í bá bə, tééd məcií mə Abel zə wóos mí mə Zakarí nyə á gwúyow mpədúgá *alatār nə Njów Zembî yé.” Haaw. Mə mpú jaaw bí ná kala búúd ga í bá tōw kəod dí nəcə məcií məəŋg. ⁵² Məntágula nə bí Oŋkumə ó məcçç nəcə bí a mə mánda juwuga jí nə ŋkul juw búúd mbê ná bwə bág nə mpúyá yí. Biméfwó bí anyíyé mpúyá wəəŋgúd, bí kú námá nyingə bíd ná bəəŋg bwə ŋgá cçel nyí wá, bwə nyíig.»

⁵³ Ja Yésus nyə a wú njów wəəŋg dí cúwo tóon yí, *Oyíguli ó məcçç bánōŋ Ofarizyēŋ bwə á ŋgə nándulə nyə nə zhwog mishílí ŋgə jí nyə isá mimbíí mimbíí, ⁵⁴ bwə ŋgə bwéél ná a lásúg gúl sá abúbôw.

12

Buud bwə jalá nə fúndə nji Zembî (Mat 10.26-33; 12.32; 10.19-21)

¹ Ja jəəŋgə, buud bwə á seəŋgya ŋkí jág bulya mbií bwə cúgé nə ŋkul lə yí, bóól bwə ŋgə nyaal bóól. Yésus mú ka zə fwo tééd lás nə *ompwíín bé ná: «Jigá ncə nə *Ofarizyēŋ *ləvur wán, ntó jí ná kwába búsə nə ndî yí. ² Kú nə sá á mbúdúlá í bá bwên kú búguli, ŋkí sá á shwoó í bwên kú mpûy. ³ Gwə wə jí ná, sá jēsh bí mə lás yídúgúd yí, í bá gwíig mənkenyad; jəəŋg bí

11:51 Mat 4.8-10; 2Ib 24.20-22   **11:52** Mat 16.19   **11:53** 20.20

12:1 Mat 16.6; Mak 8.15   **12:2** 8.17; Mak 4.22

mə nyímbálá nə muud lwəd kúl fúm yí, bwə bá ηgə cúndə gwo íkwalúminúd.

⁴ «Mə ci nə bí oshwə bəm ná, kúgá də fúndə búúd bí nə ηkul gwú nji nyúul kú ná kwo sá gúl sá mpəsə wəɔηg wá. ⁵ Mə zə lwágulə bí muud bí mə jəlá nə fúndə yé. Fúndəgá muud jí nə ηkul ijwúga nə a gwú múúd, a kənd námə nyə kuda á kandugə dí yé. Haaw, mə ηgə ci nə nyə wə bí mə jəlá nə fúndə yé. ⁶ Ngaá nə bwə də kusha mímbá-kwáádə mitóon ífáda íbá? Tεem bə ntó, Zembî nyə awúsáyé tə mbá-kwáádə ηgwúd. ⁷ Bi bəη ntəg í, Zembî mə mpú bímbí lá íntand í shilú bísə bí mílúúd yí. Nə ndéé, kúgá də fúndə. Mpugá nə bí mə cey Zembî lámád cə mimbá-kwáádə ηkí bulya.

⁸ «Mə jaaw bí nə muud yêsh mə mágúlə mə mísh mə búúd dí yé, *Mwân mə Múúd mə bá námə magulə nyə mísh mə *wəéηgəles ó Zembî dí. ⁹ Nji, nyəɔηg mə kílyá mə mísh mə búúd dí yé, Mwán mə Múúd nyə é kílyá námə nyə mísh mə wəéηgəles ó Zembî dí. ¹⁰ Muud yêsh mə bá jág lás nə Mwân mə Múúd yé mə bá bə nə ijuugá. Nji nyəɔηg mə bá kə nə *bwaasúlə mpu wə Nkəηkə Shíshim yé nyə abúle bə nə ijuugá. ¹¹ Ja bwə bá də kə nə bí *mámpáánzə mə mínjígúlá mə *Oyúden dí, nə ósémbye ɔ mílósú dí, ηkí ójwú ó ləəm dí yí, bi kú bá də yágəwo mbií bí mə bá shwə mánnyúúl yí, kú yágəwo íciyá í kəəd. ¹² Nəcə Nkəηkə Shíshim mə bá də jíguli bí lósú bí mə bá də lás yí cé jəɔηgúd.»

Fwámé mábii
(Mat 6.25-34)

13 Ngwól múúd nyə á ka lás mən̄kúmbə mə búúd dí ná: «Yíguli, cíg nə mínyon̄h̄ waamá nə a kááwug sá məbii són̄gá wúsú nyə a lúgə sá nə ndi má.» 14 Yésus mú ci nə nyə ná: «Muud éga, zə nyə a t̄l mə nə mə dúg sám̄b bí milású də kaaw bí mən̄kəw?» 15 A mú ci nə bēsh ná: «Bi ó bey, bi ɔ káálúgə nə ɲkóóg. Nəcə, muud t̄em bə nə məbii mən̄kund mən̄kund hí, cug jé í cúgə mábii d̄i.»

16 A mú zə kənd bwo kanda, nyə ná: «Wúl kúkúm í á bə nə məshí; məshí məon̄g mə á ka zə wéeshuli nyə zhwog məbii. 17 A mú ka zə ɲgə j̄i lámúd ná: “Mə cugə nə kúl mə é ɲkúnd mábii mām yí. Mə é ka sá nt̄ud̄el?” 18 A mú ci ná: “Mə zə sá nt̄uga: mə zə céég ifwɔ́ byām, mə lwɔ́ byəon̄g í búl bwaag yí, mə mú ɲkúnd *blé waamá nə məbii mām cín̄on̄g. 19 Mə músə ci nə lâm wām ná: Yé lâm, wo mú nə zhwog məbii mə ɲkúndú ná wo é də balan nə mwo mimbú mimbú. Wogagú ja gaád, wo dág wo ɲgul wo zhwiimba.” 20 Zembí mú ci nə muud wəon̄gú ná: “Yé lad, ɲkí mə ȳl wo cug gwô búlú gaád isâ wó mə sh̄in ɲkúnd ini í bə isâ í zə?”» 21 Yésus mú ci ná: «Muud mə də ɲkúnd mábii shú nyáméfwó, kú nə məbii mə jálá mísh mə Zembí dí yé, nda í də bə nə nyə wó ni.»

22 Yésus mú ci nə *ompwíin bé ná: «Mə ka ci nə bi ná, bi kú də yágəwo cug j̄in ná bí é də jí. Bi kú yágəwo mán̄yúúl mán̄ ná bí é bwáád jí. 23 Cug í nt̄ɔ́ íd̄əw, nyúul nt̄ɔ́ míkáándó? 24 Mpugá dúg ɲkwəlón̄kwə. Í ádé b̄ə mamp̄əg, kú mwáágulə mpúmá, í cúgə nə ifwɔ́, kú nə owaag ɔ́ íd̄əw. Nji,

Zembî ngə wíł byo. Nkəməsa nə bî, bi búsə nə mfíí c̣ə ɪŋkwəlɔŋkwə. ²⁵ Zə á na bídí jí nə ɲkul bæ ná, nəcé a ɲgólə yágúwó, a kwádulə jwðw ɲgwúd nyódí cug dí yé? ²⁶ Nkí bí cugé nə ɲkul sá súsúsá acíg-cíg, bi mə ka du yáɣəwo bíl nəcé jí?

²⁷ «Mpugá dúg nda ofuláwa bwə du wíy ná. Bwə ádé yíŋga nə iséy, kú tɪŋ míkáándá. Njɪ mə mpú jaaw bí ná c̣í Sálumun nyə á tɛem jág bul bæ nə gúmá, nyə a shígé bwele bwáád nda ofuláwa. ²⁸ Nkámúsá Zembî mə fwó bwééd zhizhe sâ nda akánda jí ná bwə é wusə kuda dí mán yé, ɲkəməsa nə bî; bi wə nyə é bul mpu bwééd wá. Yé búúd wâ tag búgá óga! ²⁹ Njɪ bi báá, kúgá du ṣə sâ bí é də yí nə sâ bí é ɲgul yí; kúgá du yáɣəwo. ³⁰ Ikúl ishús yâ shí mishwun wá í dú ɲgə wáduga ṣə isâ ɪni byêsh. Bi báá kúgá du ṣə byo, nəcé Sóɔŋgú wún mə mpú ná í jɪ bí isâ byɔɔŋgâ. ³¹ Yidagá du tál isâ í dúgyá nə Faan mə Zembî yí shwóg, Zembî ka du kwádulə bí isâ ɪni.

³² «Yé suṣṣụ́zụ́ ɪncwəmbɛ, kúgá fúndə tɔɔ sâ nəcé Sóɔŋgú wún nyə á gwág nywa ná a yá bí Faan dé. ³³ Kushagá məbii mún bi kááwug mimbúbúwá *mwaanê wɔɔŋg. Kwəməsagá mimaŋga mí ábúle bwele cósog myá, ɲkúndúgá məkwɔɔzú mə bá bæ kú bóog má gwðw kúl ɪjúwâl í cúgé nə ɲkul kumə, oshê kú námá də yí. ³⁴ Nəcé kúl byɔɔg dún mbwúg yí, cínɔŋg wá lám wún í é bæ námá yé.»

Məcum mə j̣j̣ɔ̣ ṣɔ̣l məsáal
(Mat 24.43-51)

12:27 10j 10   **12:28** Mat 14.31   **12:32** Iza 41.14; Luk 22.29
12:33 Mat 6.19; 6.20; Luk 11.41; 18.22; Mis 2.45; 4.34-37; Kol 3.1-2

35 «Yáásúlégá wəáfigusa, bí ji ηkasê. 36 Bégá nda buud bwé ηgá bwánd mása wánj né a ηgə wú zanj bá dí wá. Bwé ηgá bwánd ná ja nyə é wóós yí, á ká námə kudə mbê, bwé ó juw. 37 Məlwaá mə bá bæ ná, mása wánj ká wóós, a zə kwey bwo bwé njúl oηkasə má, məlwaá məoηg mə mə mə jəla. Búbələ, mə jaaw bí ná, ja mása mə kwéy bwo ntó yí, nyə é yáásulə yé áfigusa a jilá bwo shí ná bwé dóg, nyə mú ka sēy nə bwo. 38 Nkí mása mə wóós tām bulú ηkí ηgwúm kúwó ashúshwóógú dí, a kwey məlwaá mə ηgá bwánd ntó, məlwaá məoηg mə mə jəla. 39 Mpugá né amədə njów mbəm də mpu wəla júwəl í é zə yí, a kú bíd ná júwəl búgág nyə njów júwo ísá. 40 Ntó, bí mə jéla nə də ji ηkwəməsá, nəcé *Mwân mə Múúd mə bá zə wəla bí ábulé ηgə téduga ná nyə é zə yí.»

41 Pyēr músə ka ci ná: «Lású wó ηgá lás ni, ye í ηgə dúgya nji nə sê, ye í dúgyá nə buud bēsh?» 42 Cwamba mú bəsa ná: «Dáyé kulág dúsə abúgúlág í njúl ηkí kē mása mə təl ná í bég lúlúú á osóol ə məsáal í də yə bwo idəw wəla í jəla yí? 43 Sól məsáal wəoηg nywáá mə jəla nəcé mása nyə é zə kwey í ηgá sá iséy byé. 44 Búbələ, mə jaaw bí ná, mása nyə é jil nyə ná a jwúg nə bíl ísá í njów byēsh. 45 Nji ηkí sól məsáal mə yida ná: “Cwamba waamə nyə áleeelé nyiηgə”, a mú ka ji yídələ ósól ə məsáal wə budá nə wa budəm, nə dálə dæg, nə ηgulələ né ndeé shwág ii, 46 mása yé mə bá zə wóós nyə dúl jwówád məseegyá, wəla á shígé ηgə téduga yí. Mása nyə é yə nyə intágúlí í ányinyaanê, a kənd nyə kúl búúd ó məkəη bwé ηgá

bwəma nə ŋkâd yí. ⁴⁷ Lwaá dí ná, í ŋgə mpu sá mása yé ŋgə jii yí nji í kú kwəməsa, í kú sâ nda mása mə jí ná, lwaá dɔɔŋg í dɔ bwəma nə bígə áyíyáág. ⁴⁸ Dɔɔŋg dí ná, í kú mpu sâ mása ŋgə jii yí, í mú ŋgə sá isâ í jəlá nə bígə yí nyə é bwəma nə bígə kú bul yáág. Muud yēsh bwə dɔ yə isâ ŋkí bulya yé, nyə námə wə bwə dɔ gwáámɔb ŋkí bulya yé. Nyɔɔŋg bwə dɔ yə isâ kú nə ŋkágúlá yé nyə námə wə bwə dɔ jí ŋkí bulya yé.

Yésus mə yó búúd minjígúlá

(Mat 10.34-36; 16.1-4; Mak 8.11-13; Mat 5.25-26)

⁴⁹ «Mə á zə nə mə zə jida kuda shí gaád. Mə mú námə ka jii ná kuda jɔɔŋg í jídɔg. ⁵⁰ Mə jəlá nə duwan wúl nduwán, lám í cúgə mə ná shɛɛ té nduwán wɔɔŋg í afwóyé bə yí. ⁵¹ Bí ŋgə tádɔga nə mə á zə sá ná buud bwə cúgəg nə shɛɛ shí ga dí? Mbô! Mə jaaw bí ná mə mə yidá zə nə mbéégí dɔ. ⁵² Nəc é í zə bá dɔ bə nə buud otɔɔn bwə ŋgə cɔgə njów ŋgwúðá, bwə béégya; olól lúmbəli nə óbá, óbá lúmbəli nə ólól. ⁵³ Mbéégí mánkɔɔmá í bá bə; sóɔŋgú lúmbəli nə mwân, mwân lúmbəli nə sóɔŋgú; nyɔɔŋgú lúmbəli nə sás dé, sás lúmbəli nə nyɔɔŋgú yé; mpóómbəlú á mudá lúmbəli nə cól, cól lúmbəli nə mpóómbəlú á mudá.»

⁵⁴ Yésus nyə á ci námə nə buud bwə á bə áncuncuma wá ná: «Bí mə dɔ bə ja bí mə dɔg ŋkúdú í mə bád kóómb jwôw í dɔ jímə yí, ŋgaá bí ci nə mpú mə zə nywô; mpú nywô námə? ⁵⁵ Ja ŋkwô mə dú kɔŋg wúlə ŋgɛɛ *mákóól mə jwôw* yí, ŋgaá bí mə

12:47 Zhk 4.17   **12:50** Mak 10.38   **12:51** 2.14   **12:52** 14.26; 21.16; Mat 24.10; Mak 13.12   **12:53** Msh 7.6   * **12:55** məkóól mə jwôw: í kə ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkəw á oféél-féélí ó íciyá dí.

du ci ná yásó í é yáág, yásó yáág námá? ⁵⁶ Bi bí nà məkəḡ. Bi má du mpu yag íyuuḡ i shí nà ya gwôw; ká nəcè jí bí ampúyè yag sà í ḡḡ s̄y mwôw mága dí yí?

⁵⁷ «Biméfwó bí cugé nà ḡkul mpu sám̄b ná: “Tútəlí wá éga.” Nəcè jí? ⁵⁸ Ḥkí wo má byaagulə nà ḡgwól múúd ná ndeé a ḡḡ kə nà wo wá sémbye milású, s̄ḡḡ ná wo kwám̄buləḡi nà nyə zhíid. Nəcè nyə a bá kə nà wo wá sémbye milású ná ndeé sémbye milású mú kənd wo wá fulísh, fulísh kə wá wo mímbwugud. ⁵⁹ Mə mpú jaaw wo ná wo cugé nà ḡkul wú mímbwug myəḡḡḡd wo kú fwo t̄ḡ wōḡ ḡḡḡḡ kə wós̄s fáda á məshínéd.»

13

Buud bwá jalá nà cénd mítádúḡá

¹ Bóól búúd bwá mú zə wós̄s ja ḡḡḡḡd zə jaaw nyə sà Pilāt nyə a sá bóól búúd ó Galilê yí. Ná nyə a gwú bwo, a fula məcií máḡ nà məcií má ílám í *mátúnuga byáḡ. ² Yésus mú b̄ḡsa nà bwo ná: «Ye bi mə tádúḡá ná buud ó Galilê b̄ḡḡḡ bwá á j̄ḡḡ ntó nəcè bwá bulúlə bul sá *mísám̄ nt̄ḡ bós̄lúḡá búúd ó Galilê b̄sh í? ³ Mbô! Má yida ci nà bí ná ḡkí bi mə bá kú cénd mítádúḡá, bi b̄sh mə bá námá j̄ḡḡ mbií ḡgwúdu w̄ḡḡḡ. ⁴ Ḥkí nt̄ḡ ná ye buud wúm̄ nà mw̄ḡmb cwám̄bá á Siloy í á káda í sh̄n gwú wá, b̄ḡ ḡ bwá á bul bə nà məbyaagulə nt̄ḡ bóól búúd ó Yurúsalem b̄sh? ⁵ Mbô! Má yidá ci nà bí ná ḡkí bi mə bá kú cénd mítádúḡá, bi b̄sh mə bá námá j̄ḡḡ mbií ḡgwúdu w̄ḡḡḡ.»

6 A mú námé kænd bwo kanda ga ná: «ŋgwól múúd nyə á bæ nə *figyê tál nyədí fambá *vînyə. Nyə á ka kə sɔ́ mpumá lí jɔ́ŋgúd a kú kwey. 7 A mú ci nə muud nyə á dɛ baagulə nyə fambá yé ná: wo mé dúg í? Mimbû mílól ɔ́ míga, mə ŋgə sɔ́ mpumá wa figyê égaád mə kú kwey. Cígálúg gwo. Í é ŋgə fánda laa shí na ntó ŋgwas ná jí? 8 Mbaagulə fambá mú bɛsa nə nyə ná: “Mása, fwog ná kwo bíd gwo mbû gaád. Mə e fáág na mákoogú məkoogú, mə shwu mándəlú mé kund, 9 ja jɔ́ŋgú wə í bá jee wúmə yí. Nkí í ka námé bá nyiŋgə bæ kú wúmə, wo ka bá cal.”»

Yésus mé lwag ŋgwól múdá jwôw lú sábaad

10 Dúl jwôw lú Sábaad í, Yésus nyə á bæ nyúl *mpáánzə minjígúlá dí. Nyə á ŋgə yə buud minjígúlá. 11 Ŋgwól múdá nyə á ka bæ cínɔ́ŋgú nə wúl shíshim í á sá ná a jámúg mbámbɛlí té mimbû wúm nə mwɔ́mb, kú bwɛɛ ság bæ tútáí. 12 Ja Yésus nyə á dúg mudá wɔ́ŋg yí, nyə a jôw nyə ci nə nyə ná: «Muda, wo mé wú mányámá mə jám gwô dí.» 13 A mú bəd nyə məbwê, mudá mú ság námé cé nə cé, a mú yə Zembî gúmá. 14 Njwû á mpáánzə minjígúlá mú gwág bôw ná Yésus mé jág sá nə lwagúlə múúd jwôw lú sábaad. A mú lámusa nə buud ná: «Mwôw búúd búśá nə ŋkul sêy má məsə mwôw məsaman. Zəgá dɛ lwəgɛwa mwôw mɔ́ŋgúd; kú bæ jwôw lú Sábaad.» 15 Cwámba mú bɛsa nə nyə ná: «Bí bí buud ɔ́ mákəŋ. Ŋgaá bí mé dɛ bæ jwôw lú Sábaad muud yêsh ciny nteny jé ŋkí kabulí jé kúl í dɛ də yí kə nə gwo kə ŋgulal gwo məjúwó? 16 Ká, ŋkəməsa nə shilə bag ɔ́

13:6 Mat 21.19; Mak 11.13   **13:8** 2Pr 3.9, 15   **13:10** Mak 2.27-28   **13:14** MmN 20.9-10   **13:15** 14.5; Mat 12.11-12   **13:16** bag ɔ́ Abərahām: 1.54-55, 73; 3.8; 19.9

*Aburaham *Sátan nyə a mə wóələ té mímbû wûm nə mwəəmb éga. Ye í shígé jəla nə nyé ŋkáda nyəəŋg í wíínzhug jwôw lú Sábaad?» ¹⁷ Ja Yésus nyə á ci ntó yí, buud bēsh bwə á dɛ lúmbəli nə nyə wá bwə á bə nə shwôn nə ŋkwed. Bóólúgá zhwog buud bēsh bwə á bə nə məshusug nə *isâ í mímbúgú Yésus nyə á ŋgə sá yí.

*Yésus mə lwágələ búúd Faan mə Zembî míkaanád
(Mat 13.31-33; Mak 4.30-32)*

¹⁸ A mú ka ci ná: «Faan mə Zembî dúsə nda jí e, mə kág ná yígga dwo nə jí? ¹⁹ Dúsə nda búbumé *mutárud múúd mə ŋwá kə myεεg nyədí fambé yí. Ja í dú kə yí, í dɛ gwaa, bə fwámé lílí, inunú zə lwə maage nyədí mílówud.» ²⁰ A mú nyingə ci ná: «Mə yígag ná Faan mə Zembî nə jí? ²¹ Dúsə nda fuú *ləvur. Ja múdá mə ŋwa wə, a fugə nə məmpí mə ŋgug bələd málóol yí, í é sá nə ŋgug wəəŋg wēsh í búndəwug.»

*Mpumbé ámámánda
(Mat 7.13-14, 22-23; 25.10-12)*

²² Yésus nyə á ka ŋgə lína mingwála nə mánd a ŋgə yə buud minjígúla, a ŋgə kə ŋgeé Yurúsəlem. ²³ Ŋgwól múúd mú ka ci nə nyə ná: «Cwámba, ye nji búbaalé buud wə bwə bá *dúg cug?» Cwámba mú ci ná ²⁴ «Yáágúgá nə bí nyíg mpumbé ámámánda dî. Nəcə mə jaaw bí nə zhwog buud bwə bá sə nə bwə nyíg, nji bwə ábúle nyíi. ²⁵ Ja ámédí njəw mə bá wəol zə fad mbê bí lúg tóon yí, bí mə bá tééd kudələ mbê bí ŋgə ci ná: “Mása, juwúg sə mbê”. A bá ci nə bí ná: “Mə ampúyé bí dún shug.” ²⁶ Bí mú bá ci nə nyə ná:

13:19 Eze 17.23; Mat 13.31
25.11-12

13:21 Mat 13.33

13:25 Mat

“Ngaá ná shé á dɔ dɔ dɔ ŋgul kɔl ŋgwúd? Wo á dɔ námá yə buud minjígú alá sádí íkúlúd.” ²⁷ Nyɛ nɔ bí ná: “Mə ŋgə ci nɔ bí fwámé ci ná, mɛɛ mə ampúyé bí dɔn shug. Wúgá mə na, bi á ŋgə bɛ məzhií má olíŋgí.”»

(Mat 8.11-12)

²⁸ «Ja jɔɔŋgú, bi mə bá dúg *Aburaham nɔ *Izaag nɔ *Yákwab bɔnɔŋ *buud ɔ micúndá bɛsh bwé njúl Faan má Zembí dí, bi bɔn bi njúl tóón. Bi mə bá ka bə cínɔŋgú nji bí ŋgə bwam nɔ məyá. ²⁹ Buud bwé bá zhu kóómb jwôw í dɔ cúwo yí, zhu kóómb í dɔ jíma yí, zhu *mánɔwúm má jwôw* nɔ *mákóól má jwôw†, bwé zə ji shí zə də dína Faan má Zembí dí. ³⁰ Ntɔ, bóól ncúlyá buud bwé tál shwóg wá, bwé bá tɔw mpásə, bɔɔŋg bwé tál mpásə wá, bwé bá tɔw shwóg.»

Yésus nɔ Herod

³¹ Námá wəla dɔɔŋgú, bóólúgá *Ofarizyɛn bwé mú shísh zə ci nɔ Yésus ná: «Kyeyúg, wúg wa nəcé Herod ŋgə cɛel gwú wo.» ³² A mú ci nɔ bwo ná: «Kəgá ci nɔ muud kwába wɔɔŋg ná: “Dugí mə ŋgə yíl buud məjamb mə ŋgə lwag mimbəl múús nɔ mán. Mə bá casulə ísɛy byám wɔn mánúd”. ³³ Nji í jii ná mə kəg shwóg múús nɔ mán nɔ wɔn mán. Nəcé í cúgé nɔ ŋkul bə ná *muud micúndá bwəmagí nɔ shwiy kəl shúsúd, nji Yurúsələm.»

Yésus mə gwág cɛy Yurúsələm lámúd

(Mat 23.37-39)

13:27 2Tm 2.19 * **13:29** mɔncwúm má jwôw: Í ká ná Nord; wo é kwey féél-féélí yé ŋkɔw á oféél-féélí ó íciyá dí. † **13:29** məkóól má jwôw: Í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkɔw á oféél-féélí ó íciyá dí.

13:30 Mat 19.30

34 «Eéé Yurúsalem ηγḡ gwú buud ɔ mícúndá éga! Eéé Yurúsalem! Wo ηγḡ sá ná, buud Zembî ηγḡ nti lwámád wódí wá, wo ηγḡ gwú bwo nə məkwóógá! A bweyúlə mə á tééd nə mə σεηγ bwân bwô nda ábiyá kúwó mə dɛ σεηγ bwân bé məfaafugá dí nó! Nji, bi kú magulə ntó. 35 Ká, dugá njów wán í zá lúg cwúduḡá. Nəcə mə mpú jaaw bí ná tééd námá kíkídíga, bi ákwolé ná dúg mə. Mə bá nyiηγə nyîn nji ja bí mə bá shwas mə nó: “Gúmá í bág nə nyɔηγ ηγḡ zə jíná mə Cwám̄ba dí yé”.»

14

Yésus mə lwag mbâl jwôw lú Sábaad

1 Í á ka zə bə dúl jwôw lú Sábaad ná, Yésus nyə á kə wúl lúlúú *Ofarizyêη dí njów kálə də. Ja nyə á kə ni, Ofarizyêη bwá á ηγḡ fáf nyə. 2 Ka dúg ná, ηgwól múúd nyə á bə a njúl Yésus dí shwóg, muud wɔɔηḡú ηγḡ bwás ság májúwó. 3 Yésus mú lás ci nə *Oηkume ó mácxɛx bánôη Ofarizyêη ná: «Ye məcxɛx míshé mə ηγḡ magulə ná sé lwágug buud jwôw lú Sábaad, ye mə aηḡê nə magulə ntó?»

4 Bwá mú ji ókúl-ókúl nda bɛsa. Yésus mú ηwa mbâl, lwag nyə ná ndéé a mú bíd nyə ná a kág. 5 A mú ci nə Oηkume ó mácxɛx bánôη Ofarizyêη ná: «Zá jí nə ηkul bə na bídí ná, mwân yé, ηkí ntâg nteny jé í kud taamb dí, a kú læel cáás kə yíl gwo nəcé í bálə jwôw lú Sábaad yé?» 6 Bwá mú bə kú nə ηkul ná bwá bɛsa nə nyə.

Zembî wá mə dɛ bân búúd gwôw

7 Yésus nyə a dúg ná buud bwá á bə féeshá ná bwá

zág də wá, bwé á ngə féésh jílə nji íjiya i gúmád; a mú kənd bwo kaaná ná: ⁸ «Ja múúd mə jów wo zâñ báád yí, kú kə ñwa jiya gúmá. Wo ampúyé ñkí nyé ámə jów námá ngwól múúd mə jálá nə gúmá ntə wo yé. ⁹ Ja múúd wəəngə nyə e wós yí, bwé é ci nə wo ná: “Yág nyə jiya”, í njúl ná bwé ámə jów bíná bēsh. Wo é ka ngə kə nə shwôn kə ñwa jiya wəámpyal-kogú. ¹⁰ Yidagú sá ná, ja bwé jów wo yí, kaág ñwa jiya wəámpyal-kogú shú ná ja múúd nyé ámə jów wo yé má wós yí, a cíg nə wo ná: “Wey e, shíshíg zə ñwa fwámé jiya”. Ja jəəngə, wo é bul ñwa gúmá mísh má búúd bínón bí ámə bə fééshá wád. ¹¹ Nəcə, muud mə bân nyáméfwó gwów yé, bwé bá səl nyə shí; nyəəng mə səl nyáméfwó shí yé, bwé bá bân nyə gwəw.»

¹² Yésus mú námá ci nə *Farizyēñ nyə a jów nyə yé ná: «Ja wó céél yə búúd idəw ñkí dína yí, kú ngə jów oshwé bwô ñkí omínyəñú bwô nə mimbyél myô. Nda ngə jów buud ɔ kúm bínón básé mábwugúlu wá. Nda ngə jów mbií búúd wəəngə, nəcé bwé á bá námá jów wo jáñ ja, í mú bə ná bwé má nyiñg wo sâ wó á sá bwo yí. ¹³ Nji, ja wó sá dína yí, jówúg mímbúbúwá nə ɔ á ijâm, nə buud bwé də nyēsh wá nə wəancím-ncím. ¹⁴ Wó ká sá ntó, wεé má jəla, nəcé bwé cúgé nə sâ bwé nyiñg wo mənywa mwô nə ndi yí. Zembí nyə é bá nyiñg wo mwo jwəw á bá gwúməshi ótətəlí ɔ búúd yí.»

Kanda məma zâñ

(Mat 20.1-14)

¹⁵ Ngwól múúd á buud bwé á ngə də wá, ja á má gwág ntúni yí, a mú ci nə Yésus ná: «Muud mə bá də

idêw Faan má Zembî dí yé nywáá má jəla.» ¹⁶ Yésus mú ci nə nyə ná: «Ŋgwól múúd nyə á kwəməsa ná a sá məma dína; a mú jəw búúd ŋkí bulya. ¹⁷ Nyə á ka kənd sósł məsáal yé ja wəla lu dína í á wósł yí, ná a kég ci nə buud nyə á jəw wá ná: “Zəgá, isâ byêsh í mú mitéégyá”. ¹⁸ Nji, bēsh bwé mú ŋgə yida lwágulə ná bwé cúgə nə fwála ná bwé kég dínad. Ashúshwóógú ná: “Mə má kúnəw kusə fambá, í jii ná mə kég dúg gwo, má jəgula nə wo, bídúg nə mə bég kú zə.” ¹⁹ Ŋgwól ná: “Mə má kúnəw kusə mímbáág mí íntený íbá íbá tâŋ mimbáág mitóon; mə ké shee myo, má jəgula nə wo, bídúg nə mə bég kú zə.” ²⁰ Ŋgwólúgá ná: “Mə má kúnəw bá múdá, gwé wé má cúgə nə ŋkul zə nə ndî yí.”

²¹ «Sósł məsáal mú nyiŋgə zə wé mása yé zə jaaw nyə nda búúd óni bwé ámə ŋgə bəsa ná. Mása mú gwág mpimbə. A mú ci nə sósł məsáal yé ná: “Né câ. Kaág wa ŋgwála íkúl búúd bwé də seŋgya yí, nə mínjwóŋ mínjwóŋ kə ŋgə ŋwa mimbúbúwá nə ə á ijâm, nə wəancím-ncím nə bəəŋg bwé ŋgé nyêsh wá wo zəg nə bwo wa.” ²² Né ndéé sósł məsáal mú zə jaaw nyə ná: “Mása, í mə bə nda wó ámə jii ná. Nji fwála dúsa ná njów.” ²³ Mása músə ci nə nyə ná: “Kaág məzhií məzhií nə ífambə kə ŋgə yímbuli buud ná bwé zəg nyíi, njów í lwándúg mə. ²⁴ Mə jaaw bí ná buud má ámə jəw wá, ŋgwúd nə ŋgwúd nyə ákagéé təə sâ mádí dínad.”»

*Bála mpwín mə Yésus í cúgə tagú-tagú sâ
(Mat 10.37-38)*

²⁵ Zhwog məŋkúmbə mə búúd má á ŋgə kə sámbá nə Yésus. A mú yid ci nə bwo ná: ²⁶ «ŋkí muud mə zə

mádi a nda cɛel mə ntɔ sóŋgá bá nyɔɔŋgá, ntɔ múdá yé, ntɔ bwân bé, ntɔ ómínyɔŋá bé nə okóól bé, a kú cɛel mə ntɔ námá cug jé gwáméfwó, muud wɔɔŋgá cugé nə ŋkul bæ *mpwíín waamâ. ²⁷ Muud mə bé kú ŋkêny kwolós jé nyáméfwó ŋgə bɛ mə yé, a cugé nə ŋkul bæ mpwíín waamâ.

²⁸ «Zá jí nə ŋkul sá na bídí ná ja á céél lwɔ cwámbá yí, a tééd nji lwɔlə kú fwo ji shí fwo bála tâŋ á jálá nə kɛɛnzh yé? A jálá nə fwo bála, a dúg ŋkí a jí nə bímbí lə mábii á jí nə ŋkul lwɔ njów nə ndí shínal má. ²⁹ Nəcə í á bá bæ ná a shín lîm njów ná ndéé a kú nyiŋgə bæ nə ŋkul mə shínal málwɔga. Buud bwá bá dɛ dúg wá bwá ka bá dɛ cágulə, ³⁰ dɛ ci ná: “Muud éga nyə a tééd ná a lwɔ njów a kú nə ŋkul mə shínal ísɛy.” ³¹ Í kwo námá bæ ná, wáyé njwú-buud wúsə nə ŋkul tí kə lúmbəli dósomb nə wúl cî, a kú fwo ji shí faas yé? Kí á jálá nə fwo faas ŋkí nyə nə buud otóshin wúm a jí nə ŋkul lúmbəli nə nyɔɔŋg zág dósomb dí nyádí nə buud otóshin məwúm məbá yé. ³² Ŋkí a dúg ná a cugé nə ŋkul lúmbəli dósomb dɔɔŋgá, nyə é bwey fwo kənd búúd, muud nyaand yé njúl ná shwóg-shwóg. Bwá kə jî nyə ná í jî ná bánónə bwá bág ná shɛɛ. ³³ Ntó jí ná, muud yêsh jí na bídí ná nyə ayílé lâm mábii méd yé, muud wɔɔŋgá cugé nə ŋkul bæ mpwíín waamâ.»

(Mat 5.13)

³⁴ «Ca dúsə jɔ sâ. Nji ŋkí ca í cwâl, jí bwá é nyiŋgə wá dwo məgwám nə ndí yí? ³⁵ Kú nə sâ. Í mú bæ kú nə mfíí tɔɔ shú mándəlú, tɔɔ shú kund; bwá shwu dwo tóón. Muud jí nə məlwê mə gwág yé, a gwág.»

15

Məshusug ja múúd misám má cénd mítádúgá yí

¹ Zhwog zhwog oηwenye ɔ tóya nə bóól búúd ɔ *mísám bēsh bwá á ηgə zə wə Yésus nə bwá zə gwágulə nyə. ² *Ofarizyēη bánōη *Oyíguli ó máccəçə bwá mú ηgə nyímbula nə nyə ηgə ci ná: «Muud éga ηgə mpu lág buud ɔ mísám bánōη ηgə də kul ηgwúdá!»

Kanda ncwəmbə í á jimb yí

(Mat 18.12-14)

³ Yésus mú ka zə ηwa bwo mpwokwoond ná: ⁴ «Nyáyé múúd na bídí jí nə ηkul sá ná, nyə nə incwəmbə təd, ηgwúd á cínəηg jimb, a kú sə gwo yé? Ngaá ná nyə e lúgə byəəηg yá məwúm ibuú nə ibuu bugád, a fwo kə sə jəəηg í ámə jimb yí nə ndéé kə wós ja nyá é kwey gwo yí? ⁵ A ká kwey gwo, ngaá ná nyə é bə nə məshusug, a bəd gwo záməbag ⁶ a mú nyiηgə kə njów, kə sɛɛηg óshwá bé nə buud bánōη búśá mábwugúlu wá, nyə nə bwo ná: “Shé sáágá məshusug nəcé mə má kwey ncwəmbə jām í ámə jimb yí?” ⁷ Má jaaw bí nə məshusug má bá námá bə ntó jon dí nə muud *mísám ηgwúd mə cénd tédúgá yé, ntə mbií mósé nə ηkul bə nə otátəlí ɔ búúd məwúm ibuú nə ibuu bwá aηgê nə jii céndúlə tédúgá wá.

Kanda saη mwaanê í á jimb yí

⁸ «Shé fwógá ná nyiηgə ci ná ηgwól múdá ηgə bə nə misaη mí *mwaanê wúm, ηgwúd mú jimb. Ngaá ná nyə é jida lám̄ba, a wáám̄bulə njów ηgə mpu sə saη ná ndéé kə wós ja nyá é kwey wə yí? ⁹ Ja á

kwéy yí, ñgaá ná nyə é seɛŋg bé óshwé nə budá bə́nɔŋ bú́sá mə́bwugúlu wá, nyə nə bwo ná: “Shé sáágá mə́shusug nəcé mə́ má kwey saŋ mwaanê wâm í ámə jímb yí?” ¹⁰ Gwó wó má jááw bí nə mə́shusug má dɛ bə́ *wə́éŋgales ó Zembí dí ja múúd *misəm ŋgwúd mə́ cénd mítédúgá yí.»

Kanda mwân á caamá-caamá

¹¹ Yésus mú nyiŋgə ci ná: «Ŋgwól múúd nyə á bə́ nə bwán óbá budúm nə budúm. ¹² Á ntombú mú ci nə sóŋgú ná: “Pɛpa, yég mə́ nyâm ŋkəw lá mə́bii má jálá nə bə́ nə ndí yí”. Sóŋgú wáŋ mú kaaw bwo mə́bii mé. ¹³ Baalé mwôw mə́ mú cɔ́, mwân á ntombú mú kusha nyé ŋkəw lá mə́bii nə ndéé a mú kyey kə wúl lə́m á shwóg-shwógúd. A mú kə gwiimb cug nûŋ nə ndéé shîn caam byəɔg dé. ¹⁴ Ja nyə á shîn kɛɛzh kúm dé yí, mə́ma zha mú zə́ wós lə́m wə́ŋgúd. Mwân éne mú zə́ bə́ mə́fúfəd. ¹⁵ A mú zə́ kə nyíi ísɛyúd wó wúl mbyágá á shí nyəŋg. Muud wə́ŋgú mú kənd nyə́ nyódí mə́shíd kə dɛ wíl nyə́ oŋkuú. ¹⁶ Ja nyə́ á ŋgə wíl oŋkuú bə́ŋg yí, nyə́ á dɛ bə́ nə yéesh ná a dé mímwag mi mpúmá óŋkuú bə́ŋg bwé á dɛ də́ myá, nji kú nə muud mə́ yé nyə́.

¹⁷ «A mú zə́ nyiŋg lâm, zə́ téduga ná: “A zhwog idâw ósól ɔ́ mə́sáal ɔ́ sóŋgú waam bə́sh bú́sá nə ndí yí e! Mɛɛ mə́ ŋgá fudə́ nə zha wa? ¹⁸ Mə́ zə́ nyiŋgə kə wó sóŋgú waamâ. Mə́ é kə ci nə nyə́ ná: Pɛpa, mə́ á mə́ səm nə Zembí, mə́ səm nə wo. ¹⁹ Mə́ ampíyáyé ná nə wo ŋwág mə́ nə mwân woó. Nwag mə́ nda ŋgwól sól mə́sáal woó.” ²⁰ Mwân éne mú zə́ tí kə wó sóŋgú.

«A mú ηγə kə ná ndεé sóηγú mú dúg nyə a ηγə ná gwaa zə. A mú bul gwág nyə cey lámúd. A mú kə nə kúlá kə shwi y nyə nyúúlúd kúlal nyə. ²¹ Mwân mú ci nə sóηγú ná: “Pupa, mə á mə sêm nə Zembî, mə sêm nə wo. Mə ampíyáyé ná nə wo ηwág mə né mwân woó”. ²² Sóηγú mú ci nə osóal ə másáal bé ná: “Né câ! Zəgá nə káándá í búl bə káándá gúmə yí, zə bwééd nyə. Wágá nyə lwondó mbwád, bí wá nyə osílúfaas məkuúd. ²³ Bí ka námə zə nə mwâ nteny a wóηə zə cígə tâη lám, sá dág, sá zhwiimbya. ²⁴ Nəcə mwân waam éga nyə á yə, a mə gwûm; nyə á jímb, a mə nyîn.” Bwə mú tééd zâη.

²⁵ «Í á bə na mwân a cúmbá njúl ífambá. Ja nyə á ka ηγə nyiηə yí, a mú ηγə zə, zə wósós kúná-kúnə nə njów, a mú gwág íbwaməgə-bwáməg nə isusa. ²⁶ A mú jôw ηgwól mwâ mpáánzə zə jí nyə sâ í ηγə cə yí. ²⁷ Mwâ mpáánzə mú jaaw nyə ná: “Mínyəηə woó mə wósós. Shwóóηə nyə ámə cígə mwâ nteny á wóηə nəcé mínyəηə woó mə nyiηə zə mpwogé.” ²⁸ Mwân a cúmbá mú gwág bôw, a ban nə nyə anyíyé njów. Sóηγú mú cúwo tóón kə téég nyə məbwə. ²⁹ A mú ci nə sóηγú ná: “Mə mə sêy nə wo mimbû mimbû kú bwele mpyêny ciyá gwô tə ηgwúd. Nji, wo abwélé yə mə tə nji mwâ təw ná sənəη oshwə bâm sá zhwíimbyag. ³⁰ Nji, mwân woó nyə á shîn kə keenzh wo byəəg dwô kálə ηγə cəgə nə budá ó jaŋga éga, ja á mə wósós yí, wo mə cígə nyə mwâ nteny a wóηə.” ³¹ Sóηγú mú ci nə nyə ná: “Mwân waam wo njul nə mə wa mwôw mēsh isâ byâm bísə isâ byô. ³² Nji í ámə jii nə sá zhwíimbyag nəcé mínyəηə woó éne, mə ηγə dúg nyə na nda nyə

á yə ná ndeé a mé gwûm; nyə a jímb, a mé nyîn.»»

16

Kanda kulág á injkwíl

¹ Yésus nyə á nyingə ci nə *ompwíin bé ná: «ŋgwól múúd byəəg nyə á bə nə kulág. Í mú zə búgali wə muud éne ná kulág dəəngú í ŋgə caam nyə məbii. ² Muud byəəg mú jəw kulág zə ci nə nyə ná: “Wəəng lâŋ mə ŋgə gwág ga wí ná ji? Zaá shitógud, mə wámbulág nda wó ŋgə kyey nə iséy byô ná.” ³ Kulág mú zə lás lámúd ná: “Ja Mása mə zə yíl mə íkulág dí ga, mə e sá ntədəl? Mə cugé nə ŋkul ná mə kég fulə mändəlú, bə məmpəg. Sálə námə shwôn nə mə bég muud miŋgwóombúlú. ⁴ Mə mə mpu sâ mə zə sá yí. Í jii ná ja bwə é yíl mə íkulág dí yí, mə bég nə buud bwə é də ŋwa mə bwədí wá.” ⁵ Buud bwə á ŋgə bə nə Mása yé məmpwələ wá, a mú ŋgə jəw bwo ŋgwúd ŋgwúd. Nyə nə ashúshwóógú ná: “Wo mbid Mása waamə mpwələ taŋ ne?” ⁶ Muud mpwələ ná: “Mə mbid nyə məwúdə məfwánda wûm*.” Kulág mú ci nə nyə ná: “Lágúg, fəb lú mpwələ dwó wə ga; jigú shí wo léélug cilə nə məfwánda məwûm mətóon.” ⁷ Nyə nə ŋgwól ná: “Wəe ji nə mpwələ taŋ ne?” Nyíni ná: “Iyuug í *blé təd.” Nyə nə né ná: “Lágúg, fəb lú mpwələ dwó wə ga. Ciləg nə məwûm mwəəmb.” ⁸ Mása músə yə kulág á injkwíl nə məshwúmb nəcé a sálə sóólúgú mákyé. Nəcə í ŋgə nyîn ná buud bwə ŋgə bə cug á shí ga wá bwə ŋgə bul kyé mpədúgá nyāŋ ntə bəəng búsé búúd ə mənkenya wá.»»

* **16:6** məfwánda wûm: Iciyá í gərêk í ŋgə ci gúl sâ nda olitres 2100. **16:8** Ifz 5.8

9 Yésus mú nyiηgə ci ná: «Μεε má ci nə bí ná, balanugá nə *mwaanê iηkwíil ηgə cεξ məshwə nə ndî: ja bí má bá bæ máfúfə dí yí, oshwə bún bəηgə bwə bâg ηwa bí mábanda mâ kandugə kandugə dî†. 10 Muud mə báágúlə ísúsúsá í acíg-cíg kú teeg búúd məbwónη yé, nyə é baagulə námə ísâ í anúnî kú teeg búúd məbwónη. Muud mə tég búúd məbwónη ísúsúsá í acíg-cíg dí yé, nyə é teeg námə búúd məbwónη ísâ í anúnî dî. 11 Nkí bi mə tééd teeg búúd məbwónη ja bí má bálán nə mwaanê iηkwíil yí, zə nyə é yə bí mwaanê á fwámé a kú bæ nə məsus lámúd yé? 12 Bí má ká tééd teeg búúd məbwónη nə sá ηkán, zə nyə é yə bí jəηg í jálá nə bæ sâ jín yé? 13 Lwaábulə cúgé nə ηkul sêy nə omása obá ja ηgwúd, nəcé nyə é mpii ηgwól, a cεel ηgwól; gúl ja nyə e gwág nə ηgwól, a mpyény ηgwól. Bí cúgé nə ηkul sêy nə Zembî bi ηgə sêy nə mwaanê ja ηgwúd» 14 *Ofarizyêη, nda bwə á də bul cεel mwaanê ná, bwə á ηgə gwágulə lású ni wêsh bwə ηgə cágulə Yésus. 15 A mú ci nə bwo ná: «Bí ηgə cεel lwóya mísh má búúd dí ná bi búšə otátəlí ə búúd, nji Zembî mə mpú mílám mín; nəcé sâ búúd bwə dúg nə fwámé sâ yí, Zembî nyε mə dúg gwo sâ nyεé. 16 *Mbwoomb məcεξ nə micilyá mí *búúd ə mícúndá mí á ηgə cwîny buud zə shúg wəla mə Yuánes. Kälə wú fwála má Yuánes íí, Jjɔ Kéel á Faan má Zembî wə í ηgə bwiiηgya, muud yêsh ka ηgə nádəwo nə ηkul nyé nyêsh ná á ηwa kəw cínəηg. 17 Jisə ηkí fwanəwo nə gwəw nə shí í cəg, ntə nə gúl lálándə kanjá á mbwoomb məcεξ í jímbúg. 18 Muud

† 16:9 Mósól mákál má ηgə ci na ná: Zembî bâg ηwa bí nyádí njów kandugə kandugə. 16:10 19.17-19; Mat 25.21-23 16:15 Mat 23.28 16:18 Mat 19.9; Mak 10.11-12; 1Kr 7.10-11

yêsh mə yíl múdá yé bá a nyiŋgə bâ múdá shús yé, mə sá mínəəmb. Muud mə bâ múdá bwé ámə yíl bá yé, mə sá mínəəmb.»

Kanda múúd byəəg bá Lazâr

¹⁹ «ŋgwól múúd nyə bə nə byəəg, a dúgə bwáád míkáándé mí álal-kus ófwó búúd bwé də bwáád myá. Nyə á də cugə cug áyíyáág, də sá ídína jwəw dêsh. ²⁰ Gúl ntágúla-ntágula múúd nə Lazâr, nə nyúúl məfəŋ məfəŋ, í á də já múúd byəəg wəəŋg dí mpumbéd. ²¹ Lazâr nyə á də bə nə yéesh né a dó məmpulú mə á də kud wú múúd byəəg dí túwəli dí yí. Nji, ompyê bwé á də zə jáal nyə məfəŋ. ²² Ntágúla-ntágula í á ka yə; *wəəŋgəles bwé mú kə nə nyə kə jéég *Aburaham dí bədəd. Muud byəəg mú námə yə, a mú dəw. ²³ Kə wós nŋ ban mínjŋm, muud byəəg mú kə bwəma nə cwúnd. A njúl ŋkááŋgé dí ntúni, a mú bân mísh, a mú dúg Lazâr njóóg Aburaham bədəd. ²⁴ A mú kámb Aburaham, nyə ná: “Eéé Pəpá Aburaham, bwíígúg mə né ŋkwəŋé. Kəndúg Lazâr kəg juwo nyinə mbwé məjúwód zə cweel mə jŋm; miŋgwiile míga mí ŋgə sá mə ŋkááŋgé mbíya.” ²⁵ Aburaham mú ci nə nyə ná: “Mwân waam, wo á shí bə nə təəm ja wó á ŋgə cugə yí, Lazâr nyə ŋgə bwəma nə micúŋ. Ja ga di, Lazâr micúŋ myé mí mə cwaaləwo, wəe mú cwa bwəma nə ŋkááŋgé. ²⁶ Sá í búl bə yí jí ntəg nə məma bí ncímə jisə shé wa tátám nə buud bwé céél wú wa zə nŋ wá bwé cúgé nə ŋkul lína; bəəŋg bwé céél wú nŋ zə kəga wá bwé kú lína.” ²⁷ Muud byəəg mú ci ná: “Pəpa, nda jí ntó ná, mə jəgula nə wo: kəndúg Lazâr njəw mə sóŋgú waamê. ²⁸ Omínyəŋê bām bəsə nŋ ótəən. A kəg lás nə bwo ná bwé ó bəy, bwé kú bá

zə wa kúl má jí cwúnd dí ga.” ²⁹ Aburaham mú ci nə nyə ná: “Omínyəŋê bwô búšə nə Məççə má Moyîz nə micilyá mí *búúd ɔ mícúndá, bwá bég myo.” ³⁰ Muud byɔɔg nə: “Nda bə ntó, Pəpá Aburaham. Nji, ŋkí muud mə wú mínjîm kə lésha nə bwo, bwá é cénd mítédúgá.” ³¹ Aburaham mú ci nə nyə ná: “Ŋkí bwá bá kú bɛ micilyá mí Moyîz bənôŋ buud ɔ mícúndá, mpug nə muud tɛɛm gwûm mínjîm kə lésha nə bwo, bwá ábúlé magulə lân yé.”»

17

Yésus mə yá búúd minjîgála

¹ Yésus mú kwo ci nə *ompwíin bé ná: «Cug í cúgé nə ŋkul bə kú nə kwal-bɔɔgá. Nji, ŋkwéɛ muud mə bé bóól kwal-bɔɔgá yé. ² Í yidá nywa nyə ná bwá kálug nyə məma kwóógú cúnjúd kəl nyə nə dwo mân, ntɔ ná a kwálug ŋgwúd á ikúkágé íga bɔɔgá. ³ Bi ó bey. Ŋkí mínyəŋê woó má sê m nə wo, jumúg nyə. A ká cénd mítédúgá, wo juu nyə. ⁴ Ŋkí ŋkúmba jwôw a sê m nə wo ija zəŋgbá, a dɛ námá zə wódí ija zəŋgbá zə dɛ ci ná: “Mə má cénd téduga,” juugá nyə.»

⁵ *Buud ɔ lwámá bwá mú ci nə Cwámba ná: «Kwádúlég sá búgá.» ⁶ Cwámba mú ci ná: «Bi mbê m bə nə búgá tɔɔ nji cíg-cîg bímbí búbumá *mutárud, bí je ci nə líí sikomôr ga ná: “Munúg kə tów mân”, líí sá bí mægwág. ⁷ Zó á na bídí jí nə ŋkul sá ná ŋkí a mbid lwaá dé í dɛ waad nyə ifambá ŋkí ntâg ná í dɛ wîl nyə iwoó, lwaá dɔɔŋg ŋgé wóós wúlə ísáyúd, nyə nə lwaá ná: “Lɛɛlugá zə ji shí zə də”? ⁸ Ye nyə áyidayé ci nə nyə ná: “Kwəməsag mə idâw, wo yáásulə áfigusa

zə sêy nə mə. Mə ká shîn də mə ŋgul, wo ka tɛɛm də nə ŋgul gwô ja?” ⁹ Ye nyə e lɔ̄ lwaá dé nə nyə nə sá ísâ byêsh nyə ámə lwám nyə ná a sáág yí? ¹⁰ Ntó námá wé jísá shú dánúd yé. Ja bí mə shîn sá sâ jêsh bwé ámə lwám bí né bi sáág yí, ŋwagá biméfwó ná: “Sá búsə ozhizhe osóɔl ɔ mäsáal wâ kú nə mfíí, sé mə sá nji sâ í ámə bə né sá sáág yí.”»

Wúl zúzaamá í zə yə Yésus akíba

¹¹ Yésus nyə á ŋgə kyey Samariya nə Galilê, ŋgə kə Yurúsəlem. ¹² Ja nyə á ŋgə nyíi dúl dánd dí yí, mizúzaamá wúm mí á zə né mí zə bwəma nə nyə, nji mí mú tɔw shwóg-shwóg kú fwo kumə nyádí. ¹³ Mí mú bân mákál gwôw ci nə nyə ná: «Yé Yésus, éé yé mása, bwígúg sé né ŋkwonjá.» ¹⁴ Yésus mú dúg bwo, a mú ci ná: «Kəgá lwóya mányúúl ófada dí.» Bwé mə ka námá ŋgə kə ná bwé kə ófada dí, bwé mú yâl zhíd, mányúúl bə bwo ná səndôŋ. ¹⁵ Ŋgwólúgá nywáá, ja á mə dúg né a mə yâl yí, a mú cuwəli nyingə, a mú ŋgə zə a ŋgə lás gwów-gwôw ŋgə yə Zembí gúmá. ¹⁶ A mú zə kəl nyúúl Yésus dí shí məkuú, kúd mpwoombú shí yə Yésus akíba. Nyâŋ nyə á bə muud á Samariya. ¹⁷ Yésus mú ci ná: «Ŋgaá né bēsh wúm bwé ámə yâl? Ká bóɔl ibuu búsə ŋgow? ¹⁸ Ntó ná bwé bēsh dí, kú nə muud mə zə yə Zembí gúmá nji njôŋ muud éga á?» ¹⁹ A mú ci nə nyə ná: «Tówág wo kyéyug wo mə *dúg cug nəcé búgá gwô.»

Mbií Mwân mə Múúd mə bá zə yí (Mat 24.26-27; Mak 13.21-22)

17:10 1Kr 9.16-17   **17:12** Ləv 13.46   **17:14** Ləv 14.2-32; Mat 8.4; Mak 1.44; Luk 5.14   **17:16** 10.33   **17:19** Mat 9.22

²⁰ *Ofarizyên bwé á jî Yésus ná: «Faan má Zembî í bá ka zə jáyé ja?» A mú bęsa nə bwo ná: «Faan má Zembî í abúlé zə nda gúl yangá-yánga sâ búúd bwé bá beny yí. ²¹ Í abúlé bə sâ né bwé ci ná: “Gwé wé jí wa ga”, ηkí ná: “Gwé wé jí wáádé mí!” Nəcé Faan má Zembî dúsə na bídí.»

²² A mú ci nə *ompwíin ná: «Móól mwôw má bá bə, bi mə bá gwág yéesh né bi mə dúg *Mwân mə Múúd nə ijwúga byé tɔɔ nji jwôw ηgwúd, nji bi kú dúg. ²³ Bwé bá də ci nə bí ná: “Dugá nyə wáádé,” gúl ja ná: “Dugá nyə wa.” Bí kú bá də kə, bi kú bę, ²⁴ nəcé, jwów Mwân mə Múúd mə bá zə yí, a bá zə námé nda njəs í də yas wú bíga íjumə kə wóós bíga dí ná. ²⁵ Nji í bá fwo ji ná a bəg bul jug, kala búúd ga í ban nyə.

(Mat 24.37-39)

²⁶ «Mwôw Mwân mə Múúd mə bá zə má, isâ í bá s̄y námé nda í á s̄y ja mə *Nówe dí ná. ²⁷ Buud bwé á də də, də ηgul, bwé béya, bəlushi námé bwân bán ná ndéé kə wóós jwôw Nówe nyə a nyíi məma byóól dí yí. Mpuη í mú zə byaluga nə buud né ndéé jaŋgulə ísâ byêsh. ²⁸ Ntó námé wé í á bə mwôw má Lót dí yé. Buud bwé á də də, də ηgul, bwé də sá míkus, də bę mampəg, shumə mínjów. ²⁹ Nji jwôw Lót nyə a wú Sódóm yí, Zembî nyə a sá né kuda nə fumbýá ágúgwô í nywóg nda mpú, zə jaŋgulə búúd bēsh. ³⁰ Mbií ηgwúd wəɔŋg námé wé í bá bə ja Mwân mə Múúd mə bá lwóya nyúúl yí.

(Mat 24.17-18; Mak 13.15-16)

³¹ «Jwôw dɔɔŋg í bá bə ná, muud mə bá bə

17:21 11.2, 20; Mat 12.28   **17:22** 21.7-24   **17:23** Mat 24.23-25; Mak 13.21-23   **17:25** 9.21-22   **17:28** Mət 19.24-25   **17:31** Mat 24.17-18; Mak 13.15-16

kwáminú* , kú bá shulə né a ké ηwa sâ. Nyɔɔŋg mə bá bæ fambá yé, kú ná námé kwo kə kwáádá. ³² Bi ɔ tédúgá sâ í á bæ nə mudá mə Lót yí. ³³ Muud mə bá sɔ né á kaambələ nə cug jé yé, a bá jímbal gwo. Nyɔɔŋg mə jímbál cug jé nəcé mə yé, a mə yidá kaambələ nə gwó.

(Mat 24.40-41)

³⁴ «Mə jaaw bí ná, í bá bæ búlú jɔɔŋg dí né buud óbá bwé mbwúg gwoŋé ηgwúđ, ηgwúd mə bá ηwiny, ηgwól lág. ³⁵ Budá óbá bwé ηgé jí isâ kúl ηgwúd dí, ηgwúd mə bá ηwiny, ηgwól lág. ³⁶ [Budúm óbá bwé bá bæ fambá, ηgwúd mə bá ηwiny, ηgwól lág.]†»
³⁷ Ompwín bwé mú jí nyə ná: «Cwám̄ba, sâ jɔɔŋg í bá s̄y ηgow?» A mú b̄esa nə bwo ná: «Kúl mbimbə í bá bæ yí, cínɔŋg wé ómpal ó bá s̄eηgya yé.»

18

Kanda kúsá múdá bá sémye milású

¹ Yésus nyə á ji zə lwágulə bwo né bwé dúg jəgula ja jēsh kú teeg mányúul. Gwé wé nyə á kənd bwo kanda ga yí. ² Nyə á ci ná: «Ŋgwól sémye milású nyə á bæ wúl ηgwála dí kú fúndə Zembî, kú bish tɔɔ muud. ³ Wúl kúsá múdá í á bæ námé ηgwála wɔɔŋg dî, í mú də zə ci nə sémye milású éne ná: “Ŋgwól múúd ηgə lumbəli nə mə, kyemug mə.” ⁴ Sémye

* **17:31** Ja bwé á də lwɔ minjɔw yí, bwé də mə kwáminú námé nda mənyunɔ. Kwáminú í á də bæ ηkí lal, buud kə də ηgə kyey wu gwów, muud jee námé kə woga wu. **17:32** Mət 19.26 **17:33** 9.24; Mat 16.25; Mak 8.35 † **17:36** Sá jísó cilyá wa mpánzə ga dí yí, míl mícilyá mí ayág mí cúgé nə gwó. **17:37** Zhb 39.30 **18:1** 11.2; Rom 12.12; Flp 4.6; Kol 4.2; 1Te 5.17

milésá nyə á ka ðu ban mælú mælú né nyə alá sé lósú yé wəɔŋg.

«Nji a mú zə ci ná: “Tɛɛm bæ né mə afúndáyé Zembî mə kú námé bîsh təɔ muud í, ⁵ mə zə kyem kúsə múdá ga nəcé mə mə gwág nyə káŋgá. Nyə a bá bul zə ntágulə mə lúu.”» ⁶ Cwám̄ba mú ci nə *ompwíín ná: «Bí mə gwág sâ sémye milésú á olíŋgî éne má ci yí? ⁷ Nkəməsa nə Zembî, ŋkí buud bé nyə á mə féesh wá bwə jiiya nyədí nə mwásə nə bulú, yé nyə é sá ná bwə cáág bwánd? ⁸ Mə jaaw bí ná nyə é læl kyem bwo né máás. Nji, ja *Mwân mə Múúd mə bá zə yí, ye a bá ná zə kwey búgá shí ga dí e?»

Kanda Farizyêŋ bá ŋwenye tóya

⁹ Bóól búúd bwə ðu téduga né búsə otútəlí, bwə ŋwa bóólúgá mpyóŋ nə mpyóŋ. Yésus nyə á ka kənd kanda shú dánúđ, nyə ná: ¹⁰ «Buud obá bwə á zə kə *Luŋ mə Zembî né bwə kə jəgula nə Zembî. Ngwól nyə á bæ *Farizyêŋ, ŋgwólúgá nye ŋwenye tóya. ¹¹ Farizyêŋ nyə a tŋw tətəlí a mú ðu jəgula nyáméfwó dí ná: “Yé Zembî, mə yé wo cúncésh nəcé mə cugé nda bóólúgá búúd. Bí ijúwâl, bwə cɛel olíŋgî, nə minəmb, tɛɛm bæ nda ŋwenye tóya éga, mə cugé nda nyə. ¹² Mə ðu ci ídêw ija íbá ŋkúmba shwéndɛ; mə ðu jəna *ŋkəw wúm á sâ jêsh mə bí yí.” ¹³ ŋwenye tóya nywáá nyə a tŋw shwóg-shwóg. A kú námé she bân təɔ mpwoombú né a yág ŋgeɛ jonɔ dí; nyə á yida ðu *bí mbwê buđ dí a ŋgə ci ná: “Yé Zembî, bwíígúg mə né ŋkwonú, mə ji sól *misám.” ¹⁴ Mə jaaw bí ná á məzhúgúlâ éga nyə á kə nyədí njów Zembî mə sá né a bəg tətəlí nyədí

míshúd, kú bæ ashúshwóógú nyε. Nəcə, muud mə bân nyáméfwó gwów yé, bwá bá səl nyə shí; nyəɔɔŋg mə səl nyáméfwó shí yé, bwá bá bân nyə gwôw.»

*Yésus mə bwádan nə ikúkágá
(Mat 19.13-15; Mak 10.13-16)*

¹⁵ Bóól búúd bwá á zə námə nə ikúkény wə Yésus nə a kúnyág nə byo. *Ompwíín, nda bwá á dúg ntó ná, bwá mú lás nə bwo. ¹⁶ Yésus nywáá mú jôw bwo, nyə ná: «Bídúgá ikúkágá í zág mádí, kúgá kaambələ nə bwo, nəcé Faan mə Zembî dúsə sâ á mbii búúd wáŋ. ¹⁷ Bábálé, mə jaaw bí ná, muud yêsh nyə amágúláyé Faan mə Zembî məməgulá mə kúkágá yé, muud wəɔɔŋgú cúgé nə ŋkul nyíi cínəŋg.»

*Cí á bulya məbii
(Mat 19.16-26; Mak 10.17-27)*

¹⁸ Wúl cî *Oyúden í á jí Yésus ná: «Jɔjɔ Yíguli, jáyé jɔ sâ mə sáág nə mə bíig cug á kandugə kandugə yí?» ¹⁹ Yésus mú yida ci nə nyə ná: «Nəcə jí wó jów mə ná jɔjɔ múúd yí? Kú nə muud jí jɔ múúd, nji Zembî nyáméfwó. ²⁰ Wo mpú dí məcɛɛ mága? “Wo kú sá mínəmb, kú gwú múúd, kú júwo, wo kú yə múúd mpwene á sá nyə ampúyé yí, wo gúmal sóŋgá woó nə nyəɔɔŋgú woó.”» ²¹ Cî nə Yésus ná: «Mə ŋgə bɛ məcɛɛ mání mēsh, tééd wú íkágád zə kumə múús.» ²² Ja Yésus mə gwág ntúni yí a mú ci nə nyə ná: «Sâ ŋgwúd í ŋgə ná fúfə wo: kaá kusha ísâ byêsh wó jí nə ndî yí, wo kaaw mímbúmbúwá *mwaanê wəɔɔŋgú, wo ka bá kə bæ nə məbii gwôw; ság ntó wo ka zə bɛ mə.»

23 Cí wəɔŋg mú shúsəla nə mpɛsá má Yésus, nəcé nyə á bə nə zhwog məbii. 24 Yésus mú dúg *[ná a má shúsəla], a mú ci ná: «A kwowəɫələlə nə buud bí nə məbii wá bwé nyíig Faan má Zembî dí eé. 25 Í yida nywá bə kúnə-kúnə ná *shamô nyíig luun lá ndundu dí, ntɔ ná muud á bulya məbii nyíig Faan má Zembî dí.»

26 Buud bwé á ŋə gwágəɫə Yésus wá bwé á ŋə ci ná: «Ká zó jí nə ŋkul *dúg cug yé?» 27 A mú bɛsa nə bwo ná: «Isâ í ntɔ múúd ŋkul yí, Zembî nywáá jí nə ŋkul sá byo.» 28 Pyêr mú ci ná: «Sé báá sé á má lúgə ísâ byêsh, sé zə bɛ wo.» 29 A mú ci nə bwo ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, ŋkí muud mə lúgə təə njɔw, təə mudá, təə omínyəŋh, təə obyɔl, təə bwân shú Faan má Zembî, 30 nyə é nyiŋgə bii ísâ byəɔŋg byêsh ŋkí bulya té nyə é ŋə cugə wa shí yí, a bá námə cugə kandugə kandugə cug í zág yíid.»

Yésus má jaaw ná a bá yə

(Mat 20.17-19; Mak 10.32-34)

31 Yésus nyə á ka ŋwa *ompwíin wŭm nə óbá bé, a mú ci nə bwo ná: «Dugá, sé ŋgəɫə bád kə Yurúsəlem óga. Isâ byêsh *búúd ɔ mícúndá bwé á cilə shú má *Mwân mə Múúd yí í zə kə bwəma. 32 A zə kə kaanz mábwə má íkŭl ishúsú, a bwəma nə cóógú, buud cúg nyə, bwo sey nyə məntənd nyúúlú. 33 Bwé é fyáməsə nyə milwón, bwé gwú nyə. Nji, a bá gwŭm jwôw álél.» 34 Bāŋ bwé áshígé ŋə mpu gwág nda lésú wəɔŋg í á ŋə kə ná. Í á bə bwo sâ shwoó, bwé kú wáməɫə sâ Yésus nyə á ŋə ci yí.

* **18:24** ná a má shúsəla: Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íni. **18:27** Zak 8.6; Luk 1.37 **18:29** 14.26; Mat 10.37 **18:31** 9.21-22 **18:34** 9.45

*Yésus má lwag áncím-ncím
(Mat 20.29-34; Mak 10.46-52)*

³⁵ Í á ka zə bə ná, ja Yésus nyə á ngə shísh Zheríko yí, ngwól áncím-ncím nyə á bə zhíí dí koogú, a ngé gwáámb buud *mwaanê. ³⁶ Nyə á ka gwág buud bwé ngé cə áncuncuma, a mú jî ná: «Jí í ngé cə yí?» ³⁷ Bwé mú jaaw nyə ná Yésus á Nazarêt wá ngé cə éne. ³⁸ A mú kîm ná: «Yésus Mwân mə *Dávid, bwíígúg mə ná ηkwonjá!» ³⁹ Buud bwé á ngə kyey mpwoombú gwoonɔg dí wá bwé mú ηkáánd nə nyə ná a jíg kúl-kúl. Nyɛ mú yidá mpu bân kál gwów ná: «Mwân mə Dávid, bwíígúg mə ná ηkwonjá.» ⁴⁰ Yésus mú t̄w, a mú ci né bwé zág nə nyə. Ja áncím-ncím mə zə wós nyə kúná-kúnə yí, Yésus mú jî nyə ná ⁴¹ «Wó jii ná mə sáág wo jí?» Nyə nə Yésus ná: «Cwámba, mísh m̄m mə kwóg dúgya.» ⁴² Yésus mú ci nə nyə ná: «Mísh mwô mə kwóg dúgya. Wo mə *dúg cug nəcé búgá gwô.» ⁴³ Námá cé nə cé, mísh mə mú kwo dúgya nyə. A mú ngə bɛ Yésus a ngé yə Zembî gúmá. Buud bēsh bwé á dúg sóólúgá wəonɔg wá bwé mú ngə yə Zembî məshwúmb.

19

Zashé mə cénd mítádúgá

¹ Ná ndéé Yésus mú nyí Zheríko, a mú ngə lína ηgwála. ² Ngwól múúd nyə á bə cínɔng ná Zashé, a njúl ηwenyɛ tóya, a mbíd zhwog məbii. ³ Nyə á ngə sɔ ná a dúg Yésus; nji nyə a shígé bə nə ηkul mə dúg nyə nəcé buud bwé á bə áncuncuma, Zashé nyɛ njúl ntâg wúlə-wúlə. ⁴ A mú ju nə kúlá kə shwóg kə bád

sikomâr* dî shú ná a bâg dâg Yésus ja á bá cǝ cínǝng shí yí.

⁵ Ja Yésus nyə á zə wóós kúkúl jǝǝng dí yí, nyə a bân mísh a mú ci nə Zashé ná: «Zashé, lɛɛlɛg shulə nəcé í jii ná mə jíg wódf njów múús.» ⁶ Zashé mú lɛɛl shulə, a mú kə lág Yésus nə məshusɛg. ⁷ Nda búúd bwé á dâg ntó ná, bêsh bwé á ngə nyímbɔla ná: «A má kə nyí kə ji múúd misám dí njów!» ⁸ Zashé nywáá mú tów tátəlí ci nə Yésus ná: «Cwám̄ba e, mə zə kaaw mábii mām tátám nə cáŋ, mə yə mimbúbúwá dúl kɔw. Nkí mə a shí ntâg mánda múúd nə sá jé mə nyiŋg nyə gwo ija inɔ.» ⁹ Yésus músə ci ná: «Zembî má cug búúd ó njów ga múús, nəcé a ji námə múúd á bag mə *Abɛraham. ¹⁰ Nəcé *Mwân mə Múúd nyə á zə sǝ bǝǝng bwé á jímb wá, zə cugushi bwo.»

Kanda mísarj wûm

¹¹ Buud bwé mú gwág lósú Yésus nyə á lás yí. Yésus mú kə nə lósú shwóg kənd bwo kanda nəcé bwé á ngə tédɛga ná, nda a mú kúná-kúnə nə Yurúsalem ná Faan má Zembî í zə nyîn. ¹² Ntó Yésus mú ci ná: «Ŋgwól múúd nyə a byél njów mícî dî. Nyə á ka zə bə ná a ké nyúl shí a shwóg-shwógúd bwé ké tál nyə Njwú-buud nə ndéé a mú nyiŋgə. ¹³ Ja á má bə ná a zə tí yí, a mú jôw osóol ɔ mäsáal bé wûm, zə yə bwo *mwaanê, muud yêsh sánj mína† ŋgwúd; nyə nə bwo

* **19:4** sikomâr: Jísə dúl váál lí í á dɔ bul bə mbwaanɛlə shí á Yudéa (10j 10.27; 1Ib 27.28; 2Ib 1.15; 9.27), tɔ shíshíŋ á Zhurdê dî (Luk 19.4); bwé á dɔ námə sá məbósómbú nə ndî. Buud ɔ Iǝipten bwé á dɔ bɛ lí jǝǝng (Sôm 78.47). **19:7** Mat 9.10 **19:8** MmN 21.36; Eze 33.14-16 **19:9** 13.16; Mis 16.31 **19:10** Eze 34.16; Mat 9.13; Mak 2.17; Luk 5.32; 1Tm 1.15 **19:11** 11.2; Mis 1.6 **19:12** Mak 13.34; Mis 1.11; 2.33-36 † **19:13** Sarj mína ŋgwúd í á dɔ bə odanarí təd.

ná: “Ngəgá nə sá omákíd nə mwaanê éne té mə é bə njəond dí yí.” ¹⁴ Nji, nda búúd ó ləom yé bwé á də mpii nyə ná, bwé á kənd buud nyádí mpúsə kə jaaw ná: “Sá acéélé nə muud éne jwúg nə sá.”

¹⁵ «Ja bwé á shîn təl nyə njwú-buud yí, nyə á ka nyiŋgə. A mú zə wós, a mú jəw ósól ó mäsáal bé nyə á kaaw mwaanê wá ná bwé zág lwágulə nyə nda mákíd máŋ mə á kyey ná. ¹⁶ Ashúshwóógú mú zə wós, nyə ná: “Mása, saŋ wô í á mə sá nə mə bíg misaŋ wôm.” ¹⁷ Njwú-buud mú ci nə nyə ná: “Ehúuŋ, wo ji jəjə sól mäsáal. Wo mə bə mə abúgúlág nə súsúsá ácíg-cíg. Mə mə yə wo ijwúga nə wo jwúg nə miŋgwála wôm.” ¹⁸ Sól mäsáal ábeé mú námə zə, nyə ná: “Mása, saŋ wô í á mə sá nə mə bíg misaŋ mitóon.” ¹⁹ Njwú-buud mú námə ci nə nyə ná: “Mə mə yə námə wo ijwúga nə wo jwúg nə miŋgwála mitóon.”

²⁰ «ŋgwól mú námə zə, nyə ná: “Mása, saŋ wô wə ga. Mə a fúlə wo nábúkən dí nə ndeé mə baagulə. ²¹ Mə á ŋgə fúndə wo nəcé wo ji muud ŋkúd; wó də ŋwa sâ jí nə wo dí wo á bwíig yí, wo də saag isâ bísé nə wo dí wo á bə yí.” ²² Njwú-buud mú ci nə nyə ná: “Mə zə sámb wo lésú wô na wódí íciyád. Wo ji bów-bəw sól mäsáal. Wo á ŋgə mpu nə mə ji muud ŋkúd, mə də ŋwa isâ bísé nə mə dí mə a bwíig yí, mə də saag isâ bí nə mə dí mə á bə yí. ²³ Ká nəcé ji wó áshígé kə wá mə mwaanê waamá bəŋ dí, nə ja mə wós yí, mə zə ŋwa nyə nə məbədí gwəw yí?” ²⁴ A mú ci nə buud bwé á bə cínəŋg wá ná: “Déégúgá nyə saŋ ni bi yég nyəəŋg jí nə misaŋ wôm yé.” ²⁵ Bwé mú ci nə nyə ná: “Cwámba, á bwey fwo bə nə misaŋ

wûm.” ²⁶ Mə mpú jaaw bí ná muud jí nə baalé yé, Zembî mə bá kwádulə nyə. Nji nyəɔŋg cúgé nə ndí yé, Zembî mə bá meel yíl nyə bábaalé á jí nə ndí yí. ²⁷ “Ná ndéé mizhízhíŋ myâm mí á ban ná mə kú jwú nə bwo wá, zəgá nə bwo wa, zə cígə bwo məcún mə ŋgá dúg.”» ²⁸ Ja Yésus nyə á shîn lás ntáni yí nyə a tów shwóg ŋwa zhí kélə Yurúsəlem.

Yésus mə zə nyí Yurúsəlem

(Mat 21.1-9; Mak 11.1-10; Yuá 12.12-19)

²⁹ Í á ka zə bə, Yésus nyə á ŋgə shísh kúná-kúnə nə Betufazhe nə Betanî, a mú kə wóós ŋgeé mbún bwé dú jôw ná *Mbún wəolivyé yí. A mú lwâm *ómpwíín óbá. ³⁰ Nyə nə bwo ná: «Kəgá na dánd á shwóg níid. Í é bə, bí ká námá jé bi kwey cwə jakáás cəǵlá, í njúl ná təɔ muud nyə a bwé kəwa gwod. Bí ó ciny gwo, zə mə nə ndí. ³¹ Nkí muud mə jí bí ná nəcé jí bí ŋgá ciny gwo yí, bí bəsa nə nyə ná: “Cwámbe wə ŋgá jii gwo.”» ³² Buud nyə á lwâm wá bwé mú kə, kə námá kwey ísá nda nyə á ci ná. ³³ Ja bwé mə ciny cwə jakáás yí, wəamádí bé bwé mú ci nə bwo ná: «Bí mə ciny gwo nəcé jí?» ³⁴ Bwé ná: «Cwámbe wə ŋgá jii gwo». ³⁵ Bwé mú zə Yésus nə cwə jakáás jəɔŋg, bwé ŋgə yíl mikáándə myáŋ ŋgə jəel gwo kwonəd, bwé mú jil Yésus gwôw. ³⁶ Yésus mú ŋgə kə jakáás dí, buud bwé ŋgə taalə mikáándə myáŋ zhíid.

³⁷ Ja nyə á ŋgə shísh kúná-kúnə nə Mbún wəolivyé yí, ompwíín bəsh bwé á bə áncuncuma wá bwé mú bə nə məshusəg, bwé mú ŋgə yə Zembî məshwúmb gwów-gwôw nəcé məma misóólúgú mí ŋkúl bwé á dúg myá. ³⁸ Bwé mú ŋgə ci ná:

Gúmá í bág nə Njwú-buud ηgə zə jínə má Cwámba dí yé.

Jon í bág ná shεε,
gúmá jon lu gwów dí cwû.

³⁹ Bóólúgá *Ofarizyêη bwə á bə na mánkúmbə mə búúd dí wá bwə mú ci nə Yésus ná: «Yíguli, wo alásé nə ompwíin bwô ná bwə yówug kímálo?» ⁴⁰ A mú bəsa nə bwo ná: «Má jaaw bí ná ηkí bwə ji kál-kâl, məkwóógú kím.»

Yésus mə gwág cey Yurúsalem lámúd

⁴¹ Yésus nyə á ηgə shísh ηgwəla ná ndεé ja nyə á dúg wə yí, nyə á jii yé nə gwágúlə wə cey lámúd. ⁴² A mú ci ná: «Eéé! Jwôw gaád wo mbəm mpu nda wó jéla nə sɔ́ ná wo jíig ná shεε ná! Ká jisə wo shwílyá, mísh mwô kú dúg. ⁴³ Nəcə mósól mwôw má bá bə wo ná mizhízhín myô mí bá laá wo nə mimyágé, mí lyɛ wo nə dəmb, shúsə wo ikósomb byêsh. ⁴⁴ Bwə bá caam wo nə bwân bwô, lúgə wo shí nə shí kú nə təə kwóógú í mbád dúlúgáád. Í bá bə wo ntó nəcə wo a shígé mpu fwála Zembî nyə á zə ná a zé cəgushi wo yí.»

Yésus mə wíηg búúd ó mikus Mpáánzə Zembî

(Mat 21.10-16; Mak 11.11, 15-18; Yuá 2.13-17)

⁴⁵ Nə ndεé, Yésus mú kə nyíi *Luη má Zembî, a mú kə wíηg búúd bwə á ηgə sá mikus cínəηg wá, ⁴⁶ nyə nə bwo ná: «Jisə cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Njów wâm í bá bə ηjów məjəgula.” Bi bân mə yida sá ná í bág daage lá íjúwâl!»

19:40 Aba 2.11   **19:41** 21.20-24   **19:42** Mbá 32.29; Luk 2.14
19:44 1.68; 21.6; Mat 24.2; Mak 13.2   **19:46** Iza 56.7; Zhe 7.11

47 Nyə á ka də yə buud minjígulá Luḡ mə Zembî jwôw dêsh. Nə ndeé, nə Milúlúú myâ ofada, nə *Oyíguli ó máceɛ, nə mícî mí kúl búúd mí mú ḡgə sɔ́ nə mí gwú nyə. 48 Nji bwə áshígé mpu nda bwə sáág nə, nəcé mən̄kúmbə mə búúd mēsh mə á də gwágulə nyə nə lâm wēsh.

20

Nkul ijwûga mə Yésus í ḡgə zhu ḡgow
(*Mat 21.23-27; Mak 11.27-33*)

1 Í á bə dúl jwówúd nə, Yésus ḡgə yə buud minjígulá *Luḡ mə Zembî, a ḡgə jaaw Jɔjɔ Kéel, seegya nə milúlúú myâ ofada, nə *Oyíguli ó máceɛ, nə ocúmbá buud bwə mə wós. 2 Bwə mú jí nyə ná: «Jaawug sâ. Nyáyé ḡkul wó ḡgə sá ísâ íni nə ndí yí? Zə nyə ámə yə wo ḡkul nyəḡḡú?» 3 A mú bɛsa nə bwo ná: «Mə zə námə fwo jí bí njígá. 4 Nduwán Yuánes nyə á ḡgə duu buud yí, í á bə nə nyáyé ḡkúl? Ye ḡkul á gwów wə Zembî, ye ḡkul á buud?» 5 Bwə mú téduga ná: «ḡkí sá mə cí ná: “gwów”, nyə e jí sá ná: “Ká nəcé jí bí a shígé *búgula nyə yí?” 6 Sə mə ká meel cí ná í á bə ḡkul á buud í, kúl búúd jēsh gwú sə nə məkwóógú, nəcé bēsh bwə ḡgə magulə nə Yuánes nyə á bə *muud micúndá.» 7 Bwə mú bɛsa nə bwə ampúyé kúl í á ḡgə wú yí. 8 Yésus mú cí nə bwo ná: «Mə ajááwé námə bí ḡkul mə ḡgə sá misólúgú míga nə ndí yí.»

Kanda ósól ɔ́ mäsáal ó abúbôw
(*Mat 21.33-46; Mak 12.1-12*)

9 Yésus nyə á ka kənd buud kanda ga ná, «ḡgwól

múúd nyə a sá fambá *vînyə a mú yə búúd fambá jəŋg məcéd. A músə kə njəənd dí ná nyə é já fwámé fwála. ¹⁰ Fwála lú mómwáágulə dí, nyə á kənd ηgwól sół məsáal yé ná a kág ηwa nyə dé kəw lə mpúmá búúd bwé á lúg nə fambá wá dí. Nji buud bəŋgú bwé mú kə danɣulə cú sół məsáal ná ndéé nyiŋg nyə məbwê məbwê. ¹¹ Muud fambá mú ηwa cígúlá ná á nyiŋgə námə kənd ηgwól sół məsáal yé. Bwé mú námə kə danɣulə cú nyâŋ, séémbəli nyə nə məlwíy ná ndéé nyiŋg nyə məbwê məbwê. ¹² Muud fambá ná á nyiŋgə námə kənd sół məsáal áléel. Bwé mú kə wá nyâŋ məfəŋ ná ndéé bwé wíŋg nyə.

¹³ «Muud fambá mú ka zə ci ná: “Mə sáág ná e? Mə zə kənd mwân waam mə búl cəel yé, ka bwé é gwóq nyə.” ¹⁴ Ká, buud bwé á lúg nə fambá wá, dúgúlə bwé á dúg *Mwân mə Múúd fambá mə wóós yí, bwé á nyímbula bwámé nə bwámé ná: “Muud mə bá lúg nə lúgí wə éne. Shé gwúgá nyə shé bág lúg nə lúgí.” ¹⁵ Bwé mú julə wú nə nyə fambá, kə gwú nyə ncâ.» Yésus mú jí bwo ná: «Muud fambá mə bá sá búúd óni ntədəel? ¹⁶ Nɣaá ná a bá zə gwú bwo ná ndéé a ηwa fambá yə búúd oshús?»

Ja búúd bwé á gwág á mə ci ntó yí, bwé á lás ná: «Mbô! Í cúgé nə ηkul bæ ntó!» ¹⁷ Yésus mú dúg bwo ná figá-figá, a mú jí bwo ná: «Micilyá míga mí ké ná ji?»

Kwóógú ólwəye bwé á myaas yí,
dwó wə í mə bæ kwóógú lú lámuga*.

20:10 2Ib 36.15-16   **20:13** 3.22   **20:16** 21.20-24   **20:17** Sôm 118.22   * **20:17** kwóógú lú lámuga: Í á də bæ kwóógú bwé á də tééd jil mändəlúd yí, dwó wə bwé á də bæ ja bwé lám mənyunɣ mə njów yí.

18 Muud mə bá búl kwóógú dɔɔŋg dí yé mə bá kweshəli búg; nyɔɔŋg kwóógú dɔɔŋg í bá káda yé mə bá cugəli.» 19 Oyígəli ó mǎcɛɛ bǎnǎŋ milúlúú myá ofada bwá á mpu ná lésú wǎŋ wá Yésus nyə á ŋə lás kaanád ni. Bwá mú tééd ŋgələ sǎ məzhíí ná bwá bii nyə námə wəla dɔɔŋgúd. Nji bwá á ka ŋgə fúndə məŋkúmbə mə búúd.

*Otəwe ɔ shwóg ɔ Oyúden bwá bwéél Yésus
(Mat 22.5-22; Mak 12.3-17)*

20 Ná ndéé bwá mú ŋə baagəsə Yésus. Bwá kə kənd búúd ná bwá kág nda buud wá tətəlí. Bwá ká də bwéél ná ka bwá é gwág gúl ciyá í ajáláyé yí, bwá kusha nə nyə, a bə mǎnyámá mə ŋwəmána dí, nyádí mpəl dí. 21 Buud bwá mú zə jí Yésus ná: «Yígəli! Sə ŋə mpu ná lésú wə nə njígúla wə bísə tətəlí. Wó də námə dág búúd nji nda njígúla wə wí ná. Wo ŋə jígəli sə cug á Zembí bábálé. 22 Ntó, jaawug sá. Ye mǎcɛɛ mǎshé mə ŋə magulə ná sǎ jónág tóya mə *Káázəl, ye mə aŋgə nə magulə?»

23 Ká, Yésus nyə á bwey mpu məkəŋ mǎŋ, a mú ci nə bwo ná: 24 «Lwógá ná mə saŋ *danarí†. Zó jí nə vugəli mpwoombú nə jínə bwá á lúlə wa ga?» Bwá ná: «Jísə Káázəl.» 25 Nyə ntəg nə bwo ná: «Ntó, yágá Káázəl isá í Káázəl, bí yə Zembí isá í Zembí.» 26 Bwá mú kú nə sá bwá júmug Yésus mísh mə búúd dí yí; bwá mú bul káam mpəsá ni, bwá shwal fad mímpu.

*Osadwisyəŋ bwá bwéél Yésus
(Mat 22.23-33; Mak 12.18-27)*

20:18 1Pr 2.8   **20:19** 19.48   **20:20** 11.53-54   † **20:24** danarí: Í á bə mwaanə á Rom bwá á də jóna tóya nə ndí yí (wo je dág Mat 22.18-9).   **20:25** Rom 13.7

27 Gúl búbaalê *Osadwisyêṅ, buud bwá dɛ ci ná mimbimbə mí ábúle gwûm máshwon dí wá, í á ka zə wá Yésus, zə jí nyə ná: 28 «Yííḡuli, Moyîz nyə á yə sá cɛɛ ná: “Ŋkí muud mə yá kundú, mínyəṅhú yé má jəlá nə shúgula nə kúsá yé, a byág nyəṅṅ mə yə yé mpwon buud.” 29 Bóól ómínyəṅhú bwá á byêl wa zəṅgbá budûm nə budûm. Acúmbá mú bâ múdá, a mú yə kú nə mwân. 30 Nyəṅṅ nyə á bɛ nə nyə yé mú ṅwa múdá, 31 áléel ṅwa námə nyə, nə ndéé bēsh zəṅgbá bwá á ṅwa mudá wəṅṅhú, bwá ṅḡ yə kú byá mwân. 32 Zhúḡulá zhúḡulá, mudá mú námə yə. 33 Ja búúd bwá bá gwûm yí, nyáyé mə bá ka ṅwa mudá? Nḡáá ná bēsh bwá á shí bə ógwúm bé?»

34 Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Buud wâ cug ga bwá ṅḡ bə, budûm bâ búdá, budá kə məbáád. 35 Nji, bəṅṅ bwá bá nyîn ná bwá jəlá nə gwûm bwá cugə cug í zág wá, bwá ábúle dɛ sá məbá: budúm nda ná bâ búdá, budá nda ná kə məbáád. 36 Bwá ábúle ná námə bə nə ṅkul yə, nəcé bwá bá bə nda *wəṅḡəles. Bwá bá bə bwân ó Zembî nəcé í bá bə bwá mə wú shwiy dí kə cugud. 37 Kóómb á mimbimbə bálə gwûm máshwon dí, Moyîz nyə a lwágulə ntó ja nyə á kwey ṅwiile ṅkaṅ dí yí; nyə á jôw Cwám̄ba ná Zembî mə *Aburaham, Zembî mə *Izaag, Zembî mə *Yákwab. 38 Ntó ji ná Zembî cugé Zembî mimbimbə, a ji yidá bə Zembî á buud bwá ṅḡ cugə wá. Ntó ji shú déd ná bēsh bwá ṅḡ cugə.»

39 Bóólúgá *Oyííḡuli ó məcɛɛ bwá mú lás ci ná: «Yííḡuli, wo mə mp̄u lás.» 40 Bwá áshíḡé ná nyingə bwele jí Yésus tə njíḡá ṅgwúd nə ṅgwúd.

20:27 Mis 4.1-2; 23.6-8   20:28 Mbá 25.5-6; Mət 38.8   20:36 1Yn 3.1-2   20:37 MmN 3.2, 6   20:39 Mak 12.32   20:40 Mat 22.46; Mak 12.34

*Ye Mesî ji mwân mə Dávid
(Mat 22.41-46; Mak 12.35-37)*

⁴¹ A mú ci nə bwo ná: «Ntədəlé búúd bwé mpú du ci ná *Křist ji mwân mə Dávid yé? ⁴² Ngaá Dávid nyə á ci nyádí kálaad Osôm dí ná:

Cwámba† nyə á ci nə Cwámba wâm ná:

“Jig shí wa mádí mbwê mənchwúm,

⁴³ kə wós ja mə é culushi mízhízhíh myô,

wo nyaál myo nə məkuú yí!”

⁴⁴ Nkí Dávid má bwey jôw *Křist ná Cwámba, nyə é ka bə Dávid mwân na ntədəlé?»

⁴⁵ Yésus mú ci nə *ompwiín bé buud bēsh bwé ngə gwág ná: ⁴⁶ «Bi ɔ káálúgə nə Oyíguli ó məcçç bwé céél du mççla nə ηwççla ηwççla íjud wá, bwé céél námə ná buud bwé dúg bəda bwo məbədə má gúmə mənkbə mə búúd dí wá, bwé námə wə bwé céél dúlə kə ji nji íjiya yâ shwóg ja básə *mámpáánzə má mínjígúlá má *Oyúden dí yí, nə dúlə du ji nji lúú táwuli dí ja bwé dú kə ídína dí yí. ⁴⁷ Bwé du déég míkúsə mí búdá isâ byán byēsh ka du sá igwaa-gwaa í məjəgula né bwé dúgúg né básə ijçç í búúd. Intúgúlí byán í bá bə nkí jág bul nyaan.»

21

*Yána mə kúsə múdá
(Mak 12.41-44)*

¹ Yésus nyə a bân mísh a mú dúg ofwó búúd bwé ngə wá məyána máh jaadə məyána má *Mpáánzə Zembí dí. ² A mú námə dúg wúl mbúbúwá kúsə

20:41 Mat 20.30-31   **20:42** Sôm 110.1; Mis 2.33-35   † **20:42** Cwámba: Wa, ja ashúshwóógá jísə “Yawé”, mbii í ngə wu Sôm 110.1 dí yí.   **20:46** 11.43; 14.7   **21:1** 20j 12.10

múdá ηγά wá isusáη íbá. ³ Yésus mú ci ná: «Búbále, má jaaw bí ná, mbúbúwá kúsé múdá ni má wá máyána cǝ búúd bēsh. ⁴ Nəcə buud óni bwó ámə ηγά wá óni, bwó ámə ηγά ηwa mǝmpugǝ mâ byǝǝg dánǝd. Ká nyε, a njúl mbúbúwá, nyǝ ámə wá bímbí dēsh í ámə bæ ná nyǝ é ηγά cǝgǝ nə ndí yí.»

Lun má Zembî í bá cǝm

(Mat 24.1-3; Mak 13.1-3)

⁵ Bóól búúd bwó á ηγά faag *Lun má Zembî bwó ηγά ci ná mǝlwǝga mâ cǝnǝg mǝsǝ nə jǝjǝ mákwóógǝ, jǝjǝ ísâ búúd bwó á ηγά yǝ Zembî yí í ηgǝ kwádǝlǝ íjǝǝ. Nda bwó á ηγά faag ntó ná, Yésus mú ci ná: ⁶ «Sâ bí ηgǝ dúg ηkí nywa ni í bá cǝm jēsh, dúl kwóógǝ í ábúlé lǝg na í mbéd dúl gwǝw.» ⁷ Bwó mú ka jí nyǝ ná: «Yǝgǝli, jǝη sâ í bá bæ jáyé ja? Jí í bá ka lwágǝlǝ sá ná í wǝl zǝ sǝy?»

Yésus má jaaw nda mǝcǝy má bá tééd ná

(Mat 24.4-8; Mak 13.5-8)

⁸ Yésus mú ci nə bwo ná: «Bí ó bey ná buud bwó bâg zǝ kǝnd bí jugǝ. Nəcə buud ηkí bulya bwó bá dǝ zǝ nə jǝnǝ dǝm zǝ ci ná: “Mǝ wó *Kríst,” bwó ná: “Wǝla í má wóós.” Bí kú bá dǝ bǝ bwo. ⁹ Ja bí má bá dǝ gwág milǝη mí mǝǝmb yí, bí kú bá dǝ gwág wagǝwo. Bí tǝem gwág ná buud bwó mú ηgǝ sǝ minǝgǝádé nə ijwǝ, bí kú bá gwág wagǝwo. Nəcə í bá jǝ ná isâ byǝǝgǝ í ηgǝgǝ nə tééd fwo sǝy; nǝjǝ, í ábúlé lǝel bæ mǝshíné má shí.» ¹⁰ A mú nyǝηgǝ ci nə bwo ná: «Gúl lwǝη í bá lǝmbǝli nə gúl, dúl faan lǝmbǝli nə dúl, ¹¹ shí í bá dǝ jág ntaηǝsa, zha á ifí mpu nə okwaag-jumǝ ó mǝbwas í bá dǝ bæ íkúl íkǝl, isâ í

áwuwaḡwê nə məma ísâ í ntọ búúd fəḡ yí í bá də zhu ḡwôw jon dî.»

Zembî mə bá kwínd

(Mat 10.17-22; 24.9-14; Mak 13.9-13)

¹² «Nji, shúshwóógú ná ísâ íni byêsh í bəḡ, bwə bá də bii bî, də lwáḡulə bî cúwáí, bwə bá də kusha nə bî məbwə mə wəamádí wâ *məmpáánzé mə mínjígúlá mə *Oyúden, bwə wá bí mímbwugəd. Bî mə bá də kaad mísh mə ójwû ó ləəm nə buud ó anúnî dí nəc é jínə dām. ¹³ Nji sósólúḡú wəəḡḡ wêsh í bá bə shú ná bî kəḡ bwaagulé sâ bí mə mpú shú dām yí. ¹⁴ Bweyḡḡá wá mílúúd ná bî ajəláyé nə bá də kwəməsa mbii bí mə bá də shwə mənyúúl yí. ¹⁵ Məməfwó mə bá də yə bí iciyá í lésú nə fəḡ mbii í bá də bə ná, buud bēsh bwə bá də lúmbəli nə bí wá, ḡḡwúd nə ḡḡwúd kú tí sâ bí mə cí yí, ḡḡwúd nə ḡḡwúd kú wá íciyá í oḡkwafad. ¹⁶ Obyəl bən bwəməfwó, təə omínyəḡə bən, təə mimbyél mín nə oshwə bən bwə bá də kusha nə bî, bwə sá ná bí bósł ḡkí bulya bî bwəmag nə shwiy. ¹⁷ Buud bēsh bwə bá mpíi bí nəc é jínə dām. ¹⁸ Nji, sâ í ábúlé sá bí təə bíbíyá. ¹⁹ Bî ó bá jísəw kə wós məshínéd, bî mú bá cəḡə.

(Mat 24.15-22; Mak 13.14-20)

²⁰ «Nji, ja bí mə bá dḡḡ ḡḡwoḡḡ i dósmb í mə lyḡ Yurəsəlem ná kesh yí, bî ó bá mpu ná Yurəsəlem wál zə cīm. ²¹ Ná ndeé, buud bwə bá bə Yudéa wá bwə bəḡ fúndə kə mímbúbúḡḡd! Bəəḡḡ bwə bá bə tām ḡḡwála wá, bwə bəḡ wû; bəəḡḡ bwə bá bə mpəsə

21:12 Mat 10.17-22; Yuá 16.1-4   **21:12** Mis 12.1-4; 18.12-17; Mis 24-26   **21:14** 12.11-12   **21:16** Msh 7.6; Mat 10.35; Luk 12.52-53
21:18 1Sa 14.45; Mat 10.30; Luk 12.7   **21:19** Mbú 13.10   **21:20** 19.41-44; 20.16; Mat 22.7

milbom wá, bwá kú bá zə ηgwála. ²² Nəcə mwôw mœɔŋg mə bá bæ mwôw Zembî mə bá zə yə búúd intágúlí má, sâ jêsh Mícilyá mí ηgə ci yí í bá bwəma. ²³ Nkwée budá bwá bá bæ nə məbum, nə bœɔŋg bwá bá ηgə nyééŋg bwân mwôw mœɔŋg dí wá! Bwá bá bul ηkúnkwon. Nəcə məntágula mə bá bul bæ lœm dí, mpimbə mə Zembî í bá bii kúl búúd ga. ²⁴ Bóól bwá bá gwúyow nə ikafwɛɛ, bóól kə míkwámúd ikúl byêsh í cúgé Oyúden dí; ikúl í cúgé Oyúden í bá yád Yurúsəlem, tagulə nyaal nyə nə ndéé kə kumə məshíné mə jwanɔga dáj.»

*Ja Mwân mə Múúd mə bá bæ ná a wál zə yí
(Mat 24.29-36; Mak 13.24-32)*

²⁵ «*Məshimbá mə bá wóós jwôw nə ηkwoond nə wəacén-céníd. Shí í bá bæ ná, ilwon í bá bæ ífwaasəd, muud kú wœɔf nəcé m̄ŋ mə bá sá məma ncíndá, ikwə bul junɔya. ²⁶ Buud bwá bá ηgə kân nə fúndágú ηgələ bwánd cúgə í bá wóós shí mishwun yí, nəcé isá byêsh bíśə nə mpífə jon dí yí í bá kúnɔgula. ²⁷ Ja jœɔŋgə, bwá bá ka dúg *Mwân mə Múúd ηgə zə míŋkúdád, a zág nə mpífə nə milwanə. ²⁸ Ja isá byœɔŋg í bá tééd ηgələ s̄y yí, bi ɔ bá súg mányúúl íjiyad, bí bân milúu nəcé í bá bæ wəla bí mə bá zə wú mányámád yí í mú kúnə-kúnə.»

²⁹ A mú kənd bwo kaanə ná: «ŋwagá yuug nə *figyê nə bíl ílí byêsh. ³⁰ Ja məncuug mə agúgwáan mə ηgə kə yí, ηgáá bi mə də mpu cínœɔŋg nə ompú bwá mú kúnə-kúnə. ³¹ Ntó námə, ja bí mə bá dúg isá byœɔŋg í ηgə s̄y yí, mpugá nə Faan mə Zembî í mú kúnə-kúnə.

³² «Búbálé, má jaaw bí ná, kala búúd ga í ábálé cɔ́, isâ íni byêsh kú fwo sɛ́y. ³³ Gwów nə shí í bá cɔ́, nji iciyá byâm kú cɔ́.»

Ompwíín ó Yésus bwá jálá nə də ji ηkwəməsá

³⁴ «Bí ó bɛy nə milâm mí kóg bá wamba bí məzan nə ɪŋguluga nə zhwiimbyálə nə cug dí ná ndɛé, jwôw dɔɔŋgú zə bá byaluga nə bí ³⁵ nda wód í də byaluga nə cúdú ná. Nəcə jwôw dɔɔŋg í bá bii búúd ɔ shí mishwun óga bêsh. ³⁶ Jigá ηkasá, bí də jəgula nə Zembî ja jêsh shú ná bí bəg faam isâ byɔɔŋg byêsh dí, bí mú bá kə wóós ótútəlí mísh má *Mwân mə Múúd dî.»

³⁷ Yésus nyə á də sá ná, mwásə wêsh a ji *Luŋ mə Zembî a ηgə yə buud minjígálá; mpwó-bulú, a kə mbámbúnj á wəolivyé kə cínŋguli búlú wu. ³⁸ Buud bwá á ka də zə nyódí cínŋg Luŋ ná kúndá mán zə də gwágulə nyə.

22

*Yúdas mə kusha nə Yésus
(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2)*

¹ Wəla lə *Páska í á ηgə shísh. Páska nyə á bə zan bwá á də də ibuléd yá kú nə *ləvur yí. ² Milúlúú myá ofada bənəŋ *Oyíguli ó məcɛɛ bwá á ηgə sɔ́ məzhií ná bwá gwú Yésus, bwá á ka ηgə fúndə məŋkúmbə mə búúd.

(Mat 26.14-16; Mak 14.10-11)

³ Yúdas bwá á də jəw nə dúl jínə ná Iskariyôt yé, a njúl ηgwól múúd á gwoonŋ *ómpwíín wúm nə óbá, *Sátan mú nyíi nyə lámúd. ⁴ Yúdas músə zə kə, kə

21:34 Iza 24.17; 1Te 5.1-3   **21:36** Mat 24.42; Mbá 6.17   **21:37** 19.47; 22.39   **22:1** MmN 12.1-20   **22:2** 19.48   **22:3** 4.2, 13; 10.18; 22.31, 53

lésha nə milúlúú myâ ofada bónôñ ojwû wâ buud bwé á ðu baagulə *Lun mə Zembî wá. A mú kə lwágulə bwo nda nyə é sá ná bwé bííg Yésus ná. ⁵ Bwé mú gwág nywa, bónónj bwé mú bæ cúñ ná bwé é yə nyə *mwaanê. ⁶ Yúdas mú ka ñgə sɔ́ fwámé fwála á jí nə ñkul sá ná bwé bííg Yésus mənɔ́kumbə mə búúd kú mpu yí.

*Ompwíín ó Yésus bwé kwəməsa Páska
(Mat 26.17-19; Mak 14.12-16)*

⁷ Jwôw lú zâñ bwé ðu tééd dólə íbuléd yâ kú nə *ləvur yí í mú ka wóós. Jwôw dɔ́ɔñgú wé bwé ðu cígə ncwəmbə *Páska yí. ⁸ Yésus mú lwâm Pyêr bá Yuánes ná: «Kagá kwísha sá dína Páska, sá bəg kə də.» ⁹ Bwé mú jí nyə ná: «Wo ñgə cɛel ná sá kág kwísha gwo ñgow?» ¹⁰ Nyə nə bwo ná: «Kagá, ja bí é nyíi ñgwéla yí, bí é bwəma nə ñgwál múúd ñgə ñkəny káágə məjúwó; bí ó bɛ múúd wɔ́ɔñgú kə wóós njów nyə é nyíi yí. ¹¹ Bí mú cɪ nə muud njów ná: “Yíígulí mə cɪ nə wo lwóg sá kúl bónôñ *ompwíín bé bwé é də dína Páska yí.” ¹² Nyə e lwágulə bí fúm ánúnî njów á gwówúd, í njúl kwambulá. Cínəñg wé bí é kwísha shé zan Páska yé.» ¹³ Ompwíín bwé mú kə ñgwéla, bwé mú kə kwey ísâ námə nda nyə á jaaw bwo ná. Bwé mú kwísha dína Páska.

*Dína mə Cwámba
(Mat 26.20-29; Mak 14.17-25)*

¹⁴ Ja wəla lə dína í á wóós yí, Yésus nyə á kə jí shí, bónôñ *buud ɔ́ lwámá bé. ¹⁵ A mú cɪ nə bwo ná: «Mə ámə bul jíi ná sənôñ bí sá dág *Páska éga té mə afwóyé bwəma nə cúñ yí. ¹⁶ Mə jaaw bí nə mə abulé ná kwo də ídûw í Páska kə wóós ja Zembî mə bá féég sóólúgú á

cínɔŋg nyédí Faan dí yí.» ¹⁷ Nə ndeé, a mú ŋwa bálá, a yə Zembî akíba, a mú ci ná: «Ŋwagá bálá málwəg ga bi kááwəlag mpédúgá nyín. ¹⁸ Mə jaaw bí ná, tééd kíkidíga mə áŋguléé ná wáan ni; mə bá kwo ŋgul gwo nji ja Faan mə Zembî í bá zə tŋw yí.»

¹⁹ Nə ndeé a mú ŋwa baléd, a yə Zembî akíba nə ndeé, a mú fēy baléd, a yə ómpwíín, nyə nə bwo ná: «Nyúúl nyám í mə kaanz shú dún dí wə ga. Dugá sá sólúgú ga, də tédugá mə.» ²⁰ Nəmə mbií ŋgwúdá, ja bwé mə shín də yí, a mú nəmə ŋwa bálá wáan, yə bwo, nyə nə bwo ná: «Bálá ga jísə sɔ́ á gúgwáan í zə sɔ́y mácií mām dí yí. Nəcé məcií mām mə zə shwiy shí, zə cé bî.

²¹ «Nji, dugá, muud nyə é kusha nə mə yé ji wa, sónónŋ ŋgə də. ²² Nəcé *Mwân mə Múúd mə zə kə nda cɛɣlá mə Zembî wí ná. Nji məntágula nə múúd mə kéénzh nyə yé!» ²³ Bwé mú ŋgə séŋusa məkəl bwámé nə bwámé, ŋgə jí nə zə nyə e sá sólúgú wəŋgú na mpédúgá nyánúđ?

*Fwámé múúd mpédúgá buud ɔ lwámá
(Mat 20.25-28; Mak 10.42-43)*

²⁴ *Buud ɔ lwámá bwé á séŋusa məkəl nə bwé cɛɣl mpu nyəŋg jí bul bə fwámé múúd bwé dí gwoŋg dí yé. ²⁵ Yésus mú ci nə bwo ná: «Micí myâ ikûl ishús mí ŋgə nteɛŋg ijwûga byán; buud ɔ mpəl bwé ŋgə yida jii nə buud bwé ŋwág bwo ná ijɔ́ i búud. ²⁶ Í ajáláyé nə bə ntó bí bân dí. Nyəŋg yêsh mə céél bul bə fwó múúd gwoŋg jín dí yé, yidag bə nda nyə wə mə búl

---

22:20 MmN 24.8; Zhe 31.31; Zak 9.11; Rom 11.27; 2Kr 3.6; Gal 4.24; Heb 8.6; 9.12   **22:21** Yuá 13.2, 21-30   **22:24** 9.46-48   **22:24** Mat 18.1; Mak 9.33-34   **22:26** 9.48; Mat 23.11; Mak 9.35

bə mwántombú; nyɔɔŋg mə tów bí shwóg yé séyúg nə bóólúgá. ²⁷ Mpédúgá muud njúl shí ngá də yé nə nyɔɔŋg ngá sêy nə nyə yé, zó jí fwámé múúd? Ngaá nə nyɔɔŋg njúl shí ngá də yé? Nji, mɛɛ mə yidá ŋwa jiya sóol məsáal mpédúgá nyínú.

²⁸ «Bí báá, bí mə kyey nə mə zə wóós wəla lú mákugulɛ dām dí. ²⁹ Nə ndéé mə jí nə ŋkul yə bí Faan mə Zembí nda Dá nyə á yə mə dwo nə. ³⁰ Mə jí nə ŋkul sá ntó shú nə bí bāg də nə ŋgul mádí táwuli dí ja mə bá bə mádí Faan dí yí, bí jí námə ícaŋgəd sámɓ íbɛend wúm nə íbá yá *Izɛrəyél milósá.»

Pyêr mə bá kílya Yésus

(Mat 26.33-34; Mak 14.29-30)

³¹ Yésus mú ci nə Pyêr nə: «Shímun, Shímun, *Sátan mə gwáámɓ ŋkúl nə a zə fyá bí nə məbwábúlán nda múdá mə də fyá máwúdə nə. ³² Nji mɛɛ mə ámə jəgula shú dwô dí nə búgə gwô í bəg kú tag. Nə ndéé, wo ɔ bá ka ləlushi ómínyɔŋú bwô ja wó é bá cénd kuú njɔond yí.» ³³ Pyêr mú ci nə nyə nə: «Cwámɓa, mə jí kwéeshá nə tɔɔ mímbwug shwə kə, tɔɔ shwiy shwə bēsh yə.» ³⁴ Yésus mú ci nə nyə nə: «Pyêr, mə jaaw wo nə shúshwóógú nə ŋgwúm kúwó kwáágúg wo e kílya ija ilóol nə wo ampúyé mə.»

Wəla lə gwáná

(Mat 26.30-46; Mak 14.26-42)

³⁵ A mú ci nə bwo nə: «Ja mə á lwám bí kú nə *mwaanê, kú nə məkwáám, kú nə osílúfaas yí, jí í á fúfə bí?» Bwə nə: «Kú nə sâ.» ³⁶ A mú ci nə bwo nə: «Í zə yidá bə ja ga dí nə, ŋkí muud

22:27 Yuá 13.4-5, 12-17   **22:30** Mat 19.28   **22:31** 22.3   **22:32**
 Mat 16.18; Yuá 21.15-17   **22:34** 22.61; Mat 26.75; Mak 14.72
22:35 9.2-3; 10.4

ji nə mwaanê, a ηwa; ηkí muud ji nə kwáám, a ηwa; muud cúgé nə kafwεε yé kusha kúúd jé, kusə kafwεε. ³⁷ Nəcé má jaaw bí nó micilyá míga mí jəlá nə bwəma cug jām dî. Micilyá mí nó: “Bwə á σεεηg bónêη izhilηngaaná.” Ntó ji nó, sâ í dúgyá nə mə yí í jəlá nə s̄y nda í jí nó.» ³⁸ Bwə mú ci nə nyə nó: «Cwám̄ba, dugí ikafwεε íbá wa.» Nyə nə bwo nó: «Bím̄bí ni í jəla.» ³⁹ A mú cúwo tóón, kə *Mb̄án̄ wóolivyé nda nyə á d̄u bwey sá nó. *Ompwíín bé bwə mú bε nyə.

*Yésus má jəgula nə Zembî Getsemane
(Mat 26.30-46; Mak 14.26-42)*

⁴⁰ Ja bwə má kə wóós kúkúl jəηηg dí yí, Yésus mú ci nə *ompwíín nó: «Jəgulagá nə Zembî, bi bág kú biil mábwəb̄úlánúđ.» ⁴¹ Nyε, a músə nywá shish shwóg-shwóg nə bwo, cé b̄əplé dí nə ηkul shúg yí. A mú kúd mábwəη shí, tééd ηgələ jəgula nə Zembî, ⁴² nyə nó: «P̄əpa, ηkí wó cεel, yílúg mə bálá mácey ga! Nji, kú bə nda má jí nó, í síyúg nda wó céel nó.» ⁴³ [Nə ndeé, ηgwól *éηgəles mú wóós zhúla gwôw, zə ηgə ləlushi nyə. ⁴⁴ Ifwaas í shw̄iy í mú bul bií nyə, a mú bul nyiηgə jəgula nə Zembî, gúη í mú d̄u wú nyə nyúúlúđ nda íb̄əbəl í mácií d̄u kud shí.]*

⁴⁵ A músə yəw jəgulələ, a b̄ən zə kóómb ómpwíín bwə á bə yí. A mú zə kwey nə məcey mə lâm má má kənd bwo ígwád. ⁴⁶ A mú ci nə bwo nó: «Ná ji! Bí ηgə já? Wóolugá, bi jəgulag, bi bág kú biil mábwəb̄úlánúđ.»

22:37 Iza 53.12   **22:39** 5.16   **22:39** 21.37; Mat 26.30; Mak 14.26; Yuá 18.1   **22:42** Mat 6.10; 20.22; Mak 10.38; Yuá 12.27-28

* **22:44** Sâ jêsh jísə cilyá wa ímpánzə íga dí yí, míl micilyá mí ayág mí cúgé nə byo.

*Bwá zá bii Yésus**(Mat 26.47-56; Mak 14.43-52)*

⁴⁷ Yésus ñgá ná lás ntúni, seegya ná mæma kında búúd má cúwo, Yúdas tál bwo shwóg. Yúdas nyæ á bæ námé muud á gwoonɔŋ *búúd ɔ lwámá wûm næ óbá yé mú shísh wé Yésus, zæ fálalú nyæ. ⁴⁸ Yésus mú ci næ nyæ ná: «Yúdas, ntó ná wo zá kusha næ *Mwân mæ Múúd máfúlula dí?» ⁴⁹ Ja búúd bænôŋ Yésus bwé á bæ gwoonɔŋ wá bwé á dúg sá í á ñgæ sÿ jɔonɔŋ yí, bwé á jí nyæ ná: «Cwám̄ba, ye sá gwánág næ ikafwɛɛ?» ⁵⁰ Ngwól mú wéem kafwɛɛ jé, taad ñgwól sóɔl mæsáal mæ Ajeláci á ofada, í mú sám̄b nyæ lwé á mbwé mæncwûm. ⁵¹ Yésus mú ci ná: «Yɔwugá ntúni». A mú kún̄ya næ muud éne lwê, í mú yâl. ⁵² Yésus mú lás næ milúlúú myâ ofada bænôŋ ojwú wâ buud bwé á ða baagulæ *Luŋ má Zembî wá næ ocúmbá buud, nyæ ná: «Bí ñgæ zæ næ ikafwɛɛ næ mæbála zálé bii mæ, mæ jisæ zhilun̄gaaná? ⁵³ Ngaá ná shé á ða bæ jwôw dêsh kúl ñgwúd Luŋ má Zembî dí, bi kú séemb mbwê ná bi má bii mæ. Nji, wæla ðún wé má wóós ga, wæla mæ *Sátan muud má ða kuŋg máyídúgúd yé.»

⁵⁴ Bwé mú bii nyæ, kæ næ nyæ ná ndéé kæ nyíi njów má Ajeláci á ofada. Í á bæ, Pyêr ñgá bɛ bwo næ fwámé cé.

*Pyêr mæ kúlyá Yésus**(Mat 26.69-75; Mak 14.66-72)*

⁵⁵ Bwé á ka jida kuda tâm mbaadé bwé mú seɛngya zæ ji shí; Pyêr mú námé zæ ji cínonɔŋ bwé dí. ⁵⁶ Dúl sás í á ða sÿ næ Ajeláci á ofada yí í mú dúg nyæ na mænkenya má kudad. Sás ðæonɔŋ mú mpu shimal dúg ná ndéé a mú ci ná: «Muud éga nyæ á bæ

námá gwoonɔŋ mə Yésus dî.» ⁵⁷ Pyêr mú kíílya nyə, nyə ná: «Amuda, mə ampúyé múúd éne.» ⁵⁸ Fúfwálá mú cɔ, ηgwól múúd mú nyinɔə ci nə Pyêr ná: «Wo ji námá ηgwól múúd wánɔ.» Pyêr nə né ná: «Muud éga, kú bæ mə.» ⁵⁹ Fwála má cɔ je bæ wəla ηgwúd ntáni, ηgwól múúd mú nyinɔə zə báásələ ná: «Jí ntó, muud éga bənôη Yésus wə bwə á bæ. Ngaá a ji námá muud á Galilé?» ⁶⁰ Pyêr mú ci ná: «Mə ampúyé sâ wó ηgé ci yí.» Pyêr ηgé ná lás ntáni, ηgwúm kúwó mú kwáág. ⁶¹ Cwám̄ba mú yid dág Pyêr ná shi shi. Pyêr mú téduga ciyá Yésus nyə ámə ci nə nyə yí ná: «Shúshwóógú nə ηgwúm kúwó kwáágúg múús hí, wo e kíílya mə ija ilól.» ⁶² Pyêr mú cúwo tóón kə du nyêsh nə yê. ⁶³ Buud bwə á bæ bwə mbíd Yésus wá bwə á ηgə cágələ Yésus, bwə ηgé yíd nyə. ⁶⁴ Bwə á cɛɣlə nyə sâ míshúd ka ηgə ci nə nyə ná: «Lwóg nə wo ji *muud micúndá, jaawug sá muud nyə ámə yíd wo yé.» ⁶⁵ Bwə mú ηgə jág lás nə nyə bíl íciyá í málwíy.

*Bwə ηwa cígúlá ná Yésus má jalá nə yə
(Mat 26.62-66; Mak 14.60-65)*

⁶⁶ Mán mælâm, gúfúgá ócúmbá wâ kúl búúd, nə milúlúú myâ ofada nə *Oyíguli ó mácɛɛ bwə á seɛnɔya. Bwə mú zə nə Yésus bwədí *Gwoonɔŋ ósémbye ó mílósú wâ Zembî dî. ⁶⁷ Bwə mú ci nə nyə ná: «ηkí wo jisə *Krîst, jaawugú sâ». Nyə nə bwo ná: «Mə tɛɛm jaaw bí, bi ámaguləyé. ⁶⁸ Mə jí námá bí njígá na, bi ábɛsayé mə. ⁶⁹ Nji, tééd kíkidíga, *Mwân mə Múúd nyə é kə ji shí mbwê məncwúm má Zembî á ηkul nyêsh dî.» ⁷⁰ Bêsh ntág ná: «Ntó ji nə wo ji

*Mwân má Zembî?» Nyə nə bwo ná: «Biméfwó bí ngə ci ntó, mə jisə nyə.» ⁷¹ Bwə mú ntâg ci ná: «Jí shé má kwo sọ owúshined yí? Sáméfwó má gwág á má lás.»

23

Yésus mə ká kaad wá Pilât (*Mat 27.11-14; Mak 15.2-5*)

¹ Gúfúgá búúd jêsh mú tâw kyey kə nə Yésus wá Pilât. ² Kə wósós nûŋ, bwə mú ngə búgə nyə lású ná: «Sá ámə kwey múúd éga ngə sá nə lwoŋ búúd jísú mitédúgá mí ngəg nə búbulə mílúúú, a ngə ci ná nyə wá jísú Mesî, Njwú-buud; a ngə sá ná bwə kú jəna *Káázel tóya.» ³ Pilât mú jí nyə ná: «Ye wo jisə Njwú *Oyúden?» Yésus mú bəsa ná: «Wo má ci óni.» ⁴ Pilât mú ci nə mílúúú myâ ofada nə mənǰúmbə mə búúd ná: «Mə akwéyé ná muud éga má shwey wôŋ.» ⁵ Bwə mú ci nə nyə ná: «A ngə shwambulə kúl búúd jísú. A má ngə yə bwo minǰígúla wú Galilê, wósós Yúdéa zə kumə wa.» ⁶ Ja Pilât má gwág ntáni yí, a mú jí ŋkí Yésus jì muud á Galilê. ⁷ Nda nyə á mpu ná Yésus jì muud á faan lú íjwûga má Herod ná, nyə á ci nə bwo ná bwə kág nə nyə wá Herod. Í á bə Herod njúl Yurúsalem mwôw mǝŋgúd.

Yésus mə ká kaad wá Herod

⁸ Herod nyə á bul bə nə məshusug ja nyə á dúg Yésus yí. Nəcə bwey nyə á də bwey sọ ná a dúg nyə nə isâ nyə á də gwág shú dé dí yí. Nyə á ngə bwánd nə búgə ná Yésus nyə e sá dúl *shimbá a mú dúg. ⁹ A mú jí Yésus zhwoŋ minǰígá, njì Yésus kú bəsa. ¹⁰ Mílúúú myâ ofada bǝnǝŋ *Oyígǝli ó mácéxə bwə

á bə cínəŋgá bwá ŋgá búgə Yésus milású nə ŋkúd.
 11 Herod bánəŋ ifulish byé bwá ŋgá ŋwa nyə mpyón
 nə mpyón, ŋgə cágələ nyə. Bwá mú bwéed nyə jəjə
 jud ná ndeé nying nyə ná bwá kág nə nyə wá Pilát.
 12 Herod bá Pilát buud bwá á də bə nə ifuməgə wá,
 bwá mú cəxə shwá jwəw dəŋgád.

Yésus má nyingə kə kaad wá Pilát

13 Pilát mú sɛɛŋg mílúlúú myâ ofada, nə micí nə
 buud bəsh, 14 a mú ci nə bwo ná: «Bí ámə zə nə muud
 éga mádí ná a ŋgə shwúgəli kúl búúd jín. Ká dəgá,
 mə má jí nyə minjígá bi ŋgá gwág. Mɛɛ má kwey
 ná a cugé nə tə wəŋ isâ byəsh bí ŋgá cɛɛl bwaagələ
 nyə yíid. 15 Herod má kwey námá ná a cugé nə
 məbyaagələ, gwá wá á má nyingə nti sá nyə yí. Ntə jí
 ná muud éga nyə asáyé gúl sâ shwiy. 16 Mə zə yə nyə
 intágúlí ná ndeé mə bíd nyə.»

*Bwá ban Yésus, cɛɛl Barábas
 (Mat 27.15-26; Mak 15.6-15)*

17 * [Pilát nyə á də bə nə fúlú ná zaŋ *Páska í ká
 bə, a bíd búúd wúl mbwug.] 18 Bəsh bwá mú kəm
 ja ŋgwúd ná: «Gwúg nyə. Yidag bíd sá Barábas.»
 19 Barábas wəŋgə nyə á kə mímbwug dí nəcé bwá á
 sá ná buud bwá sáág minjáádə nə ijwú, bwá gwú
 námá múúd. 20 Pilát mú kwo lésha nə buud bwá á
 ŋgə shwáman Yésus wá gúl ja ná, nywáá má cɛɛl bíd
 nyə. 21 Bwá mú kəm ná: «Bwambələg nyə kwolós dī,
 bwambələg nyə kwolós dī.» 22 Pilát mú nyingə ci nə
 bwo ja áléel ná: «Dáyé bəw á má sá yí? Mə akwéyé
 ná a má shwey wəŋ í jálá nə shwiy yí. Mə zə sá

23:11 Mat 27.28; Mak 15.17; Yuá 19.2 * **23:17** Micilyá míni mí
 cugé bəól ókálad wá yágád. **23:18** Mis 3.13-14

nə bwə fyámúság nyə milwóŋ ná ndeé mə bíd nyə.»
²³ Bwə mú nyingə kím ná a bwámbəlag Yésus kwolós dî, oŋkwiimbyê ngə yáág yáágúg. ²⁴ Pilât mú ŋwa cígúlá ná a zə sá sâ bwə ŋgə jii yí. ²⁵ A mú bíd múúd bwə á ngə gwáám bə yé, muud nyə á kə mímbwug dí nəc é cíná-cindâ nə məgwú mə múúd yé; a mú yə bwo Yésus ná bwə kág sá nyə nda bwə dúg ná.

*Bwə kə nə Yésus kwolós dî
 (Mat 27.31-38; Mak 15.20-28; Yuá 19.16-24)*

²⁶ Ja bwə á ka ngə kə nə Yésus yí, bwə á bii Shímun á Sirên ngə wú ífambá, bwə mú zhimb nyə kwolós ná a ŋkényúg, ngə bɛ Yésus. ²⁷ Zhwog buud wâ kúl búúd, nə budá bwə á ngə bɛ, bwə ngə *bí məbwə íbəd dí†, bwə ngə tədəwa. ²⁸ Yésus mú yid dúg búdá bəŋgá, a mú ci nə bwo ná: «Kúgá jii mə, jii gá biméfwó nə bwân bân, ²⁹ nəc é í bá wóós ná buud bwə bá ci ná: “Mikundú mí búdá myá mí má jəla, bá buud bwə abwélé ŋwa mábum, kú bwele nyééng bwân wá.” Mwôw búúd bwə bá lás ntó má má ngə zə. ³⁰ Ná ndeé bwə bá ci nə mímbúŋ ná: “Kádágá sâ,” bwə nə inkwúndúgú ná: “Shweeləgá sâ.” ³¹ Nkámúsá ná bwə fwó sá lí á bús nda bwə ngə sá ga, jân í bá bə nə fumbə ntədəlê?» ³² Ja bwə á ngə kə nə Yésus yí, bwə á ngə námə kə nə míl mímbúwúlú mí búúd mímbá ná bwə kə gwú bəŋŋə.

*Bwə bwambəla Yésus kwolós dî
 (Mat 27.33-36; Mak 15.22-24)*

---

† **23:27** bí məbwə íbəd dí: Bílə məbwə íbəd dí í á də lwágələ ná muud má bul gwág sá í ngə sɪy yí cey lámúd. **23:29** 21.23 **23:30** Ozé 10.8; Mbú 6.16 **23:31** 1Pr 4.17

³³ Ja bwé má kə wóós kúl bwé də jêw ná «Bwundú lúú» yí, bwé mú bwambələ Yésus kwolós dî, bənôn̄ mimbáwúlú mí búúd mímbá myɔɔŋg, nyíga jé kwolós dí Yésus mbwê mənɔcwúm, nyíga jéd nyádí mbwê məkóól. ³⁴ †[Ná ndeé Yésus mú lás ná: «Pəpa, juug bwo, nəcé bwé ampúyé sâ bwé ŋgá sá yí.»] Bwé mú wusə mpaambə shú kaawələ míkáándé mí Yésus. ³⁵ Zhwog buud bwé á bə bwé təl də dúg.

Mbáwúlú múúd í cénd mítádúgá

Micî mí mú ŋgə cágələ Yésus, ŋgə ci ná: «Nyə á də dí cəgəshi buud íí, a cəgəg nyəmɛfwó, ŋkí a jì *Kríst, muud Zembî nyə a féésh yé». ³⁶ Ozimbi bwé á ŋgə námə cágələ nyə; bwé mú shísh nyádí kə yə nyə məlwəg má ábibyenzhâ. ³⁷ Bwé ná: «Ŋkí wo jì Njwú *Oyúden, cəgəg wómɛfwó.» ³⁸ Bwé á cìlə cilyá, bwambələ nyə wə ŋgɛɛ lúúd gwów ná «Njwú Oyúden wə éga.» ³⁹ Wúl mbáwúlú í á bə námə jé kwolós dí yí mú jág lás nə nyə ná: «Ŋgaá wo wə jì Kríst? Cəgəgú wómɛfwó wo ka námə cəg sê.» ⁴⁰ Wúl mbáwúlú mú fɛɛl, jum nyə ná: «O! Wo jì námə íntúgúlíd nda nyə, wo ka bə kú fúndə Zembî? ⁴¹ Shwé bāŋ mə jəla nə íntúgúlí íga, nəcé shwé a sá námə ísâ í jéla ná shwé bəg nə íntúgúlí yí. Ká nyɛ, nyə abwélé sá sâ abúbôw.» ⁴² A mú ci nə Yésus ná: «Yésus, wo ɔ bá tádúgá mə ja wó bá zə nə ijwúga byô yí.» ⁴³ Yésus mú ci nə nyə ná: «Búbálé, má jaaw wo ná, shwé é bə múús *Paradis.»

23:33 Iza 53.12   **23:34** Sôm 22.19; Mat 5.44; Luk 6.28; Mis 7.60

† **23:34** Isâ bísə cilyá íyuuɡ íga dí cwú yí í cúgɛ bóól ókálaad wə yágúd.

23:35 Sôm 22.8   **23:36** Sôm 69.22   **23:37** Mat 27.11   **23:43**

2Kr 12.3

*Shwiy mə Yésus**(Mat 27.45-51; Mak 15.33-37)*

⁴⁴ Jwôw í á bæ í mú ηγεε tólóg dí, yídúgú í á shila shí nyêsh ná ηkwed kə wóós mǎwəla mǎlǎl má mpwókugú, ⁴⁵ jwôw í má shwaaw, *sanda í á də kaləwo *Mpáánzá Zembî yí í mú seel tútám ná cáη. ⁴⁶ Yésus mú kím gwów-gwôw ná: «Pəpa, mə má keel *jîm jâm wódí mǎbwǎd.» Ná ndéé a mú jîmal.

(Mat 27.51-56; Mak 15.38-41)

⁴⁷ Ja lúlúú ízimbî má dúg ísâ í á ηgə s̄y yí, a mú yə Zembî gúmá, nyə ná: «Búbǎlé, muud éga nyə á bæ tútǎlí muud.» ⁴⁸ Buud bēsh bwá á ηgə zə nə mikúlǎ áncuncuma ná bwá zǎ dúg lugə-lugə s̄a wá, ja bwá má dúg ísâ í á ηgə s̄y yí, bwá mú ηgə nyingə bwá ηgə *bí mǎbwə íbud dí nə mǎcey mə lâm. ⁴⁹ Buud bēsh bǎnǎη Yésus bwá á bæ nə wǎngó wá nə budá bǎnǎη bwá á ηgə kyey té wúlə Galilē wá bwá á bæ bwá tǎl shwóg-shwóg ka də dúg.

⁵⁰ Ná ndéé, ηgwǎl múúd nə jíná ná Yóseb mú zə wóós, a njúl tútǎlí muud nə jǎjǎ lâm, a njúl námá muud á gwoonǎ mílúlúú myâ lǎm. ⁵¹ Nyə á bæ muud Arimatē, nyə a shígé bæ cúη nə cígúlá bwá á ηwa yí nə s̄a jēsh bwá á ηgə sá yí. Nywáá nyə á ηgə jî a ηgə bwánd Faan má Zembî. ⁵² Nyə á ka kə wá Pilât, kə gwáámb nyə mbimbə má Yésus. ⁵³ A mú shul yîl mbimbə kwolós dí, a fǎlə wə ndómbó dí ná ndéé kə wá nyúl shwon bwá á bwagələ kwóógúđ yí, í njúl bwá nda fwo bwele bwígg wúl mbimbə cínəηg cwû. ⁵⁴ Jwôw dǎonǎ η í á bæ ntâg jwów bwá dá kwəməsa Sábaad yí, kwəməsǎlə wǎonǎ η í á shí námá tééd.

23:44 Amo 8.9   **23:46** Sôm 31.6; Mis 7.59   **23:47** tútǎlí muud: Mat 27.19; Mis 3.14; 7.52; 22.14   **23:49** 8.2-3; Sôm 38.12

⁵⁵ Budá bánôn̄h Yésus bwé á d̄h ngə kyey té wúlə Galilê wá bwé á ngə b̄h Yóseb kə wós shwon̄ d̄i, kə dúg nda nyə á wá mbimbə má Yésus cín̄on̄g ná. ⁵⁶ Bwé mú nyingə, bwé kə kwəməsa ísâ í ámpə-məcud nə olabínda. Bwé mú woga jwôw lú Sábaad nda c̄ɛɛ í á ngə ci nó.

24

Yésus mə gwûm

(Mat 28.1-8; Mak 16.1-8)

¹ Jwôw shwénde má d̄h tééd yí, ná námə mpúmán mpúmán, bwé á ká zə kə nə olabínda bwé á kwəməsa wá shwon̄ d̄i. ² Bwé mú kə kwey ná məma kwóógú í ámə d̄h juwal shwon̄ yí í músə í mbwúg koogú.* ³ Bwé mú nyíi shwon̄ d̄i, nji, bwé kú kwey mbimbə mə Cwám̄ba Yésus. ⁴ Í mú zə bə, bwé ngə ná ntíya, seegya nji buud obá bwé mú bwé tál bwo na kúná-kúnə, bwé njúl nə mikáándə mí ngə ñkənwə. ⁵ In̄k̄on̄júund í mú shw̄iy búdá nyúúlád, bwé mú kúd mámpwoombú shí. Buud obá b̄on̄g bwé mú ci nə bwo nó: «Nəcé jí bí má zə s̄ə múúd ngə cugə yé mímbimbə d̄i yí? ⁶ A cugé wa, a mə gwûm. Tádúgágá nda nyə á lás nə bí binón̄ njúl Galilê ná. ⁷ N̄gaá nyə á ci ná í j̄i ná *Mwân mə Múúd káánzəg məbwê má búúd ɔ *mísámúd, bwé bwambələ nyə kwolós d̄i ná ndeé a mú gwûm jwôw áléel.» ⁸ Budá bwé mú nyingə téduga lésú w̄on̄g.

23:55 8.2-3   **23:56** MmN 20.10   * **24:2** Mat 28.2 ngə ci nó éngəles wə nyə a b̄ngal kwóógú d̄on̄gú kənd koogú. Dúgúg ivugali í shwon̄ Mak 16.4 nə Yuá 11.38 d̄i.   **24:6** 9.21-22

9 Nə ndéé bwé mú wú shwon dí kə bwiing *búúd ɔ lwámá wúm nə ηgwúd isâ íni byêsh, bwé bwiing námá bóól *ómpwíin bêsh. 10 Í á bə, nə Mariya á Magudála, nə Yuána, nə Mariya nyɔɔngú mə Zhâk, nə bóólúgá bânôη bwé á bə wá. Bwé á ηgə bwiing buud ɔ lwámá isâ byɔɔng, 11 nji buud ɔ lwámá bwé á ηgə ηwa bwo nda buud bwé ηgə ci isâ bísó kú nə wúmbulé yí, bwé áshígé magulə lân wáη. 12 Nji, Pyêr mú tôw, a mú kə nə kúlá shwon dí. A mú bɔɔlə, a mú dúg nji obándáshi bwé á dul Yésus nə ndí wá. A mú nyingə kə njów a ηgə káam sâ í ámə s̄y yí.

Ompwíin óbá bwé bwəma nə Yésus zhí Imawus

13 Í á bə ná, jwôw ηgwúd dɔɔngú, *ompwíin ó Yésus obá bwé á ηgə kə dánɔ bwé á du jôw nə Imawus yí. Wúlə Yurúsələm kə wu í á jee bə okílómada wúm nə óbá†. 14 Bwé á ηgə kə bwé ηgə lésha mpádúgá nyáη, ηgə bwiing isâ byêsh í á s̄y yí. 15 Í mú kə wóós ná, bwé ηgə kə ntúni bwé ηgə lésha ηgə faas íí, Yésus nyəméfwó mú zə kwey bwo, bânóη bwé mú ηgə kə. 16 Nji mísh máη mə á bə nda gúl sâ í á ηgə ntágulə, bwé áshígé yag nyə. 17 A mú ci nə bwo ná: «Myáyé mílāη bí ηgə zə bwiingya zhí nə zhií míga?» Bwé mú shigula, bwé ηgə nyîn nda bwé mə shúsula nə zhwuηú. 18 Nyɔɔng nyə á bə nə jínə nə Kleyopas yé mú bɔsa ná: «Nji wo wé jí ná wo njúl Yurúsələm wo kú mpu isâ í mə s̄y mwôw mága dí yé?»

19 A mú jí bwo ná: «Byáyé isâ?» Bwé ná nyə ná: «Isâ í dúgyá nə Yésus á Nazarêt yí! Muud nyə á bə *muud micúndá yé, misóólúgú myé nə iciyá byé í

24:9 Mak 16.10-11; Luk 8.2-3 † 24:13 Osutád məwúm mėsaman.
24:19 7.16

dúgá bə ŋkí lal ŋkûl mísh má Zembî nə mísh má búúd bēsh dí. ²⁰ Wo afwóyé gwág nda milúlúú myâ ofada nə otówe ɔ shwóg bú sú bwé á kusha nə nyə ná a yág, bwé bwambulə nyə kwolós dí ná? ²¹ Sá á ŋgə bwánd nə búgə ná nyə wé nyə é zə yîl *Izarəyêl mányámád. Nji í áshígé ná bə ntó. Múús ji jwôw áléel bwé shínúlə sá isâ byəŋgâ. ²² Í má mɛel nyiŋgə bə, bóól búdá wá sádí gwoonŋ bwé má zə ntágulə sá milúu, ná bwé ámə kə shwoŋ dí mpámán mpámán, ²³ bwé shígé kwey mbimbə yé cínəŋ; bwé mú zə jaaw ná bwé ámə dúg *wəŋgəles, wəŋgəles bəəŋg bwé mú jaaw bwo ná Yésus ŋgə cugə. ²⁴ Bóól búúd ɔ gwoonŋ jísú bwé shí námə kə shwoŋ dí, bwé kə kwey ísâ nda búdá bwé ámə jaaw ná; nji nyɛ, bwé shígé dúg nyə.»

²⁵ Nyɛ mú ka zə lás nə bwo ná: «A bi má bə nə shúg e! A bí caálə *magulə ná isâ búúd ɔ mícúndá bwé á ci yí bísə búbálé e! ²⁶ Ngaá ná í á jii ná *Kríst júgug ntáni ná ndéé a mú nyiŋgə ŋwa gúmá jé?» ²⁷ A mú ka zə sá ná bwé mpúg isâ í dúgyá nə nyə yí, nda Kálaad Zembî ŋgə ci ná, tééd nə Micilyá mí Moyíz kala nə mí mí búúd ɔ mícúndá. ²⁸ Bwé mú ŋgə shísh kúnə-kúnə nə dánd bwé á ŋgə kə yí. Yésus nyɛ mú sá nda a cɔ kə nə njəənd shwóg. ²⁹ Bwé mú yáág nə nyə ná a kú cɔ, bwé nə nyə ná: «Jig wa sádí, kugú má bii shí, jwôw í mú bul kə.» A mú nyíi njów ná a ji cínəŋg bwé dí. ³⁰ Í mú zə bə ná, ja bənonŋ bwé má zə ji shí ná bwé də yí, Yésus mú ŋwa buléd, a mú bwádan nə gwo, a mú fəy gwo a yə bwo. ³¹ Mísh má mú ka tɛem bəŋ bwo ná ndéé bwé mú yag nyə. Nji, a mú jímb bwo míshád. ³² Bwé mú ŋgə ci bwámé nə bwámé ná: «Ja nyə ámə

ngə lésha nə sé zhií nə zhií ngə féég sé mícilyá mí Kálaad Zembî yí, ngaá ná milám mí ámə ngə bə sé ná gwǝǝ-gwǝǝ nə fwámé yéesh í?» ³³ Bwə mú tí njɔɔnd námə wəla dɔɔngúd nyiŋgə kə Yurúsəlem. Bwə mú kə kwey *búúd ɔ lwámá wúm nə ngwúd bən̄ɔɔ buud bwə á zə sɛɛŋgə nə bwo wá. ³⁴ Bwə mú kə jaaw bwo ná jisə búbálé ná Cwámba mə gwúm, Shímun shí dúg nyə. ³⁵ Bwə mú bwiŋg bwo sá í ámə bə nə bwo zhií nə zhií yí nə nda bwə ámə kə yag Yésus ja nyə ámə fêy buléd ná.

Yésus mə lwágulə ompwítn bé nyúul

³⁶ Bwə ngə bwiŋg bwo gwo ntúni, Yésus mə cúwo, zə tɔw bwo tátám, a mú ci nə bwo ná: «Səlagá milám shí.» ³⁷ Məma yáág-yáág íŋkuŋkúund í mú shwiŋ bwo nyúúlád, bwə ngə dúg ná *jím wə bwə mə dúg ni. ³⁸ A mú ci nə bwo ná: «Jí bí ngə búbulə yí? Jí bí ngə bə nə məshwán mílámúd yí? ³⁹ Dúgúgá məbwə nə məkuú mām. Jisə mpú bə mə wə éga. Kúnyágá nə mə, dúgúgá. Jím í ádé bə nə ifúndá nə iyasə nda bí ngə dúg mə nə ndí éga.» ⁴⁰ Nyə á ngə ci ntúni a ngə lwágulə bwo məbwə nə məkuú mé. ⁴¹ Bwə á bə bwə mú nə məshusəg, bwə ngə káam, nji bwə kú fwo mpu *búgula. A mú ci nə bwo ná: «Bí cugé nə sá mə dá wa?» ⁴² Bwə mú yə nyə kúl shú mbufá. ⁴³ A mú ŋwa gwo, a mú də bwə ngə dúg. ⁴⁴ A mú ci nə bwo ná: «Sá mə á bwey də jaaw bí ja shé á də bə yí óni; mə á də jaaw bí nó isá bísé cilyá

24:34 Mak 16.7; 1Kr 15.4-5   **24:36** 1Kr 15.5 Səlagá milám shí: Luk 2.14   **24:37** Mat 14.26; Mak 6.49   **24:41** Yuá 21.5, 10; Mis 10.41   **24:44** 24.27; Yuá 5.39 Moyíz: Mis 7.9-10, 25-27, 35, 37-39; Yuá 5.46 búúd ɔ mícúndá: Iza 52.13-53.12; Ozê 6.2 osôm: Sôm 22.69

shú dâm Cεε má Moyîz dí nə micilyá mí *búúð ɔ mícúndé nə osôm dí yí byêsh í jəlá nə bá s̄y.» ⁴⁵ A mú bēny bwo fəg ná bwə gwágúg mícilyá mí Kálaad Zembî. ⁴⁶ A mú ci nə bwo né: «Jísə cilyá Kálaad Zembî dí ntúga “Krîst mə bá jug né ndéé a gwûm jwôw áléelud, ⁴⁷ bwə ka bá də cúndə jínə déd ná buud bwə céndúg mitédúgá, Zembî mú juu bwo. Cúndə wəɔŋg í bá tééd Yurúsəlem í mú kala ílwoŋ byêsh.” ⁴⁸ Bi wə básé ówúshined wā isā byɔɔŋg. ⁴⁹ Ná ndéé, mə bá ntí bí s̄ā Dā nyə á kaag bí yí. Bi bāŋ jigá wa ŋgwála kə kumə ja mpífá í bá zhu gwôw, bí zə lwánd nə ndî yí.»

Yésus má ká gwôw

⁵⁰ A mú wú nə bwo ŋgwála kə nə bwo kúnə-kúnə nə Betanî. Kə wósós nûŋ, a mú bûn məbwê bwádan nə bwo. ⁵¹ A ŋgə bwádan nə bwo ntúni, a mú ŋgə béégya nə bwo, ŋgə ŋkâŋ kə gwôw. ⁵² Bāŋ bwə mú kúdəw shí yə nyə gúmá ná ndéé bwə mú nyiŋgə kə Yurúsəlem nə məshusug milâm ná cwósó. ⁵³ Bwə mú kə ji *Luŋ má Zembî kú ná kwo wú, də ságusə Zembî.

24:45 24.25-27, 32; Yuá 20.9   **24:46** 9.21-22; Mat 26.56; Mak 14.49; 1Kr 15.3-4; Mis 17.2-3; 28.23   **24:47** 3.3; Mis 1.8; 5.31; 11.18; 17.30-31; 20.21; Rom 15.19   **24:48** Mis 5.32; Yuá 15.26-27   **24:48** Mis 1.8, 22; 2.32; 3.15; 4.33; 10.39-41; 13.31   **24:49** 4.18   **24:50** 9.51; Mak 16.19; Mis 1.9; 3.21   **24:52** Mis 1.12; Yuá 14.28; 16.22
24:53 Mis 2.46; 5.12

Kálaad Zεmbî : Sα, á Gúgwáan New Testament in Makaa

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Makaa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makaa

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
d1606f4a-0ada-5be8-9b44-23b40e4b3495